

శుభమస్తు.

శ్రీకృష్ణసరబ్రహ్మణే నమః.

ఆంధ్ర భ గ వ ద్గీత .

గీ॥ శ్రీసదాశివతత్త్వంబు జింతిచేసి । నచ్చిదానందరూపంబు సంస్మరించి ।
సగుణమూర్తులభజనంబు సలిపి వారి । యాజ్ఞగొని భగవద్గీత నాంధ్ర
భాష । తేటగీతలలోవ్రాసి తేటపరుతు । భక్తజనముల దీవనబృండు
గోరి । బ్రహ్మజిజ్ఞాస గోపించె భారతమున । గీతలను వేదసారంబు
గీలుకొల్పి । వాసుదేవుడు శ్రీకృష్ణసరచుబోలు । పరమకారుణికుం
డగు గురుడుగలడె ? మహితభార్గవగోత్ర సంభవుడనేను । పార్వ
తీశ్వరుభక్తుడ బ్రాహ్మణుండ । నమ్ము వంశజుడను పోషయాహ్వా
యుండ । దప్పలున్నను నున్నించి యెప్పులరసి । తనివితీరగ గీతా
మృతంబు బుధులు । గ్రోలెదరుగాక గోపాలబాలు కృపను.

ప్రథమాధ్యాయము.

ధృ— గీ॥ ధర్మభూమి కరుణేత్ర తలమునందు । పాండవులు మామకులు
గూడి బసరమునకు । ఏమిచేసిరి సంజయ యెరుగజెప్ప. ౧॥

సం— పుర్యభముగ నాయితంబు యున్నయట్టి । పాండవులసేన నీ
కుమారుండు జూచి । గడిసి యాచార్యునొకగ వాక్యంబు వలికె॥ ౨॥

దు— ధీమతియు నీచశిష్యుడు దృవడసూను । డాలమొనరించ బన్నిన
యధికమైన । పాండవానీకమాచార్య పరిగణింపు ॥ ౩ ॥ కలరచట

శూరులు మహాస్త్రికాశలమున । భీము నజానుబోలెడివీరవరులు ।
 సాత్యకియు విరటుండు పాంచాలరాజు ॥ ౪ ॥ ధీరుడగు కాశీరాజును
 దృష్టకేతు । చేకితానులు శైబ్యుడస్మృత్యనృపతి । కుంతిభోజుండు
 పురజిత్తనంతబలులు ॥ ౫ ॥ వీరుడగు యథావన్యవృషీరవరుడు ।
 ఉత్తమాజస్సుద్రావిడేయులు సుభద్ర । పుత్రుడతిరథుల్ వీరంత భూరి
 బలులు ॥ ౬ ॥ నామస్యైశ్వర్యంబునందలి నాయకులను । వినుమువేర్వేర
 దెల్పినవిప్రవర్య ॥ ౭ ॥ నీవు భీష్ముండు కన్లుండు నీసుతుండు । కృప
 వికన్లులు మఱియు భూరి శ్రవుండు ॥ ౮ ॥ అన్యులకశూరు తెండతో
 యాజివివలు । విడువనున్నారు జీవముల్విభునికొకట ॥ ౯ ॥ మన
 బలమనంతమా పితామహునిచేత । పాలితంబౌట పాండవబలము
 భీమ । పాలితంబౌట సంపూర్తి బడయదయ్యె ॥ ౧౦ ॥ మీరలందరు
 నియమించు మేరలందు । స్థిరముగనునిచ్చి భీష్ము రక్షింతు గాక ॥
 ౧౧ ॥ కురువృద్ధుడంత నతనికి కుతుక మొలయ । సింహనాదంబుజేసె
 విశేషముగను । మరియు శంఖంబుపూరించె గురువరుండు ॥ ౧౨ ॥
 పిదపశంఖంబులాత్తిరి భేరులుటిమె । పణవగోమఖనాదముల్ బహు
 శమగును । తుములఘోషంబు మింటనుదోచె మిగుల ॥ ౧౩ ॥ తెల్ల
 గుట్టములనుబూర్చు కేరునందు । బొల్చి మాధవుడును పాండుపుత్రు
 డపుడు । దివ్యశంఖంబులాత్తిరి భవ్యయశులు ॥ ౧౪ ॥ పాంచదశ్యం
 బు కృష్ణుండు సాధుకడల్ల । దేవదత్తంబు పాండ్రంబు ధీరబలుడు ।
 భీమసేనుడు నొత్తిరి లీమముగను ॥ ౧౫ ॥ ధర్మజుడనంతవిజయంబు
 దాల్చియొత్తె । క్రమముగనుఘోషమణిపున్నకముల గవళు ॥ ౧౬ ॥
 అధికధన్వంగి కాశీశుడతిరథుండు । నలశిఖండియు ననుజుండు నధిక
 బలులు । విరటుడను సాత్యకి యమోఘవీరుడాజి ॥ ౧౭ ॥ ద్రుపదు
 డను ద్రావడేయులు, దోర్బలమున । మేటి యభిమన్యుడందలు మేది

నీశుఁ డాత్మిరంతంతశంఖంబు లూపుమీర ॥ ౧౮ ॥ తన్నినాదంబు
 భీమమై ధార్తరాష్ట్రుఁ గర్భనిర్భేదమాచు నాకలకలంబు । మాటు
 మ్రోగెను మింటను వహినిబెరిగి ॥ ౧౯ ॥ శస్త్రసంపాతమంతట
 సాగుచుండ । కేలగనువెట్టి వానరకేనుఁడు । కౌపులయాజి
 సంరంభగరిమజూచి । యిల్లునుచుబలెగ నాహృషీకేశునిోడ ॥ ౨౦ ॥

అర్జున— ఉభయసేనలనడుమను నుంచుకేరి । సరసెదను నాజిసన్నద్ధు
 లైనవారి । నేరితోడను నీరణమేనుజేయ ॥ ౨౧ ॥ వలయునో యేగు
 దుష్టభూపాలుడైన । పాపిచుర్యోగనుఁడంపు ప్రమదమొప్ప । జేయ
 నున్నారొ వారల శ్రీనివాస ॥ ౨౨ ॥

సం— ఇట్లు ఫలునుడన హృషీకేశుడంత । నుభయసేనల నడుమను
 నుంచె తేరు ॥ ౨౩ ॥ ద్రోణభీష్మాది రాజయోధులగు నెదుట । శే
 రిటులబెట్టి యిల్లునె, దేటిచూచు । మాజిసన్నద్ధమా కురురాజుసేన ॥
 ౨౪ ॥ కాంచె సంతట పాధుఁడు కిదనభూమి । నుభయసైన్యంబు
 లంగున నున్నయట్టి । గురుల దండ్రుల దాఁచి గొమరులతతి ॥ ౨౫ ॥
 భ్రాతలను మేనమామల పౌత్రసమితి । బావహుటమల మామల బరమ
 మిత్ర ॥ ౨౬ ॥ సముదయముజూచి యురుక్మపాచలితుడగుచు ।
 బలెగ నొక వాక్యనడిచివభావమునను ॥ ౨౭ ॥

అర్జు— యుద్ధమున కాయితంబుగనున్న యాస్వ జనముజూచిన శ్రీకృష్ణ ।
 చలనమొందు । చున్నయవి యవయవములు, శుష్కమగుచు ॥ ౨౮ ॥
 నెండుచున్నది నానోరు, నీశరీర । మెంతయును గంపమొందెను, గుం
 తలములు । నిక్కు చున్నవి, నాచేత నిలువలేక ॥ ౨౯ ॥ జారుచున్నది
 గాండీవ చాపమిట్లు । ముండుచున్నది దేహంబు, నుండలేదు । స్వంద
 నముమీద, నామది సంచలించె ॥ ౩౦ ॥ చున్నిమి త్రములెంతయు దోచె
 శౌరి । గాంచ శుభమాజిబంధుసంధుంబుజంపి ॥ ౩౧ ॥ జయముకా

మింప నోక్కింపు! జగతియేల ? పదవి యదియేల ? సుఖమేల ? బ్రతు
కదేల ? ॥ 3౨ ॥ ప్రాభవము భోగసుఖము లెవ్వారికొరకను ? కాంక్ష
సేయుచు వారలీకదనభూమి । బ్రాణధనములవిడువంగ భూటవడిరి ॥
33 ॥ గురులు పితరులు తాతలు కొడుకులు మఱి । పౌత్రులును మేన
మామలు బావమర్దులు । లాత్రబ ధులు మామలు నరయనాకు ॥ 3౪ ॥
వీరలను జంపగోరను వీరుమమ్ము । చంపుచున్నను త్రైలోక్యపార్వ
భౌమ । పదవికైనను, భూలోకిపదపిక్కెట్లు ? ॥ 3౫ ॥ ధార్తరాష్ట్ర
లజంపిన దనివియేమి ? ఆతతాయులజంపిన నభుమేవచ్చు ॥ 3౬ ॥
కానబంధువులైన యీకారవులను । జంపగూడదు మాధవ! స్వజన
గణము । బొడిచి పిమ్మట సుఖమేమి పొందగలము ? ॥ 3౭ ॥ అరయ
గాలేరు లోభోపహతమనసు । లౌట పీరలు కలముల నణగదొ
కు । పాతకంబును మిత్రఘ్నపాతికంబు ॥ 3౮ ॥ కులఃసాశనదోషం
బు గురైతిన । మనము పాపమునకు బోక మరలవలయు ॥ 3౯ ॥
చెడు సనాతనధర్మముల్ చెడినగులము । అవిచెడినధర్మమాకులమా
వరించు ॥ ౪౦ ॥ చెడు దురాచారహీనత స్త్రీజనములు । కాంతలు
నుజెడ వర్ణసంకరముగల్గు ॥ ౪౧ ॥ సంకరంబున నరకంబు సంభవిం
చు । చెడినకులమునకును దానిజెఱచువారి । కిని బడుచునుండు నర
కమంచున పితరులు । లుప్తపిండోదకక్రియాతప్తులగుచు ॥ ౪౨ ॥
మరికులఘ్నులవర్ణసంకరమరిగిము । జాతి కులధర్మములదోలు శాశ్వ
తముగ ॥ ౪౩ ॥ నరులు కులధర్మములుబోవ వరకమందు । నియత
ముగనుండురనివిందు నీరజాక్ష! ॥ ౪౪ ॥ గొప్పపాపంబు జేయంగ
గోరుచుంటి । మక్కటా రాజ్యసుఖలోభహతులమగుచు । తమజనం
బుల జంపగ దలచుకతన ॥ ౪౫ ॥ ధార్తరాష్ట్రులు నాయుధధారు
లగుచు । నప్రవీణులు ద్యుక్తకస్తాస్త్రీనన్ను । జేరి చంపిరయేనియు,
క్షేమతరము ॥ ౪౬ ॥

సంజ— అజిభూమిని నిట్లని యర్జునుండు । బాణములతోడధనువును
బాటవీడిచి । కూలబడె న్యందనంబున, ఘోరశోక । సంచలితమాన
సుండము సవ్యసాచి ॥ ౪౭ ॥

ఇది యర్జునవిషాదయోగంబను ప్రథమాధ్యాయము.

ద్వితీయాధ్యాయము.

సంజ— అవ్యధిం గరుణావిష్ణుడౌచు, మిగుల । నశ్రుపూర్ణాకులేక్షణుడై,
విషాద । మొందు, నర్జునుతోడ గోవిందుడనియె ॥ ౧ ॥

శ్రీభగ— ఈవిషయసమయంబున నిట్టికశ్య । లంబెటులబొందె, నపకీర్తి
దంబనార్య । ఊహనస్వర్ణమర్జున! శూర! నిన్ను ॥ ౨ ॥ దరికిరానీకు
మోపార్థా పిరికితనము; కూడదదీనీకు, విడువుమీక్షుడ్రమైన । హృ
దయదౌర్బల్యమును, లెమ్ము కదనమునకు ॥ ౩ ॥

అర్జు— పూజ్యులౌ ద్రోణభీష్ములపోర నెదిరి । బాణముల నెట్లుగొట్టెడు,
పావహరణ! ॥ ౪ ॥ శ్రేయమిద్ధకభిక్షాన్న సేవంబు । బూజ్యులౌ గు
రువుల నాజి బొడుచుకంటె । గురుల బురుషార్థకాముల, నరికిరక్త ।
సిక్తముల భోగముల, వాంఛజేరవలసె ॥ ౫ ॥ ఈయభయమున శ్రే
ష్ఠంబు నెటుగముగద । గెల్తుమోవారి, వారలే గెల్తురే ఘ్నె । ఎవ్వ
రిని జంపి జీవింపనిచ్చలేదో । యట్టి కారవులెమైనైరి, యాజిగోరి ॥ ౬
కొట్టె కావ్యణ్యదోషంబు, కుటిలమయ్యె । నాస్వభావము, ధర్మనిష్ఠ
యముసేయ । జాలదెంతయు, నామది, శరణు జొత్తు । శ్రేయమెద్ది
యెందానినిశ్చితముచేసి । దెల్పవే నీకుశిష్యుడ, దెలివిజెప్పి ॥ ౭ ॥ శోక

మీది యిద్దియలముల శోభబెట్టు . చున్నయది, గాన శ్రమనంబు,
సుంకులేని . సార్వభౌమత్వనందిన, స్వర్ణమండ . లాభివత్స్యంబుగాం
చిన నభువినాశ ॥ ౮ ॥

సంజ— ఇట్లుచుచు బలిగ యాహ్వాషీకేశుతోడ . నరిసిఘాదనుడర్జునుం
డహహ దేవ ! యుద్ధమును జేయక' ననియూరకుండె ॥ ౯ ॥
అటులశోకానభారత! యర్జునుండు . సుభయసేవలనడుమను సుడు
కుచుండ . చిరునగవుడోపనిట్లని చెప్పె శౌరి ॥ ౧౦ ॥

శ్రీభగ— కుండెదవు నీవు శోకింపకూడనట్టి . వారలనుగూర్చి, పండితవా
క్యములను . బలుకచున్నావు, బుధులేరు, బ్రహ్మకీయున్న . వారలనుగూ
ర్చి, చచ్చిన వారిగూర్చి . యెన్నడును శోకమును బొందరద్ధవరిత ॥ ౧౧ ॥
ఉండ, లేకుండ, నేపెట్టు, డుండవీవు . పార్థివులువీరు లేకున్న వారుగా
రు . అండముముందు తిరముగ, నుండుముగద ॥ ౧౨ ॥ జీవునకు దే
హోమందున చిన్నతనము . జన్మము, జర, యెట్టులు సంభవించు . న
టులే దేహాంతరప్రాప్తి, యాత్మపిడులు . దీర్ఘకైమోహమొరిజరు ధీ
రులగుట ॥ ౧౩ ॥ పంచతనాత్మత్రవశమున బ్రభవమొందు . సంద్రియం
ముల, స్పర్శంబు లిచ్చుచుండు . నుష్ణశీతాది సుఖదుఃఖమొక్కయెడను .
గలుగు లేకుండు, నస్థిరములివి పార్థ ! యోర్పుకొనియుండుటయె చా
లను త్రమంబు . ౧౪ ॥ ఏవవెవ్వని నిమ్యుని, యెవడు సమము . గాను
సుఖదుఃఖములజూచి కలగకుండు . వారడమృతత్వమునుబొంద, నర్దు
డు గద ॥ ౧౫ ॥ లేనికెన్నడునుండదు, లేకపోదు . శాశ్వతంబగునట్టి
ది, నర్థమైన . బ్రహ్మమునుజూచు కోవిసులే పరిగణించు . రుభయని
ర్థయనునుజేసి, యోధవర్త్య ॥ ౧౬ ॥ ఏనివ్యాపించి యున్నదో యీ
జగమున . నద్విహానవరహితమా, నప్యయాత్మ . నొకడు వాశమునొం
దింప, నోపునెట్లు ॥ ౧౭ ॥ శాశ్వతుడు నప్రమేయు డగురుడు దేహి .

యంత్రము గుంవి దేహంబులను చదిసి । మరముజేయంగ వేతెమ్మ
కురువ లేణ్యు ॥ ౧౮ ॥ ఎవడు చంపెడువానికా తెలుగు నాత్మ । నెవ
డు చచ్చినవానికా తెలుగునాత్మ । వారలిద్దరు లేలియనివారుమావె,
యార్జ్యవంపడు పరుని కే జంపబడడు ॥ ౧౯ ॥ పుట్టడి యాత్మ గిట్టడు,
పుట్టిపెటుగు । వాడుగాడు, పురాణుడు, ప్రభవరహితు । దెవ్వడును
నుండు, శాశ్వతుం డీశరీర । మున్ముటాక వేళచంపిన హతుడుగాడు ॥
౨౦ ॥ ఎటుగునీయాత్మ నెవ్వడు, చెబుపు లేని । వానిగా, నిత్యుడజా
తు నవ్యయుడుగాను, ఎనినెటుచంపు? నెవని జంపించు వాడు? ॥
౨౧ ॥ వస్త్రములు బోర్లమైనను వానికడిచి । నవదుకూలములను గట్టు
నరునిపగిడి దేహివిడుచును జీర్ణమా దేహములను దిరిగిపొందునునూ
తనదేహములను ॥ ౨౨ ॥ అత్యనెవ్వడు ఛేదించవాయుధములు దా
హుడు డహించడు; నీరుతడవలేదు । అనిలభూతము శోషింపదాత్మ
నెపుడు; ॥ ౨౩ ॥ కాకు ఛేదించదువాడు; కల్పబడడు; । తడియ,
డెండడు; నిత్యుడు; స్థాణుడవలు । దంతటను నిండియుండు, ననాది,
యతడు ॥ ౨౪ ॥ చక్రమురాచులక్షతమ గోచరుడు కాడు । మనమున
కు గోచరుడుకాడు; మనులుజేయు । నింద్రయంబులవిషయంబు నెపు
డుగాడు । యిట్టివానిక నీయాత్మ తెరిగి, నీవు । తగవు శోకింప, దుః
ఖంబు తలగబెట్టు ॥ ౨౫ ॥ నీవునొక వేళయాత్మను, నిత్యజాతు । నిత్య
మృతుని గమనమున నిలిపి లేని । యగ్గుడవుగావు శోకింప, నవ్వుడై
న ॥ ౨౬ ॥ జాతునికి నెట్లు మరణంబుసంభవించు । జాతమొందను
మృతుడనై జన్మయగుని । నుక తప్పింపగూడని కార్యమనకు । నా
ర్తినొందుట, నీకు నెవ్వడుచదియ ॥ ౨౭ ॥ భూతములు వాది నవ్యక్త
ములు, నడుమను । వ్యక్తములు, నంతేమందు నవ్యక్తములును । గాన
పరివేదనంబేమి వానికొరకు ॥ ౨౮ ॥ చిత్రముగ జూచునొకొడు, చె

పృథ్వీ । జిత్రతరముగనొక్కడు, తెవులవినును । చోద్యముగవేర
 యొక్కడు, చూచి, చెప్పి । వినియి, మరియొకడిద్దాని విధమెరు
 గడు ॥ ౨౯ ॥ దేహములు సమస్తంబు వధింపబడిన, దేహినిత్యము
 వధ్యుండు, దీనినెరిగి । తగవు శోకింప, సర్వభూతములగూర్చి ॥ ౩౦ ॥
 ఇంతెకాదు స్వధర్మంబు నెంచియైన । కంపమును బొందగూడదు,
 క్షత్రియునకు । ధర్మయుద్ధంబువలె శుభదాయకంబు । గలుగదన్యం
 బు గావున కంపమేల? ॥ ౩౧ ॥ ఏరసావృతస్వర్గసుద్వారమును, న ।
 యాదలంబునునగు నిట్టియాజిగంచు । కట్టిపార్థిపులెంతయు సధికసు
 ఖులు ॥ ౩౨ ॥ అదియునుంగాక, నిజధర్మమైన గణము । నలుపవైతే
 ని నిజధర్మఫలముకీర్తి । వదిలి, పొందెదవర్జన! పాపనమితి ॥ ౩౩ ॥ జను
 లునీయవకీర్తిని సాటుచుండు, రదియయ్యుక్తము, శౌర్యధైర్యాది సు
 గుణ । నమిరిచే పూజితుండైన, సజ్జనునకు । మేలు మఁగంబు, నప
 కీర్తిదేలుకంటె ॥ ౩౪ ॥ భయముచే యుద్ధమునునీడి వారితంచు । వ
 లుగ దురుమున్ను బహుమానభావణముల । నిన్నుబలుగు మహారథుల్
 సన్నుతిగని । చూరనొందువు పిన్నుట చులకదనమె ॥ ౩౫ ॥ నీమసామ
 ర్థ్యమును దూకునీయహితులు । పలుకగూడనివాక్యముల్ పలుకగల
 రు । దానిమించిన దుఃఖంబు ధరణిగలదె ॥ ౩౬ ॥ పోరవడిసిన, స్వ
 ర్గంబు బొంపగలవు । అనుభవించెడు సామ్రాజ్యమాజిగెల్చి । యా
 యితముగ మృక్తి కాంతేయ! యంచుచేత । యుద్ధమునుజేయ, కృతని
 శ్చయుండవగుడు ॥ ౩౭ ॥ సుఖము దుఃఖంబు సమముగజూచి, లాభ ।
 నష్టముల, గెల్పువోటమి, శిష్టచరిత । యల్లెవరికించి, యనిజేయనా
 యితుడవు, గమ్ము కాంతేయ! పొందదడుప్పు నిన్ను ॥ ౩౮ ॥ పరిగ
 రిని పొంక్కిబుద్ధిని, పార్థ! నీకు । దేనిచే కర్మబంధంబు దృంపగలవో!
 దాని, వాయోగముగమును, దవిలివినుము ॥ ౩౯ ॥ యత్ననాశంబు

గలుగద, యవలవచ్చు । ప్రత్యవాయంబునుంలేడు, ఫలమధికము ।
 స్వల్పమైనను బావు, సంసారభయము ॥ ౮౦ ॥ ఆవిధానములో, నిశ్చ
 యాత్మకంబు । నైనబుద్ధి, యొకటియ, యనంతములును । శాఖలెన్ని
 యొగలది, నిశ్చయరహితుల । బుద్ధులర్జున! ఫలకాంతబొందుకతన ॥
 ౮౧ ॥ వాదనీలరవంతితుల వేదవాద । రతులు పుష్పించులతవత ర
 క్షయమైన । పలుకబలైదరాన్వర్తఫలముకంటె । ఫలము వేరొందులే
 దని, సార్థ! మరియ ॥ ౮౨ ॥ కామరతులయి, స్వర్గంబె ఘనఫలంబు
 గాదలకువారు, జన్మంబు కర్మఫలము । గాగజేష్ఠుచు, నైశ్వర్యభో
 గములను । గలుగజేసెడు, బహువిధకర్మసముద । యములబోధించు,
 చాక్యములనుచునుండ్రు ॥ ౮౩ ॥ భోగమైశ్వర్యమునుగోరు భోగరతు
 ల । కట్టిబోధముచే మనోహరణగుట । నిశ్చయాత్మకమౌబుద్ధినిల్వ
 కుంట । చెప్పబడలేదువారికి స్థిరసమాధి ॥ ౮౪ ॥ వేదములు నర! త్రై
 గుణ్యవిషయములుగ । జూచి, నిర్వ్యాచ్యుడవు, నిత్యశుద్ధసత్వ । నహి
 తుడవును, యోగక్షేమరహితుడవును । జ్ఞానివై, త్రిగుణములను
 మానియుండు ॥ ౮౫ ॥ జలముతోనిండియుండినస్థలమునందు । బావి
 యుపయోగమెంతయో బ్రహ్మవేత్త । యైన సద్బ్రాహ్మణునిశీని, య
 లిల వేద । గణమునంతయెయుపయోగకరము సార్థ! ॥ ౮౬ ॥ కలమనీ
 కధికారంబు కర్మజేయ । కలుగజేష్ఠుడు తత్కర్మ ఫలమునకును ।
 గాన, మదినిచ్చయింపకు కర్మఫలము; । మదిని గోరకు, కర్మలమాని
 యుండు ॥ ౮౭ ॥ ప్రాప్తియందును, మరియనప్రాప్తియందు । నొక్కరి
 తి గమనముంట, యోగమగుచు । చొప్పు, నర్జున! యోగమందుం
 డుమీవు । సముద్రవైయుండుము, జయోపజయములందు । కర్మమును
 జేయలేమ్ము, సంగంబువిడిచి ॥ ౮౮ ॥ కర్మయోగంబు, బుద్ధియోగం
 బుకంటె । దవ్వగుటచేత, నల్పంబుదానిఫలము । గోరువారు నిశ్చయ

సంసారులుగదా శరణు బొందుము బుద్ధిని, కురువరేణ్య! ॥ ౪౯ ॥
 బుద్ధియుక్తుండువిడుచు, నీభువనమునను, పుణ్యపాపంబులను, గాన,
 బుద్ధియోగం యుక్తుడవుగమ్ము, ఫల్గున! యోగమన్న! కర్మకాశల
 మేగాదె, కలుషరహిత! ॥ ౫౦ ॥ బుద్ధియుక్తులై మనునట్టి బుధులు,
 కర్మ, ఫలముపిడిచి, పునర్జన్మబంధమెడలి. చనియెదరు, నిరుపద్రవ
 స్థానమునకు ॥ ౫౧ ॥ దాటునెప్పుడు నీబుద్ధి, తనుపిమోహం! కలుష,
 మప్పుడె మిరిసి గాంచెపిపు. పినదగినయట్టి వినినట్టి విషయములకు ॥
 ౫౨ ॥ వేదవేదాంతవాక్యముల వినుటచేత, చలితమైయున్న నీబుద్ధి
 చలనముడిగి, వరసమాధిని నెప్పుడు తిరముగనునో! పొందెనప్పుడు
 యోగంబు బురుషవర్య! ॥ ౫౩ ॥

అర్జున—అసమాధినిస్థిరుడైన యట్టివాని కెద్దిలక్షణ, మాతడు నేదిప
 లును నెట్లుకూర్చుండు, కేశవ! యెట్లునడుచు? ॥ ౫౪ ॥

శ్రీభగ—వదలునెప్పుడు మానసవాంఛలేల్లె. యలరునెప్పుడు, నాత్మచే
 నాత్మజూచి. పలక బడునప్పుడే, స్థితప్రజ్ఞుడనుచు ॥ ౫౫ ॥ కలగడెప్పు
 డు తీవ్రమఃఖములనడుచు. యెవడుసుఖములయందు నిస్పృహతముం
 డో! వీతరాగభయక్రోధుడతడెవడో! పలక బడు నాతడే, స్థితప్ర
 జ్ఞుడనుచు ॥ ౫౬ ॥ ఎవడు సర్వత్ర సంగంబొకించుకైన! బొందక శు
 భాశుభంబులబొంది, సంత! సంబుడ్యేషంబుదా, ననయంబుగనడో
 యతని బుద్ధియె సుస్థిరంబైనదగుచు ॥ ౫౭ ॥ అంతటను కూర్చుమెట్లు
 తదంగములను! లోపలికిలాగి ముడుచునో యాపగిదిని. యెవడు వి
 షయంబులండుండి, యింద్రియముల. ముడుచు, నాతని బుద్ధియెక
 డుతిరంబు ॥ ౫౮ ॥ అణగువిషయంబులిటు నిరాహారుడైన! దేహికి,
 తదిచ్చునిలచును, దివ్యమైన! యాత్మసందర్శనముతోడ, నదియునణ
 గు! ॥ ౫౯ ॥ బలతిరంబైన యింద్రియవర్గమెల్ల! బ్రహ్మసంప్రాప్తికైయ

త్వపక్షవివేకి । మనము, హరియించు బలవంతమున, కీరీటి! ॥ ౬౦ ॥
 అట్టిసర్వేంద్రియగుబలనణిది, యోగి । మౌనమండలు, యుండను
 మాన్యపరిత! । ఎవనికి నధీనమైయుండు, నింద్రియములు । వానిబుద్ధి
 తరము పరబ్రహ్మనుండు ॥ ౬౧ ॥ చిత్తమున విషయంబులదింతసేయు
 వానికానక్తి గల్గును వానిగూర్చి; । కావముదృశ్యమొందు సంగంబు
 వలన; । కోరికను బుట్టుచున్నది క్రోధమరయ; ॥ ౬౨ ॥ కల్లుసమ్మో
 హమును గ్రోధగరివలన; । స్త్రోభియు సమ్మోహమునచేడు; స్త్రో
 తవివాళ; మున నశించును బుద్ధియు; బుద్ధిచెడిన । చేడును పురుషుం
 డు మిక్కిలిచేటునొంది ॥ ౬౩ ॥ ఇష్టమున యిష్టమును వీడి, యింద్రి
 యములు । మనమునకలాంగి విషయములనుభవించు । చున్నను, మా
 నంబు వశముననున్నవాడు । పొందెడును, నిర్మలమైంబు పురుషవ
 ర్య! ॥ ౬౪ ॥ అట్టివైశ్రవ్యమునగల్గు, నఖిలవఃఖ । నాశనము, శుద్ధహృ
 ద్మయన కాశుగతిని । బుద్ధినిల్చును స్థిరముగ, బుధవిధేయ! ॥ ౬౫ ॥
 నిల్వదాబుద్ధియింద్రియనిగ్రహంబు । లేనివానికి; వానికి లేకయుండు ।
 బ్రహ్మభావన, భావనాభావమైన । శౌంకల్యకయండు, నశౌంతున
 కును । పరమానుఖమెట్లుగలెడు? మరువరేణ్య! ॥ ౬౬ ॥ విషయముల
 నింద్రియంబులు విచ్ఛలవిడి । విరుగుచుండగ, నేమది బురుషునాజ్ఞ ।
 నణియుండక, దిగుగునో యావనంబు । వానిదౌవ్రజ్య హరియించు
 వార్ధిమీద । జేలునోడును, గలచెడు గాలిభంగి ॥ ౬౭ ॥ కావున నెవని
 యింద్రియగణము, విషయ । సర్వములగూర్చి నియమింపబడుచునుండు ।
 వానిబుద్ధియె స్థిరమని, నిర్లబడును ॥ ౬౮ ॥ సర్వభూతంబులకునిశా
 నమయమేదో । సంయములకద్దిజాగ్రత్తు; సర్వహృత । ములకు జాగ్ర
 త్తు, నలసంయములకురాత్రి ॥ ౬౯ ॥ పూర్ణముగనిండి నిర్లడబొంది
 యున్న । కడలి, నేరులు బడువలె, కామములును । నేజితేంద్రియు

బొందునో, నాజనుండు । కనెడు శాంతిని, కామియుగాడతండు ॥ 20 ॥
 సర్వకామంబులనుబాసి, జనుడెవండు । నిస్పృహతగాంచివిడుచునో
 నేనునాది । యనెడుభావంబు, వాడొందు నధికశాంతి ॥ 21 ॥ బ్రహ్మ
 మందలి నిష్ఠయై బరగునిదియె; పొందిదీనిని మోహంబు బొందడో
 కడు; అంత్యమందైన నీనిష్ఠయందు నిలిచి । బ్రహ్మనిర్వాణమును
 బొందుపార్థ! యతడు ॥ 22 ॥

ఇది సాంఖ్యయోగంబను ద్వితీయాధ్యాయము.

* స్వతీయాధ్యాయము. *

అర్జున—కర్మకంటెను జ్ఞానంబె ఘనమటంచు । నీమతమయేని, కేశవ! నీ
 పునన్ను । గృహకర్మంబునకు నియోగింపనేల? ॥ 1 ॥ ద్వంద్వముగ
 నున్న వాక్యపద్ధతిని, నాచు । బుద్ధిమోహింపజేసెడి బుధునివలెనె ।
 యుంటి, వెదానిచే శ్రేయమోచుహత్మ! । నేనుపొందుచునో, దాని
 నిశ్చయించి । చెప్పవేదాని, నొకదాని, శ్రీనివాస! ॥ 2 ॥

శ్రీభగ—పార్థయీ! కమందలి పరమస్మృత, ద్వివిధముగముందు నాచేత
 డెలుపబడియె । జ్ఞానయోగంబు, విబుధులౌ సాంఖ్యులకును । యో
 గులకు కర్మయోగంబు యుక్తమనుచు ॥ 3 ॥ కర్మజేయకయుండి, ని
 మగ్నమగునె? కర్మసన్యాసమున నె తాగనడు సిద్ధి ॥ 4 ॥ మరియు
 బురుషుడు నెవటను, మానలేడు । కర్మజేయుట, తుణమాత్రకాల
 మైన । ప్రకృతిజన్యగుణంబుల వశముచేత । చేయబడు కర్మమందరి
 చేత విధిగ ॥ 5 ॥ ఎవడు కర్మేంద్రియంబుల నెల్లనణచి । విషయచిం

తన, మనమున విడువకుండు. పల్కబడునట్టి మూఁడుండు బ్రజలచేత
వాడు పరమమిత్రాచారవంతుడనుచు || ౬ || అన్యనా! తనజ్ఞానేంద్రి
యముల నెవడు. మనముచేతను నియమించి, పనులుజేయు. నింద్రియం
బులచేత, ఫలేచ్ఛలేక. కర్మయోగంబుజేయునో, ఘనుడువాడు || ౭ ||
నియతకర్మంబుజేయుము, నీవుపార్థ! కర్మవిడుచుటకంటెను, కర్మలే
స్స. కాయమైననునిల్వదకర్మవలన || ౮ || యజ్ఞకర్మంబుకంటె తద
న్యమైన. కర్మలోకులబంధించుగాన, కర్మ. ఫలముగోరక, తత్కర్మ
సలుపుమీవు || ౯ || బ్రహ్మయజ్ఞంబుతోడుత బ్రజలమునుపు. జేసి, దీ
నను బ్రజలను జేయుచుండు. డిదియె మీరలుగోరు, నభీష్టములకు.
నగును కామధేనువటంచు, ననియె నజుడు || ౧౦ || దేవతలవృద్ధిబరుపు
డు దీనమీరు; దేవతలుమిమ్ము వృద్ధిబొందింపగలరు. ఇట్టులనోన్య
మును వృద్ధినిచ్చి, మీర. లందెదరు, పరమశ్రేయ, మందువలన || ౧౧ ||
యజ్ఞసంతృప్తులైమీకు, నమరులిత్తు. రిష్టభోగంబు, లట్టుల నివ్వబడు
చు. మారునివ్వక, తినువాడు చోరుడుగద || ౧౨ || యజ్ఞశిష్టాన్నము
ను దినునట్టి సుజను. తెల్లపాపంబులంబాతు, రెవరుచాపు. తెవదన
మును జేతురో, యాత్మపోష. శార్థ, మహ్వారుభుజియింతు రఘము
భువిని || ౧౩ || అన్నమునబుట్టు భూతంబు, లన్నమరయ. బుట్టుపర్జ
న్యతే, మరిబుట్టునతడు. యజ్ఞమున, కర్మచేగల్గునది కిరీటి || ౧౪ ||
బ్రహ్మనుండియె కర్మంబు ప్రభవమొందె; బ్రహ్మయత్తురునుండియున్న
వమునొందె; సర్వగతుడగుబ్రహ్మ యజ్ఞంబునందు. నిత్యమును, నం
దుచేతనె, నెగడుచుండు || ౧౫ || ఇవిధి బ్రప ర్తితంబయి, యిలనును
న్న. దానిననుసరించియెవడు తనదుచర్య. జరపచో, వాడఘాయు
వు, సక్తవిషయ. డౌట, వానిజీవనమిట వ్యర్థమగును || ౧౬ || ఆత్మ
రతుడును, తృప్తుండు నాత్మయందు. నాత్మ సంతృప్తుడును, నాచు

నవని నెవడు , బరగు నతనికి విధియగుపనులులేవు || ౧౭ || అతనికి కర్త
 చే బొండు నర్థమిలను . లేదు, జేయకయుండిన లేక యుండు . బ్రత్య
 వాయఁబొకింతయు, బరులనాశ్ర . యింపవలసినయర్థమొకింత, లేదు
 ౧౮ || కావునను జేయఁగినట్టి కార్యములను , ఫలముగోరక సతతం
 బు సలుపుమీవు , ఫలముగోరక కర్తృబు సలుపునట్టి . పురుషుడొందు
 ను మోక్షంబు, కరువరేణ్య ! || ౧౯ || మున్నుజనకాదులందరు, మో
 క్షవదవి . గాంధగల్గిరి, నిహామకర్మవలన ; వరియు లోకసంగ్రహ
 మునే, యరసి నీవు . కర్మమునుజేయఁ గుమవు, కలువరహిత ! || ౨౦ ||
 శ్రేష్ఠుడేకర్తమును, నిలజేయుచుండు . దానినేయితరజనము, దవిలిసే
 యు ; మరియు నాతడుజేయు ప్రమాణమునకు . ననుగుణంబుగవర్తిం
 చు నఖిలజగము || ౨౧ || నాకుకర్తవ్యమునులేదు, నన్నుగూర్చి . పొం
 దబడనిదియును, నికపొందదగిన . యర్థమీమూఁడులోకంబులందులేదు ;
 ఐన, వర్తింతు కర్తృబుననుసరి చి || ౨౨ || అప్రమత్తుడనై, కర్తృగుం
 దునేను , నంచరింపకయున్నను, జనములెల్ల , ననుసరింతురు నామా
 ర్గమన్నియొడల || ౨౩ || చెడును ముల్లోకములు కర్తృచేయనేని . వ
 ర్తసంకరమును జేయవాడనగును . బ్రజలనందుచే జెరిచిరవాడనగు
 దు || ౨౪ || సంగమునకర్త నజ్ఞులుసలుపునట్లే . జ్ఞానిస్సంగుడై కర్త
 సలుపవలయు . లోకసంగ్రహణార్థంబు లోలుడగుచు || ౨౫ || అజ్ఞ
 లును కర్తసంగులునైనవారి , బుద్ధిభేదంబుజేయగ, బుధునికెపుడు , త
 గదు, మత్సంగుడై కర్త తానుజేసి . యొరులచేదాని జేయింపు, నొ
 ప్పగాని || ౨౬ || ప్రకృతిజన్యగుణంబులవలన, నన్ని . విధములను జే
 యబడు కర్త, విచ్ఛలఁడి . నలయహంకారమూఁధాత్ముడైనయాత్మ .
 కర్తదానని, దలచును కలతజేంది || ౨౭ || గుణములను, వానికర్తల
 గుర్తెరింగి . విభజనముజేసి, తత్తత్వవేడియైన . నాడు, గుణములు

గుణములవలనతిరుగు . ముందుననియెంచి, తానుసక్తుండుకాదు ॥౨౮॥
 ప్రకృతిగుణములచేతను భ్రాంతులగుచు . మూఢులగువారు, గుణకర్త
 ములను, నక్తు . లగుదు, రల్పజ్ఞులను పంచులైనవారి . బుద్ధిని, చలింప
 గూడదు, బుధుడెవండు ॥ ౨౯ ॥ సర్వకర్తలనాయంచు సన్న్యసింఁచి
 యాశయును మమకార మధ్యాత్మబుద్ధి . వదలి, సంతాపమునులేని
 చాడవగుచు . యుద్ధమునుజేయుమర్దున! యొప్పునదియె ॥ ౩౦ ॥ శ్రద్ధ
 గల్గి, యసూయావిచారిమెడలి . యేమసమ్యులు నాదగునీమతంబు .
 ననుసరింతురొ నిత్యంబు నట్టివారు . పుణ్యపాపాదికర్మల బొండ్లరె
 పుడు ॥ ౩౧ ॥ ఎవరసూయనుగల్గినాయీవతంబు . ననుసరించి బ్రవ
 ర్తింప, రట్టమూఢు . జ్ఞులర్దున! చెడినవారనుచుదలపు ॥ ౩౨ ॥ స్వ
 స్వభావానుసారంబు సంపదించు . జ్ఞానియును, భూతచయములు స్వ
 స్వభావ . మనుసరింఁదయెవర్తించు, నంచువలన . నేమిచేయును నిగ్ర
 హంబెవలనైన ॥ ౩౩ ॥ ఇంద్రియవిషయములగుర్చి, యింద్రియముల
 నిడిడియున్నవిద్యేషరాగములు నడయ . ఓనివశవర్తియౌట వివేకికె
 పుడు . తగదు; పరిపంథులౌటను తన్నుజెరుచు ॥ ౩౪ ॥ బాగుగను నా
 చరింపగబడినయట్టి . పరులధర్మంబుకంటెను, విరసముగను . నలుపబ
 డినట్టిదైనను, స్వంతధర్మ . మెంతయోలెస్స, దాననుమృతియువేలు; ॥
 నంతలు బరధర్మంబు భయావహంబు ॥ ౩౫ ॥

అజ్ఞున — అయిన నెద్దానిప్రేరణ నబలుడగుచు . పురుషుడిచ్చయులేకుం
 డ, దురితములను . జేయు, బలవంతముగ, నియోజితునివలెను ॥౩౬॥

శ్రీభగ — అదిరజోగుణమువలన సంకురించు . కామమును మరిక్రోధంబు,
 కామమరయ . సర్వభక్షకమును పాపసంఘరూపః . మూటనీమార్గము
 ననది, యధికివైరి ॥ ౩౭ ॥ ధూషమున హింసి, యద్దంబు దుష్టుచేత
 మావిదేగర్భమెట్టులు మరుగుపడునో . యటులెదానిచే నావృతంబు

యోనిదియు ॥ ౩౮ ॥ మరుగువజె దీనితే జ్ఞానమరయపార్థ ! జ్ఞానుల
కు నిత్యశత్రువు, చాలుటయును, లేదు, నిండింతశకస్థంబుగాదునుమ్ము ॥
౩౯ ॥ ఇంద్రియములు మనము బుద్ధియెపుడుదీని । కాశ్రయంబులు,
వానిచేనావరించి, ముంచువిజ్ఞానమును, దేహిమోహపరది ॥ ౪౦ ॥
గాన కాంతేయ ! తొల్తును, కడగినీవు । నింద్రియంబులనియమించియో
పడంచి । జ్ఞానవిజ్ఞాననాశిని, సర్వపాప । రూపియగు, కామమునుదో
లి రూపుమాపు ॥ ౪౧ ॥ ఇంద్రియంబులుశ్రేష్ఠంబు, లింద్రియముల ।
కెక్కుడుమనంబు, మనమునకెక్కుడుగును । బుద్ధి, బుద్ధినిమించిన
బోధరూపి । శ్రేష్ఠతమమని, యర్జున ! చెప్పబడెను ॥ ౪౨ ॥ ఇవ్విన
బుద్ధికంటెను నెక్కుడైన, నాత్మనెరుగుచు నాత్మతే నామనంబు,
నిగ్రహించి, మరానదశత్రుడైన, కామరూపుని జంతుము కలువర
హిత ! ॥ ౪౩ ॥

ఇది కర్తయోగమను తృతీయాధ్యాయము,

చతుర్థాధ్యాయము

శ్రీభగ—అవ్యయంబైనయాయోగమర్చునకును । చెప్పినాడను, నాత
డు జెప్పెమచువు । నకును, నాతడు నిత్యాకునకునుజెప్పె ॥ ౧ ॥
ఇటుపరంపరప్రాప్తమానీసుయోగ । మల్లరాజర్షులెగిరి, యవలకాల
మధిక మేగిన, నిదినష్టమయ్యెపార్థ ! ॥ ౨ ॥ ఈపురాతనమాయోగ
మిపుమనీకు । చెప్పబడియెనునాచేత, స్నేహితుడవు । పరమభక్తుడ
వౌటను పార్థ ! యిదియంత్యోగోగ్యంబు, నుత్తమోత్తమమునుమ్ము ॥ ౩ ॥

అష్టన—సీదుజన్మంబు వెనుకను, నీరజాపు. జన్మమునుముందు, నటులౌ
ట, జలజహితున । కాది నే నేనుజేప్పితి ననెడు, నీదు । వాక్య మె
ట్టుల దెలియదు, వాసుదేవ! ॥ ౪ ॥

శ్రీభగ—నాకునీకును గడచె ననేకజన్మ । లర్జునా! యెరుగుదు నవియన్ని
నేను । యెరుగవీవు పరంతప! యించుకైన ॥ ౫ ॥ అజాడ నవ్యయ
మైనట్టి యాత్మకుయడ, । నీశ్వరుడ భూతగణములకెల్ల, మరయు ।
బ్రహ్మత నెప్పు డధిష్ఠించి పార్థ! నేను । యాత్మమాయచే నివ్వధి,
నవతరింతు ॥ ౬ ॥ ధర్మనాశంబు మరయు నధర్మవృద్ధి । యెప్పు
డెప్పుడుగల్గునో యప్పుడపుడె, । పుట్టుదును నిజమాయనుబొంది
నేను ॥ ౭ ॥ పాదుజనరక్షణంబునునలుప, దుష్టు । జనవినాశంబు
జేయంగ, జగములొన । ధర్మనంస్థాననార్థంబు, దవలి నేను । యుగ
యుగంబున, సంభవ మొంచుచుండు ॥ ౮ ॥ ఎవడు తత్వవిలోకన,
నిట్టి నామ । దివ్యజన్మంబు కర్మంబు దెలుసుకొనునొ, । వాడు చే
వాము త్యజియించి, వసుధ మరల । పొంద టిక జన్మ, మరినన్నెటొం
డువాడు ॥ ౯ ॥ వీతరాగభయక్రోధవిబుధు లెంద । రెందరో మున్న
యులు, నన్ను వెరిగికొలిచి । జ్ఞానతపమున, శుద్ధులై నవ్యసాచి! ।
నాన్వయాపంబుబొందిరి నాడెముగను ॥ ౧౦ ॥ ఎవ్వ రేమార్గమున
నన్ను నెరుగుతుండు, । రక్షులే ననుగ్రహమున నాదరింతు । నెరులు
సర్వవిధంబుల నాచుమార్గ । మనుసరించుచున్నవారఘవిదూర ॥
౧౧ ॥ కర్మఫలసిద్ధి నెవ్వరు కాంక్షసేతు । రీభువిని, వారు దివ్యుల
నెపుడుగొల్తు; । రేలయన, కర్మఫలసిద్ధి, యీమనుష్య । లోకమున,
శీఘ్రకాలంబులోనగల్గు ॥ ౧౨ ॥ పార్థ! సృజించితిని నాల్గువర్ణ
ములను । నేను గుణకర్మవిభజన, గాన కర్త । నాచు, నైన, నకర్తను,
నవ్యయుడను ॥ ౧౩ ॥ కర్మములు నన్నునంటవు, కర్మఫలము । నిచ్చ

యింపను, నేనని యెవ్వడెరుగు. వాడు కర్మలచే కట్టువడడుపార్థ! ||
 ౧౪ || ఇట్లెరుంగుచు నెపుడు మోక్షేచ్ఛగల్గి. యుండియును, పూ-
 ర్వులందరు ను క్తమైన. కర్మమునుజేసియుండిరి; గాననీవు. పూర్వు
 లొనరించినట్టిమూ, పూర్వతరము. నైన, కర్మమునేజేయుమదియె-
 లెస్స. || ౧౫ || కర్మయెట్టిది, యెట్టిదకర్మ, యనెడు. విషయమున
 మోహితులుగద విబుధులైన, కావునను నీకుజేప్పెద, కర్మయిదియు,
 నిది యకర్మయటంచు, నీవెరిగి దీని. సశుభములనుండి ముక్తుండ
 వగుదుపార్థ! || ౧౬ || తెలియవలె గర్మతత్వంబు, తెలియదగు, వి.
 కర్మతత్వంబు, మరియు నకర్మతెరగు, చాల గహనంబు కర్మంబు
 సరణిపార్థ! || ౧౭ || కర్మమునను నకర్మంబు గనునెవండు. ఎవడక
 ర్మంబునను, కర్మనెరుగుచుండు. నాతడేబుద్ధివంతుడు, నతడు
 నొక. కర్మములజేసినాతడు, ఘనుడు, యోగి || ౧౮ || ఎవనిసర్వ
 వ్రయత్నంబు లెల్లయెడల. కామనంకల్పవర్జిత కర్మలగునొ, యెవని
 కర్మలు జ్ఞానాగ్నినెపుడు దగ్ధ. ముఱా, నతడు వండితుండని బలుక
 బడును || ౧౯ || కర్మఫలసంగమును వీడి నిర్మలుడయి, పర్వదా-
 తృపుడును, నిరాశయుడునగును. కర్మములజేసియును, వాడు కర్మి-
 గాడు || ౨౦ || ఆశలేకను, చిత్తంబు నాత్మనిగ్ర. హించి, సర్వ
 పరిగ్రహమెడలి, యెవడు. కాయమునమాత్రమే, దాను కర్మజేయు-
 చుండెనేనియు, క్లిష్టమొంద దతడు || ౨౧ || మరియు నెవ, డె-
 దృచ్ఛాలాభ మాత్రమునను, తృప్తుడై, ద్వంద్వములదాటి, లెగిన
 మత్స. రంబునను, లాభనష్టసంప్రాప్తములను, సమముగాజూచి,
 కర్మంబునలుపుచుండు, కట్టువడ డెప్పు డాత డా కర్మవలన || ౨౨ ||
 సంగరహితుండు, ముక్తుడు, జ్ఞానమండు. చిత్తమును నిల్పువాడు,
 నశేషకర్మ. యజ్ఞముంబలెజేసెడు నాతనికిని, ఫలసహితకర్మమంత

యు విలయమగును || ౨౩ || బ్రహ్మమే స్రుక్స్వాదులు, బ్రహ్మమగు
ను || నలహావిస్సును, బ్రహ్మాంబునగ్ని, మరియు || బ్రహ్మమేక ర్త, హు
తమును బ్రహ్మమగును, || బ్రహ్మక ర్తసమాధిని బ్రహ్మవేత్త || పడయ
దగునట్టిఫలమును బ్రహ్మమెయగు || ౨౪ || కర్తయోగులు కొందరు
కర్తఫలము || గోరి, యజ్ఞంబు దివ్యులగూర్చిచేతు, || రవలజేతురు
కొందరీయజ్ఞమే తమ || యాత్మలను పరబ్రహ్మాగ్నియందువ్రేల్చి || ౨౫ ||
ఇంకకొందరు శ్రోత్రముఫే ద్రియముల || సంయమాగ్నివ్రేల్తురు, శబ్ద
మాది || ధౌఃవిషయంబులను నింద్రియాగ్నులందు || వ్రేల్చుచున్నా
రు గొందరు, వినుతశూర || ౨౬ || అవల గొందరు సర్వేంద్రియ
ములకర్త, || ప్రాణకర్తయు, జ్ఞానదీపానవెల్లు || నాత్మసంయమయో
గాగ్నియందు, వ్రేల్చి || ౨౭ || ద్రవ్యయజ్ఞంబు కొందరు, తపమని
యెడు || యజ్ఞమును కొంద, రీలయోగయజ్ఞ మింక || కొందరును, వేద
పాఠంబు కొంతమంది, || జ్ఞానయజ్ఞంబుకొందరు, సంతతవ్రత తులు
జీ శేంద్రియులునునయి, నలుపుచుండు || ౨౮ || ప్రాణము నపానమున,
వ్రేల్చువారుకొంద, || రలయపానము ప్రాణంబునందు వ్రేల్చు ||
వారుకొందరు, కొందరుప్రాణమును న || పానమును నిగ్రహింతురు,
పరమనిష్ఠ || ౨౯ || నియతమాతిండిగలవారు, నేర్పుమెరయు || బ్రా
ణముల వ్రేల్చుచుందురు బ్రాణములను, || వీరలందరు నలయజ్ఞవిదు
లగుదురు ; || యజ్ఞమునవీరకల్పమైనవారె || ౩౦ || యజ్ఞశిష్టామృ
తంబును నాహరించు || వారు, శాశ్వతబ్రహ్మాంబు వేరగలరు || యి
న్నిటను నొక్కటయుగూడ నెవడు జేయ || కుండు, వానికి సీలోక
ముండదనిన, || యికను వానికి పరలోక మెక్కడుండు || ౩౧ ||
ఇట్లు పలువిధయజ్ఞంబు లిన్ని, వేద || మందు వివరింపబడినవి, యన్ని
యు నివి || కర్తచేబుట్టె, నస్వధిగాంచి నీవు || పొందెవపు మో

తుమును, పార్థ: బుధుడవనను || 3-౨ || ద్రవ్యయజ్ఞంబుకంటెను,
 భవ్యతరము | జ్ఞానయజ్ఞంబు, కర్మసంచయముదెల్ల | నాశనముగాక,
 తుదకు విజ్ఞానమందు | పరిసమాప్తినిబొందెడు కర్మవర్జ్య! || 33 ||
 తత్వవిదులైనజ్ఞానులుదవలి నీకు | దేని బోధింపగలరొ, యాజ్ఞాన
 మీవు | పాదములవ్రాలి, శేవించి, ప్రశ్నజేసి, | తెలియి ఘర్జన!
 యద్దాని దివిగిసీవు || 3౪ || దేనిదెలిసిన మోహంబుతిరిగి నీవు |
 పొందవో, దేనిచే నర్వభూతములను | నాత్మయందునజాడెదో, య
 టులెమరియు | నర్జునా! జాడగలవు నాయందు నీవు || 3౫ || పాపు
 లందరికంటెను పరమవీచ | పాపవయ్యును, జ్ఞానప్లవంబుచేత | న
 ర్జునా! దాటగలవు పాపార్థవంబు || 3౬ || మందుచున్నట్టి యగ్నియే
 మాదిరెందు | కృత్యలను భవ్యమానయుగాల్పు నటులె, కర్మచయ
 ములజ్ఞానాగ్నికాల్చివేయి || 3౭ || జ్ఞానతుల్యవివేచంబు, జగముష్ణండు |
 కల్గదన్యంబు, నదితగుకాలమునను | యోగసంసిద్ధులైనట్టి యోగిబొం
 డు | నర్జునా! స్వయముగ దనయాత్మయందు || 3౮ || శ్రద్ధయునుత
 త్పరత్వంబు కాలగల్గి | యింద్రియజయంబు, శల్లినయిద్ధచరితు | దొం
 డు నాజ్ఞానమును; నటుబొంది, మిగుల | శీఘ్రకాలంబులో, శాంతి
 జెందునతడు || 3౯ || అజ్ఞాడశ్రద్ధభామడు, నటులెనశ | యాత్మను
 ను, తెడిపోవును, రట్టినశ | యాత్మనకు విహపరములయందు ముఖ
 ము | లేదు, శాపున, శాంతియులేదు పార్థ! || ౪౦ || యోగసన్య
 స్రకర్తుడై యున్నవాడు | జ్ఞానసంధిన్ననర్వసంశయ్యుడు, నాత్మ | వం
 తుడగు, నానిగి కర్మబంధమున్నె || ౪౦ || కాననీహృదయంబున క
 లిగియున్న | యల్లయజ్ఞానమున బుట్టినట్టి, సంత | యంబు నరతుము;
 జ్ఞానఖండంబుచేత | యోగమునుజేయు మిక లెమ్మ యుద్ధమునకురాల ||

ఇది జ్ఞానయోగమును చతుర్థాధ్యాయము—

పంచమోధ్యాయము.

అర్జున—కర్మసన్న్యాసమును మరికర్మయోగః । మునువదించెను, శ్రీకృష్ణ ! యిప్పుడుచింతి । యేదియీరెంటిలో శ్రేయ, మదినుఁబి । తమిగ, నొకరొకటి, జెప్పవేదవిలి నాకు ॥ ౧ ॥

శ్రీభగ—కర్మసన్న్యాసమును, మరికర్మయోగః । మును, నుభయమును, శ్రేష్ఠముల్వినుమాపార్థ ! కర్మసన్న్యాసమునుమించు, కర్మయోగః । మెట్లొకటై, యీశ్వరాత్ములమెరిగితేయ ॥ ౨ ॥ ద్వేషమెవ్వడు జేందో, దేనినియును । కోరదో, ద్వంద్వములకును చూరుడెవడో । వాడెయ్యగు, విత్తసన్న్యాసి, వాడెనుఖము । గాత్యజించును, బంధంబుకలుగుమెడలి ॥ 3 ॥ బాలకులువలగుచురు, భిన్నఫలదములుగ । సాంఖ్యములుయోగమును, పటుజ్ఞానులవరు । యుభయమందొక్కటైనను, సుత్తముగ । నాత్రెఱుంగిన, ఫలముందునది, నమంచె ॥ ౪ ॥ జ్ఞాననిష్ఠులకేత, నేహానమొంద । బడనో, యదికర్మయోగులు బడయగలరు । యెవడు యోగంబుసాంఖ్యంబు నేకరీతి । జాను, నాతడుమాత్రమెజానువాడు ॥ ౫ ॥ యోగమునులేక, సన్న్యాసమోగిరీటి । పొందశక్త్యంబుగానిది, ముందుకర్మ । యోగియైకుననంబున నుండువాడు । శీఘ్రకాలంబులో బ్రహ్మకేరగలడు ॥ ౬ ॥ యోగయుక్తుండు, శుద్ధాత్ము, దోడలువశము । సంఘగలవాడు, సర్వేంద్రియములగలివి । నాథ, డాత్మకుసర్వభూతాత్మలందు । గనుచు, జేసిన, నంటవుకర్మలతని ॥ ౭ ॥ పమియునుజేయనేనని యెంచుదత్త । వేదియోయోగి, జానుచు, వినుచు, తాకు । చును, భుజించుచు, వాసన జానుచుండి । కడలుచును, నిద్రజేయుచు, గాలివీర్చి ॥ ౮ ॥ పలుకుచును, విడుచుచు, జేతపట్టుకొనుచు । కనులదెరచుచు మూయుచు, బ

హుళముగను । నింద్రియార్థంబులందున నింద్రియములు । దిరుగుచు
 న్నవటంచు, సుస్థిరత, దలచు ॥ ౯ ॥ బ్రహ్మమందన్నికర్మలఫలమువిడి-
 చి; సంగమునులేక, కర్మలనలుపు నెవడు । వానినంటపుపాపము,
 ల్వాసరి, జలజ । పత్రమునునంటనట్లుగ, బాహుళాలి ॥ ౧౦ ॥ కాయ
 మున మనమున, బుద్ధి, గాంక్ష లేని । యింద్రియంబులచే, సంగమెడ
 లి, కర్మ । వాత్సవంశబుద్ధికై, యోగులచరిత్రు ॥ ౧౧ ॥ కర్మఫల-
 మునువిడిచి, నిహామయోగి । గాంచుదానాత్మ నిష్ఠచేగల్గుకొన్రి
 ఫలమపేక్షించి, కర్మంబునలుపువాడు । ఫలముగోరుట, సక్తుడైబద్ధు
 డగును ॥ ౧౨ ॥ ఇంద్రియజయంబుగల్గునా, డెల్లకర్మ । ములనుమన
 మునద్యజేయించి, మోదమొందు । మరినవద్వారములుగల పురము
 వంటి । దేహమున, పసియించుడు, దేనిజేయి । కుండు, వెట్టులుజే
 యింపకుండునతడు? ॥ ౧౩ ॥ కలుగజేయడుప్రభుడు, లోకంబునకు
 ను । కర్మకర్తృత్వముల, మరీకర్తృఫలము । నందునంయోగమును, ని
 వియన్నిగలుగు । బ్రకృతిమాయాస్వభావప్రసవనమున ॥ ౧౪ ॥ పు
 ణ్యపాపంబులొకనివిబొందడాత్మ ; । మూయబడియున్నదజ్ఞానమున
 వివేక । మందుచేజతువులు మోహమొందుచుండ్రు ॥ ౧౫ ॥ ఎవరి
 యజ్ఞానమదివశియింపబడునో । జ్ఞానమున, వారిదైనయాజ్ఞానమినుని
 వెల్లువలె, పరమాత్మను వెలుగజేయు ॥ ౧౬ ॥ బ్రహ్మబుద్ధులు, బ్ర
 హ్మోత్పత్తభావనులును । బ్రహ్మబుద్ధులు, బ్రహ్మపరాయణులును । జ్ఞాన
 నిర్ధారపాపులు నాబరగెడు । వారు, పునరాగమములేని వదవిగాం
 త్రు ॥ ౧౭ ॥ విద్యయునువినయముగలవిప్రునందు । గోవునందును, కరి
 యందు, కుక్కయందు । శ్వపకునందును, బ్రహ్మంబునకుముగాను ।
 జాచువారలె జ్ఞానులు సుభగచరిత ॥ ౧౮ ॥ బ్రహ్మనసుభావమందు,
 నెవ్వరిమనంబు । స్థిరముగానుండు, వారలీక్షితలమున । నుండియే,

సర్గమును బాసియుండగలరు । బ్రహ్మనిర్దోషమును, సమవర్తియౌట ।
 వారలును బ్రహ్మమందున్నవారెనుష్టు ॥ ౧౯ ॥ మోహవర్జితుడై, స్థిర
 బుద్ధిగల్గు । బ్రహ్మవిదు, డున్నవాడయి బ్రహ్మమందు । ప్రేయముబొం
 దుచు నలర, డప్రియముబొంది । శోకమును బొందకుండును, శూర
 వర్య ॥ ౨౦ ॥ బాహ్యవిషయంబులందు తత్పరతలేని । మనముగలవా
 డు, తనదగుమానసమున । నుపశమంబను, చిత్తుఖమొందునెద్ది । బ్ర
 హ్మయోగమునం దాత్మబరపివాడు । నక్షయంబైనసుఖము, దానందు
 చుండు ॥ ౨౧ ॥ పార్థ! విషయేంద్రియంబులవలనబుట్టు । నట్టిభోగం
 బులన్ని, యాద్యంతములను । గలవి; యవిచుఃఖిమునకును కారణము
 లే; । గానబుధుడానజేయకు వానిగూర్చి ॥ ౨౨ ॥ కాయమెవ్వడు చి
 దుచుటకంటెముందు । కామవేగము క్రోధవేగంబు, నిహము । నందె
 యోర్వగళక్తుడో, యట్టిసరుడు । యుక్తుడును, సుఖవంతుడు యోధ
 వర్య ॥ ౨౩ ॥ అంతరాత్మనుఖియించు, నంతరాత్మ । బరగిరమియిం
 చు, నంతరవ్రథనువెల్లు । బ్రహ్మభూతుండునైన, యాబ్రహ్మయోగి ।
 బ్రహ్మనిర్వాణమొందెడు పార్థ! తాను ॥ ౨౪ ॥ క్షీణకల్తములును,
 మరిభిన్నసంశ । యాత్మలును, నియతాత్మలు, నఖిలభూత । హితరతు
 లునగు, ఋషివర్యులకులితముగ । బ్రహ్మనిర్వాణమును, తాము పడ
 యగలరు ॥ ౨౫ ॥ పదలి కామము క్రోధంబు, మదివిగెలిచి । యా
 త్మవేత్తుల బరగెడి యతులు పార్థ! । బ్రహ్మనిర్వాణమంతట, బడ
 యగలరు ॥ ౨౬ ॥ బాహ్యవిషయములను వెలువలకుద్రోసి । చూపు
 క్రూరూధ్యమందున సూటిజేసి । నాసికాభ్యంతరంబున నడుచుచుం
 డు । ప్రాణమున పానమును సహవరచి, మరియు ॥ ౨౭ ॥ ఇంద్రియ
 ములు మనము బుద్ధి యెల్లయెడల । వశమునందున్నవాడును, పార
 దోల । బడిన యాశయు భయము శోపమునుగలిగి । మోక్షమందిష్టు

మోక్షగల్గి మునియునైన నాడు, సర్వదాముక్తుడై బాహుళాలి ||
 ౨౮ || యజ్ఞలేశమలకును భోక్త, యథాలలాశి || ములను హేళ్యరు
 డును, భూతములకు నెల్లఁ నుహ్మదుడనునని, నన్నేరు జూచుచుం
 ద్రు || పార్థ! వారలు గరుదురు వరమ శాన్తి || ౨౯ ||

ఇది కర్తవ్యసన్న్యాసయోగమును పంచమాధ్యాయము—

షష్ఠాధ్యాయము.

శ్రీభగ—కర్తవ్యలక్షణాశ్రయించక; కర్తవ్యవిధిగ నాచరించెనువాడె, సన్న్యా
 సీయగును || అగును యోగియు, కాడల్లయగ్నిహూత్ర || ములను క
 ర్తవ్యవదలిన, మూర్ఖుడెపుడు || ౧ || అందురెద్దాని సన్న్యాసమును,
 వదియఁ కర్తవ్యయోగంబుగా, నీవుగనుము పార్థ! ఏలవన, యోగిగా
 నేరడెవ్వడైన || ఫలమపేక్షించు సంకల్పములను విడక? || ౨ || జ్ఞాన
 యోగము నెక్కనిశ్చయముజేయు || సన్న్యసికి; కర్తవ్యునబడుపాధనం
 బు, జ్ఞానమెక్కినయతనికి- సర్వకర్త || ములనివృత్తియె, పాధనము
 గనుగనుము || ౩ || ఎప్పుడాన క్షిప్తంచడో, యింద్రియార్థ || ములగురించి
 యు, కర్తవ్యవలన, నపుడె || సర్వసంకల్పసన్న్యాసి, సర్వయోగ || సిద్ధి
 బొందినవాడని, చెప్పబడును || ౪ || ఉద్ధరింపగవలె నాత్మనూనియా
 త్మ! || ద్రోయగూడదు నాత్మనభోగికిని, అదియు నేలన, నాత్మయే
 యాత్మకపుడు || బంధుడగు, నాత్మయాత్మకు పగరుడగును; || ౫ ||
 ఆత్మతే నెవ్వడు జయించునాత్మ, వాని || యాత్మయే యాత్మబంధు
 లు, నాత్మజయము || లేనివానికి నాత్మయే మునీరీవున || వలెప్రవర్తిం

ను శత్రుత్వవర్తనమున || ౬ || అత్తజయు దుపశాంతుడునైనవాని ।
 యాత్మ, శీతోష్ణములయందు, నార్తిసుఖము । లంచు, మూఠావమూ
 నంబులందు, నటులె । యెక్కువగనమాహితముగ నెపుడునుండు ||
 జ్ఞానవిజ్ఞానముల, దృప్తిమానినట్టి । యాత్మగల్గిన కూటస్థు, డన్నియిం
 ద్రి । యములగల్గి, విలోకించు, నల్లకుంటి । బెడ్డయును, తాయి, బం
 గారు, భేదరహిత । ముగను, నాయోగి యారూఢుడగును పార్థ ! ||
 ౮ || ప్రతినిగోరని సుహృదుని పక్షమంచు । ప్రతినపీక్షించు మిత్రుని
 పక్షమందు । పగతునంచు, నుదాసీనభావునందు । దివిరిమధ్యస్థునం
 చును, ద్వేషునందు । బాంధవులయంచు, సాధులపాలనటులె । పా
 వులందును, సమబుద్ధిబరగువాడు । చెప్పబడు యోగులంచునశ్రేష్ఠు
 డనుచు || ౯ || నిగ్రహించగవలె, యోగి; నిరతమాత్మ । విజనమాన్థ
 లమంచున విడిసి, యొకడు । యాత్మచిత్తంబు తనవశమంచుపెట్టి ।
 యాశేయును పరిగ్రహమును నందకుండ || ౧౦ || విజనపరిశుద్ధతలము
 ను వెదకి, యుంచు । నున్నతంబుగ పొట్టిగనుండనట్టి । వస్త్రమజినం
 బు కుశలును వరుసమీర । స్థిరముగను నాసనంబును సిద్ధపరచి || ౧౧ ||
 అందుపైనిల్చి, మనము నేకాగ్రముగను । జేసి, చిత్తేంద్రియక్రియల్లేర
 కుండ । నుంచి, తనయాత్మశుద్ధికై యోగమెరుడు । నభ్యసించగవలె
 యోగి యహరహంబు || ౧౨ || కాయము శిరంబు కంఠంబు కదలకుం
 డ । నమముగాజేసి నాసికాగ్రమునుజూచి । సుస్థిరంబుగ దిక్కులజూ
 డకుండ || ౧౩ || మిగుల శాంతమానసుడును, విగతభయము । బ్రహ్మ
 చర్యైతథ్థుడు, వశముగాగ । మనమునియమించి, నాయందె మది
 నినిల్చి । యుండవలె, మన్నెరుండయి, యుక్తుడగుచు || ౧౪ || నియత
 మానసుడగు యోగి, నిరతమిట్టు । లాశ్మయఃక్తుడై, నిర్వాణమగుచు
 నాయ । ధీనమంచున్న, శాంతినిదేలగలడు || ౧౫ || అపరిమితభోజకీ

యోగమబ్బిబోదు; బొత్తిగాతిండితినకున్న పొంతువడదు; నిద్రబోతుకు యోగంబు నిలువకుండు. నిద్రలేకయె మేల్కొన్న నిలువబోదు; ॥ ౧౬ ॥ యుక్తభోజనమును, మరియు క్తహావి । హారమును, కర్మచేష్టలు, పారమైన । నిద్రమెలకువ, గలిగిన భద్రయోగి । కేగలుగు దుఃఖనాశమా యోగమెపుడు ॥ ౧౭ ॥ ఎపుడునియమితమాదిత్య, మెందుబోక । నదియు నాశ్మస్వరూపంబునందె నిలుచు । సర్వకామంబులందలి చవులువిడచు । నప్పడాయోగి తానగ్నుడనగరగు । ౧౮ ॥ ఆత్మయోగము నలుపు, నియమితచిత్తు । డైనయాయోగిదానిష్ట, యనిలరహిత । దేశమంచుచలింపని దీపమునకు । సాటిగానెంచబడియెను, సవ్యసాది ॥ ౧౯ ॥ యోగశేవను దిత్తంబు లాగబడుచు । నెప్పుడుపరతిబొందునో, యెప్పుడాత । డాత్మచే నాశ్మజూచుచునలగు, నాత్మ ॥ ౨౦ ॥ ఎపుడతీంద్రియమును, బుద్ధియెరుగదగిన । యేసుకమనం తమైనదో, యాసుఖంబు । డెలియుచున్నాడో, యెప్పుడుచలనమొంద । కుండునో తత్స్వరూపముచుండి మరల ॥ ౨౧ ॥ ...

దానిమింది । వెలయాలాభేతరంబును డలపలేడో । దేనియందునస్థితి బొంది, తీవ్రదుఃఖ । ములనడమనైన బొందువో చలనమొందు ॥ ౨౨ ॥ దుఃఖసంయోగములనుండి దొలగజేయు । దానిపేరును, డెలియుము ధ్యానమనుచు । కుందులేనట్టిగునముచే కూర్చుండగిన । డట్టియోగంబు నిస్సంగయాత్మబుద్ధి ॥ ౨౩ ॥ పార్థ! సకల్పమువలన బ్రభవమొందు । నానలన్నియు మొదలంట నవలడిడిచి । సకలవిషయంబులగమన చలనముడుగ । మనముచే నింద్రియగ్రామమును డెరల్చి ॥ ౨౪ ॥ ధృతి ని కేబట్టి, బుద్ధిచేమతిని నాత్మ । యందె నిలకడగనునట్టులమరజేసి । యువరమముమెల్ల మెల్లగ నొందునట్లు । కేసి, మరియెద్దియును దింతసేయవలచు ॥ ౨౫ ॥ అస్థిరంబును చంచలమైనమనము । నేవిష

యములవర్తింప నేగుచుండు . నావిషయములనుండి బాయంగజేసి
జేయవలె నాత్మయందు, సుస్థిరతనిల్పవలె ॥ ౨౬ ॥ శాంతమానసుడు
ను, రజశ్శాంతిగనిన . బ్రహ్మభూతుండు, పోయినపాపపనితి . గల్గిన
ట్టి యాయోగిని, కలయవేదకి . తానె బొందును పార్థ! యుత్తమ
సుఖంబు ॥ ౨౭ ॥ నిరతమిటు మనమును వశపరచుకొనిత . విగతక
ల్మషుడౌ యోగి, సుగనుముగను . బ్రహ్మసంస్పృశ్యమనియెడు పరమ
సుఖము . పొందుచున్నాడు దేహంబునందెయుండి ॥ ౨౮ ॥ యోగ
యుక్తాత్ముడైనట్టి యోగిగాంచు . దన్నుసర్వత్ర, సర్వభూతస్థునిగను .
నఖిలభూతములను తనయాత్మయును . నంతటను సమదర్శనంబును
నతడు ॥ ౨౯ ॥ ఎవడు సర్వత్ర జూచుకో యెపుడునన్ను . నెపుడు
సర్వంబు నాయందు నెవడు జూడు . పార్థ! వానికి నేకనబడకపోను .
వాడుగూడకనబడకపోడు నాకు ॥ ౩౦ ॥ ఎవడభేదస్థిఃనిబొంది, యెల్ల
భూత . ములను నున్నట్టి నన్నెదా గొలుచుచుండు . నట్టియాయో
గి వర్తనమెట్టిదైన . వాడునాయుడె వర్తించువాడుచూచె ॥ ౩౧ ॥
ఎల్లజీవులయందున నెవడు, సుఖము . దుఃఖమును, నాత్మవృష్టాంత
ముఖముజేసి . తుల్యముగజూచు, నాయోగి దౌడ్డవాడు ॥ ౩౨ ॥

అర్జున—పలుకబడె యోగమేది నిశ్చలతచేత . నందదగివది, నీచేత, న
ట్టియోగ . మునకు తిరగుగు నిలకడ గలను నేను; . మనము చంచల
మాటచేసెను, రమేశ! ॥ ౩౩ ॥ చూడ చంచలమును, జాలక్షోభపెట్టు .
నదియు, బలవంతమను, దృఢమైనదియును . మనము, నదినిగ్రహిం
చుట ననిలనిగ్ర . హంబువలె, చాలచుష్కరమనుచు దలతు ॥ ౩౪ ॥

శ్రీభగ—సంశయములేదు, మనము చంచలము, నిగ్ర . హింపకకంబు
గానిదే, యిట్టులయ్యు . దిరిగి యభ్యాసబలమున, ద్రిష్టనగును . ప్రబ
లనై రాగ్యమనుజుని, బాహుశాలి! ॥ ౩౫ ॥ సశవదనియట్టి మదిగల

వానిచేత । ధ్యానయోగము పొందశక్యంబుగాదు । అజ్ఞానా! నా
మతంబిది, యత్నమునను । వశపడినయట్టి వదిగలవానిచేత । పొం
దశశక్యంబు, విడువనిపూనిక మొదలు । సాధనాంతరములచేత నవ్య
సాచి ॥ 3౬ ॥

అర్జున—ఆస్తికుండయి, నిగ్రహమంతలేక । యోగమందుండి చలితమై
య్యున్న మనము । గల్లువాడు, యోగఫలంబు గాంచలేక । యేగతి
నిబొందునో, కష్ట! యెరుగజెప్పు ॥ 3౭ ॥ ఉభయవిభ్రష్టుడై నాశ
మొందిపోడే? । ఔదరుమేఘమువలె తనస్థితినిదూలి । బ్రహ్మపదవి
మూఢుండు, యోబాహుశాలి ॥ 3౮ ॥ అర్హుడవు కృష్ణ! యీసంశ
యంబుశేష । ముగను, దీర్చంగదీనిని మిగులకుండ । దోలనాతడు, నీ
కంటె దొడ్డవాడు । బొత్తిగాదొరకడుగద బుధవరేణ్య! ॥ 3౯ ॥

శ్రీభగ—పార్థ! వానికి నిహమున పరమునందు । కలుగనేరదు నాశం
బు, కలుగిబోదు । మంచికార్యములను తండ్రి! మరిగిచేయు । వా
డు దుర్గతికెప్పుడు బోడుచూవె ॥ ౪౦ ॥ యోగమందుండి జారిన
యోగి, పార్థ! । పుణ్యమొనరించువారలు బోవునొక । ములగుతానే
గి, యటభోగములను పెక్కు । వోయనంబులభోగించి, యవలబు
ట్టు । శుభియై నైశ్వర్యమునుగల సుఖగులింట ॥ ౪౧ ॥ అట్లుకాకున్న
ధిమంతులైనయోగి । ఎరులకులమందె, జన్మించు పార్థ! యతడు ।
యిహమునందిట్టి పుట్టుకపడికలదో । యదియె గడుదుర్లభంబైనయ
ది, కిరీటి ॥ ౪౨ ॥ అచట, యోగికులంబున, నతడు మరల । పూర్వ
దేహసంబంధమా బుద్ధిబొంది । దాన, సంసిద్ధికై బ్రహ్మగ్నుంబుజే
యి । పెంపుగను, కురునందన! విడువకుండ ॥ ౪౩ ॥ వాడు వెనుకటి
యభ్యాసవశమువలన । నవశమానసుడయ్యెను, సధికముగను । నవల
నీడ్వగలడు, విషయములనుండి । యోగశిష్టానచేతనే యోగిరాను ।

గడచుచున్నాడు, వేదోక్తకర్మములను || ౪౪ || పట్టుదలతోడనాయోగి పాటుబడుచు : యవలసంశుద్ధకిబ్బిషుండై, యనేక : జన్మసంసిద్ధిను త్రమస్థానమొందు || ౪౫ || పార్థ! యధికుడు యోగి తపస్వికంటే : తలపబడు నధికుండని తత్వవేత్త : కంటే గూడను, నధికుడొకర్మజేయు : చుండువారికి గావున, యోగివగుము || ౪౬ || అంతరాశ్మను నాయుండు ననువుపరచి : యెవడు సన్భక్తి ననుభవించుచుండు : యోగులందరిలోన నాయోగిమిగుల : యుక్తతముడనియెంచెదనోయి నేను || ౪౭ ||

ఇది ఆత్మసంయమయోగంబును వష్టాధ్యాయము.

సప్తమాధ్యాయము.

శ్రీభగ—మరిగి నాయుండు దగిలిన మనముగలిగి : యాచరించుచు యోగింబు, నాశ్రయముగ : నన్నెజేకొని, స-శయనాశనముగ : నఖిలగుణపరిపూర్ణుండనైననన్ను : నెట్లు తెలిసెదవో, దానినెరుగినుము || ౧ || శేషమేమియులేకుండ జెప్పగలను : స్వానుభవసాధనంబగు జ్ఞానమిపుడు : దేనిదెలిసిసపిన్మట, తెలియదగిన : దన్యమిందేమి మిగులదోయదియునీకు || ౨ || సరసహస్రంబులో నొకసరుడు, వాల్మే : సిద్ధికై బ్రయత్నంబునుజేయు : నటుల : యత్నమునుజేయు సిద్ధులయందొకండు : తెలియువాస్తవముగనన్ను తెలివితోడ || ౩ || భూమి, జల, మగ్ని, వాయువు, వ్యోమతలము : మనము, బుద్ధి, యహంకారమునుచు, నిట్లు : ప్రకృతి భేదింపబడు, నష్టభాగములుగ || ౪ || ఇదినికృ

ప్తంబు, దీనికి నితరమైన | ప్రకృతి, యుత్కృష్టమైనది, ప్రాణధార |
 ణకు నిమిత్తభూతము, నిదినాయధీన | మీజగము దీనిచేధరియింపబడు
 ను || ౫ || తెలియుమోపార్థ! యీరెంటివలన గలుగు | సర్వభూతంబు
 లని, నేనె సర్వజగము | పుట్టుటకు నాశనంబును బొందుటకును |
 కారణంబను, బ్రహ్మతులద్వారమునను || ౬ || పార్థ! నాకంటె నన్యంబు
 పరతరంబు | నైన కారణమేమాత్రమైన లేదు | కువలయుంబెల్ల నాయందు
 గూర్పబడియె | దారమున మణిగణములు చేరినట్లు || ౭ || అంబువులరు
 చి, రిచిచంద్రులందుకాంతి | ధ్వజము మింటను, సర్వవేదంబులందు |
 ప్రణవము, మనుష్యులందున పౌరుషంబు | నోయికాంతేయ! నేనయై
 యున్నవాడ || ౮ || పరిమళించెడు గంధంబు వసుధయును | నగ్ని
 యును బ్రకాశంబు, నఖిలభూత | ములను జీవనమును, మరిమునుల
 యందు | తపము, కాంతేయ! నేనయై తనరువాడ || ౯ || అజ్ఞానా!
 తెలియుము, నిత్యుడైన నన్ను | భూతములకన్నిటికి బీజభూతునిగను |
 బుద్ధిచుండులదైన యాబుద్ధినేనె; | తేజమును గలవారల తేజమేనె ||
 ౧౦ || ఆశయును ననుకాగంబు నంబసీని | బలము గల్గినవారల బలమునే
 ను | ప్రాణులందున, ధర్మంబు బాధనట్టి | యాశయును, భరతర్ష
 భ! యగుదునేనె; || ౧౧ || సాత్వికము రాజసము తామసములు ననె
 డు | భావములవేవో, యవియు నావలనగలుగు | ననుచుదెలియుము
 నేవానియందులేను; | సవియు నాయందునున్నవి, యణిగి, పార్థ! ||
 ౧౨ || త్రిగుణమయ భావములచేత జగదుదెల్ల | మోహితంబాయె,
 గుణములు మూటికంటె | పరుడు నవ్యయుడగునన్ను, నెరుగలేదు ||
 ౧౩ || దైవికము, త్రిగుణాత్మక, మీవదింప | బడిన నామాయ, దాటం
 గ బహ్వశక్య | మెవరు, నన్నేశరణమును, నెపుడుబొంది | దలకురో
 వారలీమాయదాటగలరు || ౧౪ || పాపములు జేయువారును, పాపర

లును । మాయచేజ్ఞానమును గోలుపోయినట్టి । యధములాసురభావం
బు నాశ్రయించి । పొందలేరన్నడును, నన్ను బురుషవ్యక్తి ॥ ౧౫ ॥
అర్తుడును, మరిజిజ్ఞాసుడర్థకామి । జ్ఞానియను, చతుర్విధపుణ్యశాలు
లైన । జనులు, భజించుచుచుందురు సతమునన్ను ॥ ౧౬ ॥ వారిలో
నిత్యయోగియు, పరమభక్త । పరుశునొజ్ఞాని; యధికుడై బరగుచుం
డు । జ్ఞానికత్యంతప్రియుడను నేను పార్థ ! । ప్రియతముడునాకు నా
జ్ఞాని, వినుతశూర ॥ ౧౭ ॥ అందరును దారులే వీర, లందులోన ।
జ్ఞానినే నేయనుట నాకు సక్కుతంబు । నటులనేలన, యుక్తాత్ముడైన
వాడు, గాంచె సర్వోత్తమంబైనగతిని నన్నె ॥ ౧౮ ॥ జన్మములు
పెక్కులేగిన, జ్ఞానసిద్ధి । వడసి సర్వంబు వాసుదేవస్వరూప । మ
నుచునన్ను తాబొందెడు, నామహాత్ము । డజ్ఞానా గడుదుర్లభుం
డవనియందు ॥ ౧౯ ॥ తమతమస్వభావములకు దగులువడిన, జనులు
పలువిధకామంబులనుసరించి । వానిచేతను నపహృత జ్ఞానులగుచు ।
నితరదేవతలను భజించుచుచు । రంమకుచుదగునియమంబులను
సరించి ॥ ౨౦ ॥ ఎవ్వడెవ్వడు, భక్తుడై, యేదియేది । దేవతావిగ్రహం
బును దివిరిపూజ । చేయగోరునొ, శ్రేష్ఠతో, స్థిరముగలది । గాను
నాశ్రద్ధజేయుచున్నాను నేను ॥ ౨౧ ॥ అట్టివిశ్వసమున నాతడట్టిపూ
జ । నలుపుటకు నిచ్చుచుండును, ఫలమునేను । నిట్టిదని నిర్ణయింపగ
హితమునైన । కోరికలబొందు, తాగొల్పువారివలన ॥ ౨౨ ॥ దేవత
లగొల్పువారలు దేవలోక । ములకుబోవుచు, రల్పబుద్ధులఫలంబు ।
లంతవంతములగు; నాచు ననుగుభక్తు । లాంచుదురునన్నె కాంతే
య! యొప్పుగాను ॥ ౨౩ ॥ అవ్యయము, నధికంబు, నిరతిశయంబు ।
నైన నాస్వరూపంబు దామరయలేని । యజ్ఞులవ్యక్తుడౌ నన్ను, నఖి
లరూప । యుక్తునిగ, తాముతలచుచు నుంచురెపుడు ॥ ౨౪ ॥ అంద

రికిని సేత్రత్యక్తుమైనవాడ । గాను, యోగమాయవలన గప్పబడుట ।
 పెరుగనేరదు మూఢమా నీవ్రవంచ । మనయమునునన్ను నజానిగ న
 వ్యయింపగ ॥ ౨౫ ॥ గడచినవి, కలుగుచున్నవి, కలుగబోవు । భూత
 ములనన్నిటిని నేను పురుషవర్య! యెరుగుదును, నన్ను నొక్కడు
 పెరుగడనఘ! ॥ ౨౬ ॥ వాఁడతను; క్రోధంబువలనబుట్టు । ద్వంద్వం
 ద్వమోహంబుచేత, భూతంబులెల్ల । బొందునమ్మోహమును, పార్థ
 పుట్టినపుడె ॥ ౨౭ ॥ పుణ్యకర్మలజేయునేపుణ్యజనుల । పాపగుంత
 ముబొందునో, వారు పార్థ! ద్వంద్వమోహంబుతో విడుదలను
 బొంది । భజనచేతురునను, దృఢవ్రతులునగుడు ॥ ౨౮ ॥ ఎవరు సత
 తంబు నన్నాశ్రయించి, జరయు । మృతియు బాంబ్రంబుత్తుంబుమి
 గులజేతు । రట్టివారలు బ్రహ్మంబు, నఖిలకర్మ । సరణి, నధ్యాత్మన
 ర్వస్వ, మెరుగుచుండు ॥ ౨౯ ॥ ఎవ్వరధిభూత, వాధిదైవ, మిటుల
 నె యధి । యజ్ఞములతోడ, గూడియున్నట్టినన్ను । తెలియుచున్నారొ
 వారలే తెలియగలరు, యుక్తచేతనుగలై, నన్ను నొప్పమీర । దచ్చు
 తరియించుపైతము సవ్యసాచి ॥ ౩౦ ॥

ఇది విజ్ఞానయోగమును సప్తమాధ్యాయము.

—:0:—

అష్టమాధ్యాయము.

అర్జున—ఏది యా బ్రహ్మ మధ్యాత్మమేది కృష్ణ? పిట్టిదాకర్మ మధి
 భూతమేదియగును? అందురెద్దాని నధిదైవమునుచు గృష్ణ? ॥ ౧ ॥
 ఎవ్వడధియజ్ఞుడో కృష్ణ! యీశరీర । నాంమ? నెవ్వధిదెలియంగన

గునొందు? చచ్చుతరి నియతాత్మదౌ జనునకీపు । తెలియదిగు
దెట్టులదియును దెలియజెప్పు ॥ ౨ ॥

శ్రీభగ—అక్షరంబగు, బ్రహ్మ నిరక్షయంబు । నాపరబ్రహ్మభావ మ
ధ్యాత్వమగును । ప్రాణభూతములకు నుష్ణవకరమైన । యలవి వర్గమె
కర్మమై యలరుచుండు ॥ 3 ॥ పాథ! నశియించునట్టి భావములునగు
ను । దాము నధిభూతముగ, సద్ధిదైవతంబు । భూతముల కాపికర్త
యా పురుషుడగును । అగుచునీదేహమున నధియజ్ఞమేను ॥ ౪ ॥ అ
జ్ఞానా! మరణము నొందునపుడుగూడ । ఎవడు నన్నే స్మరించుచు,
నీశరీర । మును విసర్జించి వెడలునో, విసుము వాడు । పొందుదాన
న్నె సంశయించిండులేదు ॥ ౫ ॥ ఎవ్వడేయే స్వరూపంబు, నెదను
నిన్ని విడుచుకో నిమ్మ, తాను భావించునట్టి । యల్ల యాయాస్వరూ
పంబు నందుచుండు ॥ ౬ ॥ అందుచే సర్వకాలంబు లందునన్నె చింత
సేయుచునుండుము, చేయుమాజి పార్థ! నాయందు నర్పించబడినమన
ము । బుద్ధియును గల్గిచురినన్నె పొందగలుగు । దెంతమాత్రముసంశయ
మిందులేదు ॥ ౭ ॥ నివిలి యభ్యాసయోగయుక్తమును, నన్య! గామియు
ను, గానిమనముచే, కిరిము, దివ్య! మా, పరమపురుషుని, ననయంబు, చిం
త! జేయునాతడు, బ్రహ్మంబు జేరిగలడు ॥ ౮ ॥ సర్వలోకయామకు
సర్వ పిదుని । యగువు కంటెను సూక్ష్మమై యలరువాని । నఖిలజగము
నకాధార మైనవాని । తలప శక్యంబు గానట్టితనువువాని । బ్రహ్మ,
నాదిత్యవిష్ణుబురాణపురుషు, । నెవడు, మాయాంధకారగ హితనిదా
ను । జి । త సేయుచునుండునో, సంలేతంబు ॥ ౯ ॥ అన్యకాలంబునందు
న, నచలమైన ! మనముచే, భక్తిచే, యోగమహిమచేత । నల్లప్రాణంబు
భ్రూషధ్యనుండు జేర్చి । పరమపురుషుని నెవ్వడు స్మరణజేయు ! నాత
డాదివ్యపరమాత్మనందు చుండు ॥ ౧౦ ॥ పరిమితక్షరమలమ రోపే

దవిడులు । రాగమునువిడిచి యతిరాజులంత డేబొందుచురో, డేరి
 డెలియగోరి యాచరింతురో బ్రహ్మచర్యవ్రతంబు, నాపదమునంగ్ర
 హంబుగ నానతిత్తు. ॥ ౧౧ ॥ ఇంద్రియంబుల నియమించి, హృదయ
 కమలమందు మనమును సరిగట్టి, యవలతనచు । ప్రాణనాయువు శిర
 మునపాదుకొల్పి, యవలయోగ ధారణమును నాశ్రయించి ॥ ౧౨ ॥
 ఓంకారమున బ్రహ్మనాచక ముచ్చరించు । కొనుచునన్నే స్మరింపుచు
 తనువుపిడిచి । యరుగు నెవ్వడు, వాడొందు పరమగతిని ॥ ౧౩ ॥ అన్యవిష
 యంబులందున నంటనట్టి మనముగల యోగియెవ్వడు, మదినినన్నె ।
 యెడతెగక వింతసేయుచు నెపుడు నుండు । నాసమాహిత చిత్తుడొనట్టి
 యోగి । పరుడు, సులభముగా, బొందుపార్థనన్ను ॥ ౧౪ ॥ పొందినన్ను
 మహాత్ములు పొంచుచుండు । పరమసంసిద్ధి, యెన్నడు తిరిగివారు । మ
 రలమఃఖాలయంబు, నస్థిరమునైన । జన్మమును, బొందనేరరు; సవ్యసా
 చి ॥ ౧౫ ॥ బ్రహ్మలోకము తోడను, బహుళమైన । భువనములు, పున
 రావృత్తిబొందియున్న । పర్జునా! నన్నుబొందిన త్తైనమరల । పుట్టు
 టయొకలుగ నేరడు, పురుషవర్య ॥ ౧౬ ॥ ఎవరహాహాగాత్రముల సం
 క్షిప్తవెరిగినారో । వారునొక వేయి యుగములు పరిమితిగల । కాలమా
 ధాతకు పగటికాలముగను । యుగసహ స్రంబుగడచిన నొక్కరాత్రి
 పరిమితిగ, డెలుయుచునుండు పార్థ! వారు ॥ ౧౭ ॥ పవలువచ్చినతో
 డనెప్రభవమొందు । వ్యక్త భూతములన్నియవ్యక్తమైన । ప్రకృతియం
 దుండి, రాత్రియురాగసవ్యము । నాగునవ్యక్త మామాయ యందు
 మరల ॥ ౧౮ ॥ పూర్వోక్తము నందలిభూతవర్గ । మంతయను పు
 ట్టిపుట్టిదామణగుకర్మ । పశమునను, రాత్రిరాగానె పార్థ! మరల ।
 పవలువచ్చిన తోడనె, ప్రభవమొందు ॥ ౧౯ ॥ కాన నవ్యక్తమా
 మాయ కంటెనన్య । మొదలియు, నుత్తమంబైనయదియు, నింద్రి ।

యమలకును గానబడని, యనాదియూత్మ । గలదు, సర్వభూతంబులు
 విలయమొంది । చెడిన, తానింత యేనియు చెడదు పార్థ! ॥ ౨౦ ॥
 ఆతడవ్యక్తుడక్షురుడనగబరగు; పరమగతి గాగనాతని బల్కుచుండు
 దేనిబొందిన, జన్మకుఁతరిగిరావొ । యట్టిపరమధామము, నాదియగును
 పార్థ! ॥ ౨౧ ॥ పరమపురుషు, డవన్యమాభక్తిచేత । పొందడినట్టియా
 తడు, భూతవర్గ । ముసకునాధార మగువాడు, మజ్జగముల । నంతట
 నునిండియున్న వా, డాత్మయగుచు ॥ ౨౨ ॥ సహయ మెద్దానబో
 యిన, జ్ఞానయోగు । లరుగుచురొజన్మరాహిత్యమందియటులె । కా
 లమెద్దానబోయినకర్మయోగు । లరుగుచురొజన్మమందగ, నదియునీ
 కు । విభజనముచేసి చెప్పెనవినుచు పార్థ ॥ ౨౩ ॥ అగ్నియుం, జ్యో
 తి, పవను, నటులెశుక్ల । పక్షమును, నారుమాసముల్పరిమితిగల ।
 యుత్తరాయణమందున, నొడలువిడుచు । బ్రహ్మచిదులైనజనములు
 బ్రహ్మమునకు । పోవుచున్నారు ఫల్గున! పోవునపుడు ॥ ౨౪ ॥ పా
 ర్థ! ధూనుము, నిశ, కృష్ణపక్షు, నుటుల! నారు నెలలదొ దక్షిణాయన
 మునందు । కర్మయోగులు జగచంద్రకాంతనంది । ముష్టుచున్నారవ
 సుధపైమరల బుట్ట ॥ ౨౫ ॥ శుక్లపృష్ఠంబు లివిరెండు సుగతులుభవి
 శాశ్వతంబులునని నామసమ్మతంబు! దీనినొక్కటిమీను చుఁతరిగిరా
 క । యుండుటను బొందునన్యంబు నొందిమరల । వచ్చుచున్నాడు
 జన్మంబు వడసిరుచు ॥ ౨౬ ॥ ఇట్లు చెప్పగబడినట్టి యీగతులను ।
 దా నెరుగుయోగి, పొందడీ ధరణియందు । మోహమేమాత్రమును
 గాన, మోహమెడలి । కమ్మయోగయుక్తుడ వెల్లకాలములను ॥ ౨౭ ॥
 వేదయజ్ఞత పోదానవివిధపుణ్య । కర్మఫలములనీ యోగిగడచుచుండు!

నిదియెగాకుండ, నీయర్థమెరిగివాడు | నాద్యమాపరస్థానంబు, నంద
గలడు || ౨౮ ||

ఇది | అక్షరపర బ్రహ్మ యోగమనెడు అష్టమాధ్యాయము

ననమాధ్యాయము.

శ్రీభ—ఎరిగిదేనిని యశుభంబు నెల్లవిడువ | జాలుదువో, గుహ్యతమమా
విజ్ఞానసహిత | మైననీజ్ఞానము, ససూయనందనట్టి | నీకు, జెప్పెద
లెస్సగానిర్మలాత్మ || ౧ || రాజవిద్యలలో నెల్ల, రాజగుహ్య | ము
ను, పవిత్రంబు, సుత్తమమును, సాధర్మ | సహితమును, సులభమైనది
సలుపుటకిది | స్వాసుభవ మిచ్చునదియు, నాశర హితంబు || ౨ ||
జ్ఞానధర్మంబు విశ్వసించని పురుషులు | పార్థ! ననుబొందక తిరిగి వ
డుచునుండ్రు | మరణరూపమా సంసారమార్గమందు || ౩ || ఈజగ
మశేషమును పార్థ! యింద్రియములు | చూడగాలేనిరూపంబుతోడ
గూడి | యున్ననాశేత, వ్యాప్తమైయున్నయదియ | నిల్చియున్నవి
నాయందు నిఖిలభూత | ములును, నేలేను వానిలోపలను పార్థ! ||
తగిలియున్నవికావు భూతములునన్ను | చూడు నాయోగశక్తిని సు
భగచరిచ | పార్థ! నాయాత్మరూపము ప్రాణోపగ్ధ | మును భరించు
చు, పోషించుచును, దగులదు | అదియు భూతంబులందున్నయదియు
కాదు || ౪ || వ్యాప్తమై యంతటను హావాయువెట్లు | నిశ్చయమును
మింటనున్నదో నిల్చి, యటులే | పార్థ! నాయందునున్నవి ప్రాణు
లన్ని || ౫ || పార్థ! భూతములన్ని కల్పారంభమందు | పొందుచున్నవి

నామాయయంపు మరల । వానినే సృజియింతు కల్పానియందు 2 ॥
 సృష్టిజేతును నామాయ స్వీకరించి । యస్వతఃత్రమైయున్న యీ
 యఖిలభూత । నర్గమును, మాటిమాటికి బ్రకృతివశతః ॥ ౮ ॥ మరియు నా
 కర్మముల సభిమానమింత । పొందకుండ, నుదాసీనుబోలునన్ను । పా
 ర్థ! బంధింపనేరీ నాపనులు వినుము ॥ ౯ ॥ సాక్షిమాత్రుడనైన నాస
 న్నిధాన । పశమున, చరాచరంబుల బ్రకృతిగనుచు । నున్న, దిటు
 సాక్షినామ, నేపండబట్టి । జగము వర్తింపుచున్నది, సవ్యసాచి ॥ ౧౦ ॥
 నాపరమతత్వమును, భూతవాయుకర్మ మును, నెరుంగని మూఢులు,
 మనుజులనువు । స్వీకరించిన, నను, జులక జేతురుగద ॥ ౧౧ ॥ వృద్ధమా
 నాసలును, గడు వృద్ధకర్మ । వృద్ధమా జ్ఞానమును, గల్గిపట్టిమూఢు ।
 లాసురంబును, రాక్షసంబైన, మోహి । నీస్వరూపంబునా, మాయ
 నెమ్మిగొల్చి । నన్నవజ్ఞును జేయుచున్నారు, వారు ॥ ౧౨ ॥ పార్థ!
 సాత్విక దేవస్వభావమాశ్ర । యించు, సుగుహాత్ములీభూతసంచయ
 ముల । కాదికారణమును, నవ్యయంబునైన । నన్ను, తెలియుచు, సే
 వించుచున్నవారు । మనమునను, వేరుచింతలు మనలనీక ॥ ౧౩ ॥ పా
 ర్థ! ఓజి తేంద్రియులు, దృఢవ్రతులు, నిత్య । యుక్తులును, నన్నగీర్తిం
 చి భక్తితోడ । మరిగి సేవింపుచుండ్రు, నమస్కరించి ॥ ౧౪ ॥ జ్ఞాన
 యజ్ఞంబుచేతను, నాచుపూజ । సలుపుచుందురు కొందరు, కొలుతు
 రందు । గొందరేకత్వముగ, మరికొంతమంది । భేదభావన, గొందరు
 వివిధములుగ । విశ్వకోముఖుడవినన్న విమతిజేసి ॥ ౧౫ ॥ క్రతువులు
 నునేను, యజ్ఞకర్మంబులేను । శ్రాద్ధదత్తాన్నమేను, నోషధులునేను ।
 నేనె మంత్రస్వరూపుడ, నేయినేనె । నేనె యగ్నిని, హుతమును,
 నేనె యగుదు ॥ ౧౬ ॥ జనకుడను నేను, పార్థ! యీజగమునకును ।
 తల్లియును, పితామహుడును, ధాత, తెలియ । వలసినటువంటి పా

వనవస్తువేనె । పార్థ! ఋగ్యజుస్సాచుముల్ ప్రణవమేనె ॥ ౧౭ ॥ కర్త
 ఘఃమును, భర్తయూ, కర్తృసాక్షి । ప్రభుడు, శరణంబు, సుహృదుడు,
 ప్రాణులకుని । వాసయూ, స్త్రభవస్థితి, ప్రళయకర్త । యగయనిత్యేప
 మవ్యయాంకురమునేనె ॥ ౧౮ ॥ వేడినిత్తును, భువి గురిపెంతువాన ।
 నిగ్రహింపుడు, నమ్మతంబునేనె, పార్థ! నేనెఘృత్యువు, సదసత్తులేనె
 సుమ్ము ॥ ౧౯ ॥ ఎవరు వేదత్రయంబును నెరిగి, పోమ । పానమును
 జేసి, నిర్ఘాతపావులగుడు । యజ్ఞములనన్ను సేవించి, యరుగ దివి
 కి । నాంఘదేతురొ, వారలాస్పర్శమంది । యచట దివ్యభోగంబుల
 నందుచుండు ॥ ౨౦ ॥ వారును విశాలమా స్వర్గపదవి సుఖము । ల
 సుభవించియు, నాపుణ్యనందెమైన । మనుజులొకములోదిగి, మరల
 వేద । ధర్మమును నాశ్రయింపుడు దవిలి యిచ్చ । గాంచుచున్నారు
 రాకపోకలనువారు ॥ ౨౧ ॥ ఏజనులనన్యబుద్ధితో నెపుడునన్ను । స్థర
 ణచేయుడు ధ్యానంబు నలుపుడుండు । రాసమాహితచిత్తులైనట్టివారి
 దైనయోగము త్వేమంబు నరయదేను ॥ ౨౨ ॥ అన్యదేవతాభక్తు
 లైనట్టివారు । శ్రద్ధనెవ్వరు పూజలనల్పచు ద్రో । వారుకూడను,
 క్రమమార్గదూరులగుడు । భజనమును జేయుచుండురు పార్థ! నన్నె ॥
 ౨౩ ॥ నేనె భోక్తను, ప్రభుడను, నిఖిలయజ్ఞ । ములకు, తత్వంబు
 చేడిని దెలియలేరు । నార, లందుచే జారుచున్నారు పార్థ! ॥ ౨౪ ॥
 దేవతల బొందుచున్నారు దేవతలను । గొల్పువారలు, పితరులగొ
 ల్పువారు । పొందుచున్నారు పితరుల, భూతములను । పూజసేసి
 దివారలు భూతములను । పొందుచున్నారు, మరినన్ను పూజజేయు ।
 వారుపొందుచునున్నారు పార్థ! నన్ను ॥ ౨౫ ॥ ఎవడు నామీదిభక్తిచే
 నిచ్చునాకు । పుత్రమును, పుష్పమును, నీరు, ఫలమునైన । నేనునాభక్తి
 పూర్వకమైన యట్టి । యగ్పణము చాలనాసక్తి నారగించు ॥ ౨౬ ॥

దేనిచేతువో, తిందువో, దేనిపార్థ ! ! దేనివ్రేల్తువో, యిత్తువో, దే
నిదాని । నేతపంబునుజేయుదువాతపంబు । నాచరింపుము నాకు స
మర్పణముగ ॥ ౨౭ ॥ ఇటుశుభాశుభఫలముల నెల్లవిడిచి । కర్మబం
ధంబునందుండి గడవగలవు । తపిలినన్యాసయోగయుక్తాత్ముడవయి ।
పొందెదవునన్ను దేహంబుపోయినంత ॥ ౨౮ ॥ సర్వభూతంబులకు
నేనుసముడ, నాకు । శత్రువునులేడు, లేడెందు మిత్రుడైన । నన్ను
నెవ్వరుభక్తితో నమ్మిగొల్పు । చుండువో, వారియందు నేనుండు
పార్థ ! ॥ ౨౯ ॥ పార్థ ! మిగులదురాచారవగుతుడైన । నితరులనుగొ
ల్వకుండగ నెపుడు నన్నె । నేవజేసిన యాతిడు, శ్రేష్ఠుడగును ।
స్థిరమనోనిశ్చయంబును జెందియుంట ॥ ౩౦ ॥ శీఘ్రముగ ధర్మచం
దున చిత్తముంచి । శాన్తిసనయంబుబొందెడి పాధురయ । చెడ
డు, నాభక్తుడెవ్వడు సిద్ధమిదియ । తెలుపవచ్చును నిదియు, బ్రతిజ్ఞ
జేసి ॥ ౩౧ ॥ ఇంతులును, వైశ్యులును శూద్రులటులె మరియు । పా
పయోనులబుట్టిన పాపులైన । బొందుదురు, నిశ్చయంబుగ, ముక్తి
పడవి । పార్థ ! యాధారముగను, జేపట్టినన్ను ॥ ౩౨ ॥ పల్కవలె న
య్యపుణ్యులౌ బ్రాహ్మణులును । భక్తియుక్తులౌ రాజర్షివర్యులెపు
డు । నుత్తమస్థానమును, బొందుచుందురనుచు? । శేశ్వరముగాని,
యనుభవమా జగముదీని । బొంది, నన్నేభజి-పుము పురుషవర్య ॥ ౩౩ ॥
నిల్చు నామీద, నీమది, నిరతమీవు । అగుమునాభక్తుడవు, మరియు
గములను । చేయుచుండుము ననుగూర్చి, చేతులెత్తి । మ్రొక్కుమీ
నాకు, శరణిని, మక్కువలర । నిటుల నీయాత్మ నాయందు నెపు
డుగూర్చి । పొందెదవునన్ను నర్జున ! పొలుపుమీర ॥ ౩౪ ॥

ఇది రాజవిద్యారాజగుహ్యయోగమును నవమాధ్యాయము.

దశమాధ్యాయము.

శ్రీభగ—మరలవినుచున్నా! నాచు పరమవచన । మెరుగజెప్పెను, నే
 నుఁహితముగోరి । కుతుకమున బొంగుచున్న నీకొరికు పార్థ! ॥౧॥
 సురగణమును, నాప్రభవము నెరుగలేరు । అట్లునా! యెరుగరు నాను
 హర్షులైన । నన్నివిధములనే నామహర్షులకును । సురలకును తొలివా
 డనై బరగువాడ ॥౨॥ ఎవడనాదిగ, నజునిగ నెల్లలోక । ములకు
 ను మహేశ్వరుఁడుగ, దెలియునన్ను । నెరులయిఁచున, వాడు నజ్ఞా
 నమెడలి । బాయుచుండును సర్వపాపముల పాథి! ॥౩॥ బుద్ధియుం
 జ్ఞానమును, నసమోహసంబు । క్షమయు, సహ్యము, దమమును, శ
 మము, సుఖము । నార్తి, యత్పత్తి, నాశ, భయాభయములు ॥౪॥
 హింసలేమి, సమత్వంబు, నిటులేతుష్టి । తపము, దానము, యశము
 ను, నపయశంబు । ననేకు భూతస్వభావంబులన్ని పాథి! । పలువి
 ధంబుల గలుగునావలన ననఘ! ॥౫॥ వెనుకటి మహర్షు లేడ్వరు,
 సనకుడాది । యెనెల్వరు, మనువులునటులే, నాస్య । భావమున
 మానసంబున బ్రభవమొంది । నారు, వారలచే బుట్టివడియె పార్థ! ।
 జగమునందలి యీప్రజాసంఘముల ॥౬॥ ఎరుగునెవ్వఁడు నాదగునీ
 విభూతి । యోగముల, నిజముగ, వాడువేగఁగూర్చి । బడు నకంపిత
 యోగంబువలన, దీన । సంశయమొకించుకయులేదు సవ్యసాచి! ॥౭॥
 జగములకు నెల్ల సుత్పత్తిజగువువాడ । నేనె, నాయందు జగములు ని
 ల్పితిరుగు । నిటుదలది భావయుక్తులై యెపుడునన్ను । బుధులు భజి
 యించుచున్నారు పురుషవర్ణ! ॥౮॥ చిత్తమునుజేర్చి నాయందు జీ
 వనముల । నొప్పుగనునాకు నొప్పించి, యొకరికొకరు । బోధజేయు
 ము కీర్తించి, బుధులనిశము । నలరుచుందు రానందంబునందుముగ్ధ! ॥౯॥

నిత్యయుక్తులై విశ్వాననిరతులగుచు । బూజ జేసెడివారికి, బుద్ధియో
గ । విచ్ఛేదనునేను, దానవారెల్లనన్ను । బొండుచున్నారితమయా
త్మలందు పాథక ! ॥ ౧౦ ॥ వారలననుగ్రహింపగవారియార్థు । ధా
వములనుండునట్టినే భావమాన । జ్ఞానదీపంబు చేత నజ్ఞానజనిత । తమ
మునశియింపజేయుచు, విమలచరిత ! ॥ ౧౧ ॥

అర్జున—నీ వేయోపరబ్రహ్మము, నిత్యుడవును । పరమధాముడవు, పరమ
పావనుడవు । దివ్యుడవు, పురుషుడ, వాదిదేవుడవును । నన్నిటికివిభు
డవు, మరియజాడవనుచు ॥ ౧౨ ॥ అనిరి మురులెల్ల, నటె, దేవముని
యునైన । నారదుడుబలెక, నటులనే జ్ఞానియైన । వ్యాసుడును బ
లెక, దేవలుడనియె నటులె । నసితుడనెనట్లు, నీవునునంటివట్లె ౧౩ ॥
ఏదిజెప్పతివోనాకు, నిదియుఁత । సత్యముగనమ్ముచున్నాను, సగుణ
రూప । దేవదానవులైనను దేవనీదు । వ్యక్తి నెరుగరుగద కృష్ణ ! వా
నుదేవ ! ॥ ౧౪ ॥ నీవునీజేతనే నిన్ను నిశ్చయముగ । నెరుగుచుంటివి
యు త్రమపురుషమూర్తి । భూతభావ ! భూతేశ ! భూతవంద్య ! దేవ
దేవ ! జగత్పతి ! దివ్యరూప ! ॥ ౧౫ ॥ చెప్పటకు తగుదువు, నీవశేషము
గను । దేవ, యాత్మవిభూతుల, దివ్యములను । తేవిభూతులచే నీవు
నీజగముల । నున్నవాడవో, వ్యాపించి, సన్నుతార్థ ! ॥ ౧౬ ॥ ఎట్లు
దెలియుదునో యోగి యెల్లపుడును । ధ్యానమునుజేయుచును, నిన్ను
దర్శింపమూర్తి ! ॥ ౧౭ ॥ యెందు, నేభూతములయందు, వెపుడునీవు । చింత
జేయగదగుదు, నాచేత దేవ ! ॥ ౧౮ ॥ ఓజవార్దన ! నీయొక్క యో
గమును, వి । భూతియు, సవిస్తరంబుగఘాని మరల । నానతీయవె,
నీదు వాక్యామృతంబు । జెవులవిమనాకు నంతుష్టి జేరదయ్యె ॥ ౧౯ ॥

శ్రీభగ—చెప్పెదను ముఖ్యముగ, కురుశ్రేష్ఠ ! నీకు । దివ్యుడు నావిభూ
తుల, దెలియునట్లు । తువయెగల్గుచు నావిభూతులకు పాథక ! ॥ ౨౦ ॥

సర్వభూతహృదంతర సన్నివిష్ట । ప్రత్యేగాత్మను, నేనెయైబరగుచుం
దు । యిట్టిభూతంబులకు గుడాకేశ! మరియు । నాదిమథ్యాంతము
లు నేనె యగుచునుండు ॥ ౨౦ ॥ విష్ణుడను నేనె, సురలందు వినుము
పార్థ! । కాంతినిచ్చెడివారిలో ఖరకరుడను । వాయువులలో మరీచి
ని, బార్థ! నేను । శశధరుండను నేను నక్షత్రములను; ॥ ౨౧ ॥ వేదముల
సానువేదంబు, వేల్పులందు । వాసవుడ, నింద్రియంబులబార్థ! మనము ।
భూతముల జేతనము నేను, పురుషవర్య! ॥ ౨౨ ॥ శఙ్కరుడ రుద్రగ
గణముల, సవ్యసాచి । ధనదుడను యక్షరాక్షసదనుజులందు । నష్ట
వసువులలోపల నగ్నినేను । పర్వతములందు మేరువర్వతము నేను ॥
౨౩ ॥ అలపురోహితులందు సనధికుడైన । యాబృహస్పతి నాను, నే
నాధిపతుల । సగ్రంధుడను, సరసులయందు సాగరుడను ॥ ౨౪ ॥ అ
జానా! నేనుహర్షులయందు భృగుడ । వాక్కులందున నొకటియా
ప్రణవమేను । యజ్ఞములలోన జపయజ్ఞగుగుడు నేను । నచలములయం
దు నేను హిమాలయంబు ॥ ౨౫ ॥ సర్వవృక్షంబులందు నశ్వత్థమేను ।
పార్థ! నేనారదుడను దేవరుషులందు । చిత్రరథుడ గంధర్వుల, సింధు
లందు । కపిలుడను మహామునిసాను, కలుషరహిత! ॥ ౨౬ ॥ సాగ
రోద్భవమైన యుష్మైశ్రవసము । నశ్వములలో, గజేంద్రులయందు
నేను । పార్థ! యైరావతము, మహీపాలకుడను । నరులలోపల డెలి
యుమీ నన్ను నిటుల ॥ ౨౭ ॥ ఆయుధంబులలోన వజ్రాయుధంబు ।
ధేనువుల కామధేనువు, నేనెయగుదు । ప్రజలబుట్టింపునట్టి దర్పకుడ
నేను । వాసుకిని సర్పములలోన, పార్థ! నేను ॥ ౨౮ ॥ నేనంతకుడ
నాగుల, నీరవాసు । లందు వరుణుడ, బితరులసర్వముండ । యము
డ శిక్షించువారిలో నగుదు నేను ॥ ౨౯ ॥ అసురులందున బ్రహ్మమ
డాను నేను । పార్థ! కాలిడ లెక్కించువారలందు; । మృగములను

మృగరాజను, ఖగములందు । నజానా! నేగరుత్సంతుడగుదునుష్టు॥
 30 ॥ వాయువను శుద్ధిజేసెడు వారిలోన । దశరథసుతుండ నేక స్త్రీ
 ధారులందు; । మత్స్యములలోన నేను నామకరమాను; । జాహ్నువి
 నిసేను నదులందు, సవ్యసాచి ॥ 31 ॥ ఆదియును సంతమును మధ్య
 మాదు నేను । సృష్టులను, వివ్యలందును తృప్తమైన । యల్లయథ్యా
 శ్రువిద్యనేనాచు పార్థ! । వాదమును జేయువారల, వాదమేను ॥ 32 ॥
 అక్షరముల నశారంబునగుచు నేను; । సలసమాసముబద్ధుడవ్వ, మక్ష
 యంబు । నైనకాలంబు, ధాతయునైనయట్టి । విశ్వతోముఖుడను,
 నేనె వినుము పార్థ! ॥ 33 ॥ సర్వహారమైన మృశ్యువ, సంభవింప
 బోవువారలయుత్పత్తి, పొలతులందు । శ్రీయువాక్కును కీర్తియు
 స్తృతియు ధృతియు । నోర్పుమేధయు, నేనయొందు పార్థ! ॥ 34 ॥
 సామముల బృహత్సామంబు, ఛందములను । నేనుగాయత్రి, నగుదు
 ను, నెలలయందు । మార్గశీర్షంబు, ఋతువుల మధుఋతువను; ॥ 35 ॥
 పరులవందించుజూదంబు పార్థ! నేను; । లేజమునుగలవారల లేజమే
 ను; । జయము నుద్యోగమును నేను, సత్వగుణుల । సాత్వికము నేనె
 యొ, యుండు సవ్యసాచి! ॥ 36 ॥ యాడవులవాసుడేవుండ, నజా
 నుండ । బాండవులయందు, మనులలో వ్యాసమునిని । కవిజనులలో
 నపార్థ! భార్గవుడనేను ॥ 37 ॥ దండనము జేయువారల దండమేను; ।
 పార్థ! నేనాచు నాజయోపాయనీతి । జయమునాశించునట్టి యాజ
 నులకెపుడు; । గోవ్యములలోన మానంబు, కోవిదులగు । జ్ఞానవంతు
 లదైనయాజ్ఞానమేను; ॥ 38 ॥ సర్వభూతంబులకును బీజంబునైన ।
 దేదియో యచినేనాచు; నింతయేల । జంగమస్థావరాత్మక జగమునం
 దు । భూతమేదేవిగలుగు నాభూతమెల్ల । లేచునన్నవినా, మరి, లే
 చు, పార్థ! ॥ 39 ॥ అరిగిపూదన! దివ్యంబులైన, నాచి భూతులకు,

సంతమునులేదు పురుషవర్య! యీవిభూతులవిస్తారమిటులనీకు | జే
ప్పబడియెను పార్థ! సంతేవముగను || ౮౦ || కాంతియు క్తమునైశ్వర్య
వంతమగుచు | జాలనుత్సాహభరితమా నత్వమేది | గల్లునో, యది
యంతయు గల్లుచుండు | నాకులేజోంశమున నర్జునా! ధ్రువంబు ||
౮౧ || బహువిధంబైన నీజ్ఞాన బహుభమునను | పార్థ! నీకేమి! నేనీ
ప్రపంచమెల్ల | నొకరియంశజేవాపించి యున్నవాడ || ౮౨ ||

ఇది విభూతీయోగమును దశమార్థాయము.

—:0:—

ఏకాదశార్థాయము.

అర్జున—నన్నుగరుణింప నథ్యాత్మనానుకంబు | నిరకళయమును, గోష్ఠ
మై బరగువాక్య! మేదిజెప్పితివో, దాననెడలేనాచు | మోహముం
తయు, శ్రీకృష్ణ! మురవిభేది || ౧ || వినిగబడియెను, నాచే, సవిస్తర
ముగ | పద్మవత్రాక్ష! నీచేత, బ్రాణికోట్ల | పుట్టుకయు, నాశనంబు
ను, పుణ్యపురుష! | యవ్యయంబైన నీమహాత్మ్యమునుగూడ || ౨ ||
నీవుచెప్పితివెట్టులు నిన్నుగూర్చి | యట్టియీశ్వరరూపంబు, నభవ!
నేను | గోరుచున్నాను చూచుటకొరకు దేవ! || ౩ || స్వామి! యీ
రూపమేజాడ జాలియుండు | ననుచు నీవెంచినను, నాకు నవ్యయం
బు | నైననీవిశ్వరూపము, నభవ! నీవు | చూపవయ్య, యోగేశ్వర!
చూచుకొలలర || ౪ ||

గ—పార్థ! నానాధములు, సప్రాకృతములు | పలువిధములైన, వ
న్దాకృతులు గలిగిన | వంజులును వేలునైన రూపములునావి | చూ

పెదను చూడుమీ, నీచుచూడులర || ౮ || ద్వాదశాదిత్యులను, న
స్తవనువుల, మరి | రుద్రులను, నశ్వనులను, మరుద్గణమును | భార
తా! యెన్నడును జూడబడయ్యట్టి | యచ్ఛత్రంబుల, జూడుమనంత
ములను || ౯ || కంఠమస్తావరాత్మక సకలజగము | నవల జూడగనో
రు నన్యబుతోడ | పార్థ! యీదేహమందొకప్రక్కనున్న | దానిగా
జూడుమీవు నిదానముగను || ౧౦ || పార్థ! యీనీడునేత్రంబువలన, న
న్ను | శక్తుడవుగావుగన, దివ్యచతువిత్తు | గాంచుమీశ్వరయోగం
బు, గడగి నాది || ౧౧ ||

సంజ—ఓమహారాజ! యిటుచూహయోగులకును | ప్రభువు, హరిపత్ని
యవ్వలపాథులకొరకు | పరమమైనట్టి పిశ్వరూపంబుజూపె || ౯ ||
పలుమొగంబులు నయనముల్, బహువిధంబు | లైన యాశ్చర్యము
లజ్జాపునట్టిదియును | దివ్యభూషణకలితంబు, దివ్యమాలగు | నాయు
ధంబులుపైకెత్తి నట్టిదియును || ౧౦ || దివ్యమాల్యాఽబరధరంబు, దివ్య
గంధ | మలవిలేపంబు గలదియు, పలువిధములు | నైన యాశ్చర్య
ములతోడ సమరినదియు | నంతటను మోములనుగల్గి, యంతమింత |
గానబడవట్టి, దైవంబు గనియె నరుడు || ౧౧ || మియనొక వేయిసూ
ర్యుల మేటికాంతి | యేకకాలంబునందున నెగసేసేది | తుల్యమగు
నదియామహాత్మునిప్రభులకు || ౧౨ || పలువిధంబుల భాగింపబడినయ
ట్టి | సర్వజగమును నప్పుడు సవ్యసాచి | దేవదేవునియాదివ్యదేహం
మందు | నొగివిల్పాకించె, నొకచోటనున్నయట్లు || ౧౩ || అంతనాశ్చ
ర్యమగ్నుడై యజ్ఞానుండు | పులకలంతట మేనున బొటకరింప |
మాధవుని, శిరమునను నమస్కరించి | యంజలి ఘటించి, యాతడి
ట్లనుచుబలె || ౧౪ ||

అగ్ని—దేవ! చూచుచునుంటి నీదేహమందు | నెల్లదేవతలను, నటునీ

శుభైన । పద్మవాసుని బ్రహ్మను, బ్రహ్మఋషులు । నందరిని, పలువిధములునైనభూత । సఃఖమును, దివ్యములునగు సర్పములను ॥౧౫॥ విశ్వమునకు విభుడవైన విశ్వరూప । పలుభుజంబులు, నుదరముల్బలుమొగములు । నేత్రములు పెక్కులునుగల, నిన్నునన్ని । చోట్లను, ననంతరూపుని స్థూచుచుంటి । నాదిమధ్యాంతములుగాననైతి దేవ ॥ ౧౬ ॥ గద కిరీటము చక్రంబుగల్గి, కాంతి । పుంజమై, యంతటను దీప్తిబుగులుకొనగ । గననశక్యమై, జ్వలియించుభరకరాగ్ని । కాంతులనుబోలు కాంతినిగల్గి, వెలుగు । సప్రమేయాడవగునిన్ను, నన్నియొడల । జూచుచున్నాడ, నోదేవ ! చూచుకలర ॥ ౧౭ ॥ తెలియవగు పరబ్రహ్మంబు దేవనీవె; । యఖిలజగతికి పరమాశ్రయంబునీవె; । యవ్యయండ్లవై శాశ్వతంబైన ధర్మ । ములను కాపాడువాడవు; దలతుగిన్ను । నాననాతనపురుషుండవనుచు, నేను ॥ ౧౮ ॥ ఆదిమధ్యాంతరహిత, మనంతపీఠ్య । మపరిమితములు బాహువు, లరుగడుశశి । నయనములు, మండుచున్నయనలమువంటి । మోముగల్గి, నీతేజంబు మూలముగను । విశ్వమిదియెల్లను పరితపింపజేయు । కున్నవానిగ, నిను జూచుచున్నవాడ ॥ ౧౯ ॥ ఒక్కడవగు నీచేతనె, యుర్విమొదలు । నంతరిక్షంబు తుదగలయంతరంబు । నన్నిదిక్కులతోడను, వ్యాప్తమాయె । భీతిచేమూడులోకముల్బేదరుచున్న, వచ్చుతంబును, నుగ్రంబునైన నీదు । నాకృతిని దీనిజూచి, మహానుభావ ! ॥ ౨౦ ॥ చొచ్చుచున్నార నీయందు సురణగణములు । భయముచే, నండుగొందరు ప్రాంజలులయి, । నినునుతింతురు, జయజయనినదములను । జేయుచు, మహర్షినంఘంబు సిద్ధగణము । పుష్కలస్తోత్రముల, నిన్ను బొగడుచుండు ॥ ౨౧ ॥ వసువులును, రుద్రు, లాదిత్యవర్గము, మరి । యక్షులును, సిద్ధ సాధ్యులు, నశ్వీనులును । నలపితరులు, విశ్వేదేవ

తలు, మరుద్గ, ణమును, గంధర్వరాక్షసనాయకులును, నిన్ను నా శ్చర్యమగున్నలై నికినికి - జూచుచున్నారు, వీరంత చోద్యముగ ను || ౨౨ || పలుమొగంబులు, నయనము, ల్బాహువులును | నూరు పులు, పాదములు, పలునుదరములును | భీతిబుట్టించు కోరలు, పెక్కుగల్గి | యధికమైయొప్పునీరూపమంత జూచి | జడియు లోకము, నేనును జడియుచుంటి || ౨౩ || వర్ణములనేకములు గల్గి, వన్నెకెక్కి | దీప్తమైమింటనంటుచు, దెరవబడిన | యాననంబులు, కాంతిచే నలరుచున్న | పిపులనేత్రంబులును, గల్గివెలయునిన్ను | గాంచి, భీతాత్ముడగునేను, గాంచనయితి | శ్చైర్యమును, మనస్సంతుష్టి దవులదయ్యె || ౨౪ || భీతిగొల్పెడు కోరలచేతనిడి | ప్రళయవహ్నినిబోలు నీవదనములను | జూచి నేదిక్కులను మరిజూడజాల | కుంటి; సుఖమును బొందకయుంటి; గాన | సుప్రసన్నుడవగుము, పిశుద్ధతేజ! || ౨౫ || ధరణీపాలనఁఁఁముబుజో థార్తరాష్ట్రు | లందరును పీరు, నటువలె నధికబలులు | ద్రోణభీష్ములు, సూతసుతుడును, నాచు | యోధముఖ్యులతోగూడ నొక్కమారె || ౨౬ || కోరలనుగల్గి, భయమును గూర్చుచున్న | నీచమోములలో, జొచ్చినిల్పినార | లంచు గొండరు దంతపునంచులందు | జిక్కుకొని, చూర్ణమానట్లు చేయబడిన | శిరములనుగల్గి, యున్నవారరయ దేవ! || ౨౭ || బహుపదీప్రవాహంబులు పటురయమున | సభిముఖంబులై, యంబుధియందు జొచ్చు | విధముగాను, నీనరలోకవీరులంత | యంతటను వెల్లుచున్న నీయాననముల | యందు, జొచ్చుచునున్నవారతిరయమున || ౨౮ || ఎట్లు, నాశమునొందంగ నెగిసివచ్చి | పటురయంబున మిడుతలు, భగ్గుమరుచు | మండునగ్నినిబడు, నట్లే ప్రాణులెల్ల | నాశముచుబొంద నీముఖ నాశములను | భూరిరయమున జొచ్చుచున్నారు, దేవ! || ౨౯ || మం

మమన్నట్టిముఖములు, మనుజువగ్గ. మంత్రమును, నన్నియెడలను, న
లమిపట్టి. మింగుచున్నావు, నాకుచు మేటిలేజ. యుగమానీకు
భీతితులు వికి, నర్వ. జగమునిండి, తపింపగపాగె దేవ. 30. దేవన
ర! నీకుదండంబు, నీవునాకు. మప్రసన్నుడవగుమయ్య! నీప్రవృత్తి.
నెరుగ; మగ్రూపుడవగునీవెవడవు; దేవ! యామ్యుడవగునిన్నుదె
లియగోరు. మన్నవాడను, చెప్పవే యొప్పమీర. 31.

శ్రీభగ—నర్వలోకక్షయమునుజేయుశక్తినిగల. కాలమేనాచు, మరియు
నికాలమందు. నున్యమిచ్చితి, లోకంబులుకగ్రాడంప; నుభయసే
నలయందుండు యోధులందు. నొక్కడునుదక్కలేడు నీవొకడుద
క్క. 32. కావునను లేమ్ము; గెలుపుము కౌగవులను; పొందుము
యశంబు, రాజ్యంబు పుష్కలంబు. ననుభవింపుము; పార్థ! వీరంత
మంది. మున్నెనాచేత నిహతులై యున్నవారు. తలపనీవు నిమిత్త
మాత్రంబుచూచె. 33. డ్రోణు, భీష్ముని, కణ్వు. సింధుపతివములె.
యితరులొయోధవీరుల, నింతముందె. పార్థ! నాచేత జంపగబడిన
వారి. వీరిగెలుపుము; భయమునువీడు; మాజి. నలుపవేలేమ్ము; శ
త్రులగెలుతువీవు. 34.

సంజ—వెన్నుని సువాక్యమునుదీని, కిని కీరీటి. చాలవగాకుమొక్కె,
యంజలిఘటింది. మాటిమాటికి చెదరుచు, మాధవునకు. మరలన
ముడై, గడ్గదస్వరముతోడ. బలెనిట్లని, వినయంబు భయము గ
దుర. 35.

అర్జున—నంతసింపుచునున్నది జగమునిన్ను. కీర్తనముజేసి, యోహృ
షీకేశ! మరియు. బొందుచున్నది, యనురాగమును, భయమున.
దితిసుతులు పొరుచున్నారు, దిశలసూర్చి; సిద్ధసంఘంబులును నమ
స్కృతులుజేసె. 36. ఉంచురెట్టులుమొక్కక, యోమహాశృంగ!

కమలజానకాదిక ర్తవు, ఘృషుడవైన । నిష్కుగూర్చి యనంత! జగన్ని
వాస! । నీవె యక్షరుడవు, దేవదేవుడవును । సున్నదియు, లేనిదియు
నీవె, యుభయమునకు । పరుడవునునీవె యాచువు, పరమపురుషు! ॥
32 ॥ ఆదిదేవుడవీవె, యనంతరూప । మరి పురాణపురుషుడవు, పర
మనిలయు । మీఞగంబుకు, నీచేత నీజగంబు । వ్యాప్తమాయెను, తెలి
సినవాడవీవె, । తెలియదగు పరథామంబు దేవనీవె ॥ 3౩ ॥ వాయు
వును, నగ్ని, యముకును, వరుణుకును, శ । శాంకుడ, స్వజాపతి
యును, నతనితండ్రి । నీవె యాచువు; దండంబునీకు దేవ! । మరియొ
పదివేలదండమిల్, మరియుచరియు । దండములు ద. డములు నీకు
తత్త్వమూర్తి ॥ 3౪ ॥ ముందు, వెనుకను, ప్రక్కల, మూలలందు ।
జేరి, సాష్టాంగములునీకుజేతు, నమిత । వీర్యమును, మేరమీరినవిక్ర
మంబు । గల్గి, యంతటవ్యాపించు కారణమున । సర్వరూపుడవైతివి
సన్నతాత్మ! ॥ ౪౦ ॥ దేవ! యానీదుషహిమను దెలియనట్టి । నే,
గజబ్రహ్మాదవశమున, నెనరుకల్పి । యాదవా! కృష్ణ! చెలికాడ, య
నుభవేను । బల్కుచుంటిని, నెయ్యంపుబలమువలన ॥ ౪౧ ॥ అచ్యు
తా! నేనునిచు పరిహాసమునకు । విహరణశయనాసనముల, వేడుకల
ర । తిండితినువేళ, నొంటిగాదిగును నెడల । నలుపురిసమక్షచంచున,
పలువిధముల । నే, దిరసాగ్రమునుజేసి, యెరుగనైతి । నట్టి నాయప
రాధంబు నప్రమేయ! । పైచి, రక్షింపవే! నన్ను నన్నుతాత్మ ॥ ౪౨ ॥
జంగమస్థానరాశ్తక జగమునకును । జనకడవు, పూజ్యుడవు, చాల
ఘనగురుడవు । గాన, లోకక్రయముల సమానుడవనకు । లేడు, య
ధికుండుగల్గునే? యీడులేని । సుప్రభావంబుగలవాడ, వప్రమేయ! ॥
౪౩ ॥ అందుఫలనను కాయంబు నవనిజేర్చి । మ్రొక్కి యీశుడవును,
మరిపూజ్యుడవును । నైన, నీసుప్రసాదమునందువాడ; । సూతుని య

వరాధమును తండ్రి, హితునితప్ప! హితుడు, నాప్రియురాలిదురితము దాని! ప్రియుడునైచినరీతిని, బ్రేమమీర! స్వామి! నాయవరాధంబు నైపుమయ్య || రర || ఎవ్వరనుమున్నజాడని యాస్వరూప! మును విలోకించి, యోదేవ! ముదితుడైతి; నామనము భీతిచే చలనంబు నొందె; చూపవేనాకు నీపూర్వరూపమిపుడు! కరుణనోదేవదేవ! జగన్నినాన! || ర౫ || వేయిభుజములుగలిగిన విశ్వమూర్తి! శిరమునను కిరీటము, మరిచేతులందు! గదయు చక్రంబుగల, నిన్ను కనులజూడ! గోరెద, చతుర్భుజంబులకొమరుమిగులు! పూర్వరూపంబుదాల్చవే, పురుషవర్య! || ర౬ ||

శ్రీభగ—సుప్రసన్నత నాచేత జూపబడియె! నర్జునా! విశ్వరూపంబు, నాత్మయోగ! బలమునను, పూర్వమెప్పుడు, పరులచేత! నిదియు చూడంగబడనిది, మొదటిరూపు! మిగులనుతకృష్ణమైనది, మేరలేని! దియను, తేజోమయంబైన, దివ్యశాసను || ర౭ || వేదయజ్ఞాధ్యయనముల, వినుము హరియు! దానముల, కర్తముల, సుగ్రతపమువలన! నోకురుశ్రేష్ఠ! యీనరలోకమందు! నీస్వరూపుడనగునన్ను, నితరులెవరు! నీవొకడుదక్క! జూడంగనేరరుగద || ర౮ || జడమతివిగాక యుండుము; జడియవద్దు! యిట్టి ఘోరమా నారూపమీవుజూచి! భీతివిడనాడి, మనమున భ్రీతిగల్గి! తిరిగినాదగు వెనుకటిదేహమీవు! వేగజూడుమి, కరువర్య! వేడుకలర || ర౯ ||

సంజ—అజ్ఞానునిగూర్చి కృష్ణుడిట్లనుచుబలిగ! తిరిగిలనపూర్వరూపంబు తెరగుజూపె! నామహాత్ముడు సౌమ్యదేహంబుదాల్చి! యులుకుచున్నట్టి, అజ్ఞానునూరడించె || ౧౦ ||

అర్జున—స్వామి! యిప్పుడు నీదగు సౌమ్యమైన! మానుషాకారమును జూచి, మరలనేను! స్వస్థతనుబొంది, వైతన్యసంయుతుండ! వైది, పూర్వస్వభావంబు నజ్ఞెకురల || ౧౧ ||

శ్రీభగ—చూడకుర్లభ, మిపుడీపు చూచినట్టి యాస్వరూపంబు నాయ
ది, యహరహంబు । జూడగోరుమరదైనది, సురలుగూడ ॥ ఎటులజూ
చితివో నన్ను, నటులనన్ను । జూడశక్యంబుగాడల్ల శ్రుతులజేత ।
తపములను, యజ్ఞముల, మఠిదానములను ॥ ౫౩ ॥ ఓపరంతవ! యీ
విశ్వరూపి నైన । నన్ను నిజముగ దెలియగ, నన్నుజూడ । నన్నుబొం
దంగ, శక్యమా న న్నెనమ్మి । యన్ను నిశ్చలభక్తిచే, నన్నుతాత్త ॥
౫౪ ॥ నాకొరకు శర్తజేయుచు, నన్నెగరిగ । ననయమునునమ్మి, నా
భక్తుడైనవాడు । సంగవర్జితుడై, భూతసంఘముందు । వైరమింతయులే
కుండ బరగువాడు । పాండవా! బొందుచున్నాడు, వాడునన్నె ॥ ౫౫ ॥

ఇది విశ్వరూపసందర్శనయోగమును యేకాదశాఖ్యము.

—:0:—

ద్వాదశాఖ్యము.

అర్జున—ఇటుసమాహితచిత్తులై యెపుడు నన్ను । ధ్యానమునుచేయుభ
క్తులూ? యక్షరంబు । నైన యవ్యక్తమును గొల్పినట్టివారూ? । యు
భయులందెవ్వరెక్కుడు యోగవిషలు ॥ ౧ ॥

శ్రీభగ—భక్తులెవ్వరు నాయంచు బరపి మనము । నతినమాహితచిత్తు
లై, యనవరతము । పరమమాశ్రద్ధతో నాయుపాసనమును । చెతురో
వారు యోగము శ్రేష్ఠతరము । గా నెగుగువారలని యెంతు నేను
చాళా! ॥ ౨ ॥ ఎవ్వరెన్నడు చెడనిది, యిట్టిదనుచు । దెలువశక్యంబు
గానిది, తేటపడని । యిట్టిదియు, నంతటను నిండినట్టిదియును । తలవ
శక్యంబుగానిది, దాగివలె । బ్రకృతియందున సాక్షియై బరగున

దియు । చలనమొందక ద్రువముగ నిలచునదియు । నైనదానిని, ధ్యానితురట్టివారు ॥ 3 ॥ ఇంద్రియగ్రామమును నిగ్రహించి, సర్వ । కాలములయందు, సమబుద్ధికలిగి, సర్వ । భూతహితమున, నాసక్తిబొందుచున్న । వారుగూడను, బొందుచున్నారనెన్నె ॥ ౪ ॥ అధికకష్టమునవ్యక్తమందు సక్త । మైనది త్తముగలవారి; కదియునేల । యనిన దేహాభిమానమునందు వారి । కధికకష్టంబు నవ్యక్తమందుజేర ॥ ౫ ॥ సర్వకర్మలు నాయందు సన్యసించి । నన్నె యాత్మముగతిగను నమ్మి యుతర । చింతలమమాని, యోగంబుజేత నెవరు । ధ్యానమునుసల్పి కొట్టురో, దరిలినన్ను ॥ ౬ ॥ పాథక । నాయందు చిత్తంబు బరపినట్టి । వారలకునేను మృత్యురూపంబునైన । భవమహంబుధినుండి, సత్స్వరను, నుద్ధ । రించువాడనునాడు, నేనెంచిచూడ ॥ ౭ ॥ నిల్పముమనంబు వామీద; నీదుబుద్ధి । నుంచుమీ నీవునాయందు; నుండగలవు । ముందునాలోన, సంశయమిందులేకు ॥ ౮ ॥ నీవు నాయందు చిత్తంబు నిశ్చలముగ । నిల్పనేరకపోయిన, నీవు నవుడు । దదిలి యభ్యాసయోగముదాల్చి, నన్ను । బొందుటకు నిచ్చయింపుము, పురుషవర్య! ॥ ౯ ॥ నీవు నిభ్యాసమును జేయనేరకున్న । నగుము మతార్కపరుడవు, నటులనీవు । నాకొరకు కర్మములజేసి నాడెముగను । సిద్ధిబొందెదవజ్ఞానా! సిద్ధమిదియు ॥ ౧౦ ॥ అదియు జేయగశక్తిసికబ్బదేని । యజ్ఞానా! నీవు నాయోగమాశ్రయించి । నియతచిత్తుండవగుచును, నిఖిలకర్మ । ఫలమువిడువుము సర్వత్ర, పాథక! నీవు ॥ ౧౧ ॥ జ్ఞానమభ్యాసమునకు, శ్రేష్ఠంబునుష్టు । జ్ఞానయోగముకంటె, ధ్యానంబులేస్స । ధ్యానమునకంటె, ఫలపరిత్యాగమధిక । మగును, శాంతియునధికమాత్యాగమునకు ॥ ౧౨ ॥ ప్రాణికోట్లకునెల్ల నిర్వైరి, మైత్రి । నెరవువాడును, కరుణచేబరగువాడు । మమతయును సహం

కారము మానువాడు । సుఖముఃఖంబునొకరీతి జూచునట్టి । బుద్ధి
గలవాడు, యోర్పును బొందువాడు ॥ ౧౩ ॥ నిరతసంతుష్టుడను,
దృఢనిశ్చయుండు । ధ్యానపరుడును, నియమితమైనదిత్త । వృత్తిగల
వాడు, నాకు నర్పింపబడిన । చిత్తమును బుద్ధిగల భక్తశేఖరుండు ।
నెవ్వడో, వాడునాకెప్పుడిష్టుడగును ॥ ౧౪ ॥ భయపడదు లోకమె
వ్వనివలన, నెవడు । జడియడో లోకమునుజూచి, సంతసంబు । నస
హనంబును భయమును నార్త్రత్రయను । నెవడు విడుచునొ, వాడె
నాకిష్టుడగును ॥ ౧౫ ॥ ఏయపేక్షయులేనివా, డెవుడు శుచియు । ద
క్షుడును, మరివక్షపాతంబులేని । వాడు, నారంభములనెల్ల వడలు
వాడు । భీతిలేనట్టిభక్తుడు, ప్రియుడునాకు ॥ ౧౬ ॥ అలరడెప్పుడు,
ద్వేషింపఁదార్తిబొంద । డాశబొందడు, విడుచు శుభాశుభముల ।
నెవడుభక్తుడో, వాడునాకిష్టుడగును ॥ ౧౭ ॥ శత్రులందును నటువలె
మిత్రులందు । మానమందును, నటులవమానమందు । చలికివేడికి,
సుఖదుఃఖములకునటుల । నెవడు నముడగు, సంగరహితుడెవడు ॥
౧౮ ॥ మరియు నిందాస్తుతులను సమానుడెవడు । దాల్చునెవ్వడు మా
నవ్రతంబు, నెంత । కొంచమునైన సంతృప్తిగొనునెవండు । యొ
క్కయెడనిల్లులేకుండనుండునెవడు । నిశ్చయంబైనబుద్ధితే నెగడునె
వడు । నాకుభక్తుడునెవ్వడానరుడు ప్రియుడు ॥ ౧౯ ॥ నన్నెయు
తృప్తిగతిగాగనమ్మి యెవరు । నమృతధర్మంబు దీనినన్యంతశ్రద్ధ । దా
ల్చి నేజెప్పినట్టి । విధంబుగాను । తాముపాసనచేతురో తవిలివారు ।
భక్తులును పరమాప్తులు పాథక ! నాకు ॥ ౨౦ ॥

ఇది భక్తియోగమును ద్వాదశాధ్యాయము

త్రయోవశాధ్యాయము.

అర్జున—ప్రకృతిపురుషుల జెప్పుము; పరమపురుష! తేత్రమును, మరి
తేత్రజ్ఞు, జెప్పుమయ్య! జ్ఞానమును, మరిజ్ఞేయంబు, నానతిష్టు ॥౧॥
శ్రీభగ—తేత్రమని యీశరీరము చెప్పబడును; దాని నెరిగెడివాడు
తేత్రజ్ఞుడనుచు. దీని నెరిగినవారు కాంతేయ! యిది ॥ ౨ ॥ తలపు
మజ్జాన! నన్ను తేత్రజ్ఞునిగను. తేత్రములనన్నిటను మరితేత్రమిది
య్యు. నితకుతేత్రజ్ఞుడనెను నేయెరుగలదో! నామతంబుననదియె
జ్ఞానంబుపాథా! ॥ ౩ ॥ ఏదో, యెట్టిదో, యీతేత్రమేవికార. ము
నుగలదియె, నేకారణముననుకార్య. మేదిపుట్టునో, తేత్రజ్ఞుడెవడో
మరియు. నేప్రభావముగలవాడో, నివియునంత. జెప్పిననుపాథా!
నీకుసంతేషముగను ॥ 3 ॥ పలువిధంబుల ఋషులచే బలుకబడియె; తత్త్వ
రూపంబు, మరియు వేదములచేత. బరగ ప్రత్యేకముగ జెప్పబడియె
నదియె; సంశయరహితంబుగను, నిశ్చయముజేయ. బడిన యుక్తి
యుక్తములగు, బ్రహ్మసూత్ర. వాక్యములచేత, లెస్సగాబలుకబడియె ॥
౪ ॥ భూతములు, నహంకారము, బుద్ధి, మాయ. జ్ఞానకర్మేంద్రియ
ములు, మనంబు, నొకటి. విషయములునైచు, తత్త్వముల వినుము
పాథా! ॥ ౫ ॥ ఆజ్ఞాన! యిచ్చ, ద్వేషంబు, నార్తి, సుఖము! కా
యమును నింద్రియంబులు కలసియుండు. యలకునోప్పత్తి, తైర్య
మివన్నియును, ౬! కారములతోడకూడి, సంగ్రహముగాను! తేత్రమ
నియెడుపేరుచే జెప్పబడియె ॥ ౭ ॥ పొగడుకొనకుండు తన్నుదాబూని,
తనచు. ధర్మమును వెలిబుచ్చెను దంభముడిగి. యుండు, హింసలే
కుంకుట, యొగులనుక్ష. మించుటయు, కాటిల్యంబుద్రెంచుటయును

నాత్మగురుసేవ, శౌచంబు, సధికమైన . నిశ్చలత్వంబు, మరల మనోని
గ్రహంబు || 2 || విషయములయందు కోరికవిడుచుటయును । మరియు
హంకారమెప్పుడు మరచియుంట । జన్మమరణ జరారోగజంబులైన ।
భూరిమఃఖంబులను తలపోయుచుంట || ౩ || అనయమును బుత్రదార
గృహమలండు । బ్రేమ, తాదాత్మ్యభావంబు విడుచుటయును । యిష్ట
లాభంబునందు ననిష్టపీడ । గల్లుగిరి, సమబుద్ధిని, గలిగియుంట; || ౪ ||
అవలనాయందు నెప్పుడనన్యమైన । చలనమును లేని భక్తియు, జనులు
లేని । స్థలములందుండుటయు, జనసంఘమందు । జేరుటకుననురాగం
బు జేంపకుంట || ౫ || నిత్యగుర్యాత్మవిజ్ఞాననియతిగనుట । తత్వవి
జ్ఞానఫలగు దానియందు । దృష్టినుంచుట, యనునివి జెలుపబడెను ।
జ్ఞానమునుపేర, మరియు నజ్ఞానమునుచు । బలదారు దీనికి తరమా
వానినెల్ల || ౬ || జ్ఞేయమేదియో దానిని జెప్పెననిక । నేదిజెలిసిన
మగణరాహిత్యమొందు । నాదిలేనిది, యుత్కృష్టమైనబ్రహ్మ । మది
యె సదనత్తులుగానినగుచుబరగు || ౭ || అంతటను పాణిపాదము,
లన్నియొడల । నేత్రములు, శలల్ ముఖములు శ్రోత్రములును । గల్లి,
యావరబ్రహ్మముగలదు, లోక । మందు, పూర్తిగవ్యాపించి, యన్ని
యొడల || ౮ || పాథక ! నర్వేంద్రియంబుల పనులచేత । వెల్లుచున్న
ప్లుదోచిన, వివిధములగు । నింద్రియంబులులేనిది, యెంచుదాను ।
నంటకున్నను భరియించునన్ని . యగుణ । మైన దానన్నిగుణములన
నుభవించు || ౯ || ప్రాణులకు లోపలను వెలుపలనుగలదు । ఈచ
రాచరరూపమై యెసగునదియె । తలప నతిసూక్ష్మమాటను జెలియ
బడదు । మిగులదవ్వగు, నుండు సమీపమందు || ౧౦ || బ్రహ్మ మవిభ
క్తమయ్యను, ప్రాణులందు । నెల్లను విభక్తమగదోచు, నెల్లభూత ।
ములను భరియించుచుండును, విలయమందు । వానినిగ్రహించు, బు

ట్టించు, వానిమరల || ౧౬ || తేజములనెల్ల వెలిగించు తేజమదియు ।
మరియు వ్యతిరక్తమదియు తమంబుకంటె । జ్ఞానమును మరిజ్ఞేయం
బు, జ్ఞానగోచరంబునైనది, యానర్వచాణులహృద । యములను
న్నది, యరిచెప్పనగును నదియు || ౧౭ || త్రేతమును, మరిజ్ఞానము,
జ్ఞేయమిట్లు । దెలువబడియె సంగ్రహముగ, దివిరినాడు । భక్తుడైదాని
దెలిసి, నాథావమునకు । వాడు నర్హుడునగుచునున్నాడు, పాథక ||
౧౮ || ప్రకృతి పురుషుడు, నీరెండు పాథక । తేలియు । మాదిలేగవి
గాను, బుద్ధ్యాదివికృతి । రూపములు గుణములును, నెరుగుము, నీవు ।
బ్రహ్మవలనను బుట్టినవానిగాగ || ౧౯ || కార్యమగు దేహమును, మరి
కరణములగు । నిద్రియంబుల, బుట్టినహేతువగును । ప్రకృతి, సుఖ
దుఃఖములనుభవమునొంద । బురుషుడే కారణంబనియెరుగుమీవు ||
౨౦ || ప్రకృతియందున్నవాడను, బ్రహ్మవలన । బుట్టినట్టి గుణంబు
ల, బురుషుడనుభ । విందు, గుణసంఘమున సంభించుచుండు । బు
ణ్యసాపయోమలనాను బుట్టుటయును || ౨౧ || అరయువాడును, సా
క్షియై యనునాత్మిను । నట్టివాడును, భరియించునట్టివాడు । యను
భవించెడువాడు, నియానుకుండు । నగుచు, బరమాత్మయనబడునట్టి
పురుషు । దీశరీరమునంచు నుత్కృష్టుడగును || ౨౨ || ఎవ్వడీప్రకా
రంబుగ నెపుడు బురుషు । గుణసహితయైన ప్రకృతిని, గణనచేసి ।
యెరుగునో, వానివర్తన మొట్టుబున్న । నైనబుట్టకు తిరిగి, వాడవని
యందు || ౨౩ || చూచుచున్నారొ కొందరు, శుద్ధబుద్ధి । యందునిర్మ
లమనముచే నాత్మనెపుడు । ధ్యానయోగముచే, నికనన్యలల్ల ।
సాంఖ్యమున, కొందఱు నిమామర్శు । యోగమున, నాత్మజూచు
చునున్నవారు || ౨౪ || ఈ ప్రకారము మరికొందరెరుగలేక । పరుల
చేవిని, యాత్మనుపాసనంబు । జేయుచున్నారు, శ్రవణంబుజేయునట్టి ।

వారును, సత్కృతిమించుచున్నారు మృతిని || ౨౧ || జంగమస్థావరాత్మక సకలజగము | నందుబుట్టెడు సత్వమెంతైనగాని | తెలియుమా వస్తువెల్లను కలిగినదని | ప్రకృతిపురుషసంసర్గముచలన పాథక! || ౨౨ || ఎవడు భూతంబులందెల్ల నేకరీతి | నున్న పరమేశ్వరుని ప్రాణులన్నియును, న | శింపుచుండగ, నెపుడు సశింపడనుచు | చూచుచున్నాడో, వాడె పోచూచువాడు || ౨౩ || సర్వప్రాణులయందున సమముగాను | నున్న, యీశ్వరుజూచుచున్నవాడు | నెట్టులాశ్రయే నాతన్ను హింసజేయు | వాడునుండగాడో, యందుచే వాడుపరమ | గతిని పొందుచున్నాడు, కలుషరహిత! || ౨౪ || బహువిధంబుల గర్మముల్బ్రకృతివలన | మాత్రమేజేయబడుచుండు, మరియునాత్మ | కర్తయెప్పుడుగాడని, గడగియెవడు | జూచుచున్నాడో, వాడె పోచూచువాడు || ౨౫ || భూతముల భిన్నభావము, బుద్ధినెప్పు | డొక్కటే యాత్మయందునున్నయట్లు | చూచుచున్నాడో, యెప్పుడు జూచుచుండు | వానివిస్తారమాయాశ్రయవలనననుచు | నెపుడు నాతడు బ్రహ్మబెయ్యగును పాథక! || ౨౬ || ఆదిలేనందువలనను, నగుణుడౌట | నవ్యయుండైన యాపరమాత్మ, దేహ | మంచునున్నను, కాంతేయ! యతడుచేయ | దేమియును, నంటదాతని నేఫలంబు || ౨౭ || ఎట్టులా కాశభూతంబు నెల్లయెడల | వ్యాప్తనయ్యను, గడసూక్ష్మమగుటచేత | నంటకుండునో, నావిని నాత్మదేహ | మందు సర్వత్రయుండియు నంటడెపుడు || ౨౮ || ఛారత! యెట్టులాకడయ్య భానుడీజ | గంబు సర్వమువెలిగింది, కాంతలిప్య | నటులె, సర్వశరీరమీయాత్మయెపుడు | దానువెలిగించుచున్నాడు తనవెలుగున || ౨౯ || ఈప్రకారముగా జ్ఞానదృష్టిచేత | ప్రకృతిపురుషులభేద, నవ్యక్తమైన | ప్రకృతియొక్క

యు, ఖరిదానివలనబుట్టు । భూతముల యభావగమనంబును నెవండు । నెరుగు, నాడె పరబ్రహ్మమెపుడుపొందు ॥ 3౪ ॥

ఇది క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞవిభాగయోగమున త్రయోవశోధ్యాయము.

—:0:—

చతుర్థశోధ్యాయము.

శ్రీభగ—జ్ఞానములలోన మిక్కిలి నాడెమైన । యేపరజ్ఞానమును, బొంది యెల్లమునులు । కాయమనుబాసి, యుత్కృష్టగతిని గగనం । మరలదానిని జెప్పెన, నెరుగుమీవు ॥ ౧ ॥ పొందియీ జ్ఞానసాధనమును బురుషులు । నాదగున్వరూపముబొంది, మీదనుగల । జన్మమునుబొంద, రాస్మప్తిసమయమగుడు । ప్రళయమందును బొందరు వ్యధను వారు ॥ ౨ ॥ భారతా! నాదియగు గొప్ప ప్రకృతియోని । యందునే గర్భమును నుంచుచుండు, దాని । వలన భూతంబులెల్లను ప్రభవమొందు ॥ 3 ॥ ఓముకాంతేయ! విను సర్వయోనులందు । మూర్తులేవిజనించు, నామూర్తులకును । నధికమగుప్రకృతియెత్తల్లి యగును, మరియు । వీజమును నిచ్చునట్టి యాపితనునే నె ॥ ౪ ॥ ప్రకృతివలననుబుట్టు సత్వము, రజంబు । తమమునను గుణములుమూడు, తనువునందు । నన్యయుండగు దేహి సత్యసికముగను । పాశా! యరిగట్టుచున్నవి, భ్రాంతుజేసి ॥ ౫ ॥ ఆగుణంబులస్వచ్ఛంబునగుటవలన । మరిబ్రహ్మకాశకమాటను, కరమువద్ర । నరిహితంబౌట, సత్వంబు దురితదూర! । చాలనుభి సంగమున, జ్ఞానసంగమునను । కట్టుచున్నది, దేహిని, గలుపరహిత! ॥ ౬ ॥ రానివస్తువుగోరుట, ప్రాప్తమైన । విషయముల బ్రీతిబొందుట,

వీనివలన । గల్గినరజోగుణంబు రాగాత్మకంబు । గాను తెలియుము,
కర్మసంగముననిదియు । కట్టుచున్నది, దేహిని, కలుపరిహితం ॥ 2 ॥ దే
వాధారులకెల్లను మోహకరము । నైన, తమముబుట్టినది యజ్ఞాన
మునను । ననుచు దెలియుము, భారతా! యదియుగట్టు । నిరతమను
ప్రమాదాలస్యద్రలనెఱు । వానిచేతను, దేహిని, భ్రాంతుజేసి ॥ ౩ ॥
పాథా! సుఖమందుగూర్చు సత్వంబు, మరిర । జోగుణము కర్మసం
దుగూర్చును; తమంబు । జ్ఞానమును నావరించి, నిశ్చయముగాను ।
మరచియుండుటయందున బరగూర్చు ॥ ౪ ॥ రజమును తమోగుణ
మును దిరస్కరించి । సత్వమును గల్గుచున్నది, సత్వతమను । లనుది
రస్కరించి రజంబు, కనుబకటన । సత్వరజసులవగు తిరస్కారమున
ను । భారతా! తమోగుణమును బరగుచుండు ॥ ౫ ॥ ఎప్పుడీదేహా
మునను, సర్వేంద్రియముల । త్రోవలందున, జ్ఞానస్వరూపమైన । తె
లివిపుట్టుచున్నదో, తెలియకప్పు । డకఘ! సత్వంబు వృద్ధిబొంది
నదియనుచు ॥ ౬ ॥ ఒగులసాత్తును గోరుబయుచు, ప్రవృత్తి । కర్మ
ములమొలిపటయు, కలతపడుట । యిచ్చయును, బుట్టుచుండగ,
నెరుగుమీపు । మించెను, రజోగుణంబని, వేటివీర! ॥ ౭ ॥ అజ్ఞా
నా! తెల్వితేకుంట, యసప్రవృత్తి । సావధానము లేకుండ బోవుట
యును । మోహమనునివిగల్గు, తమోగుణంబు । వృద్ధిబొందుచునుం
డగ, నిద్ధవరిత! ॥ ౮ ॥ సత్వమును వృద్ధిబొందుచు సాగుచుండ ।
నెపుడు మరణంబునొందునో యీశరీరి । యపుడుబొందెడు, స్వ
చ్ఛాబులైన బ్రహ్మ । వేత్తలందెడిలోకము ల్వినుతశూర! ॥ ౯ ॥
అలరజోగుణమును వృద్ధినందుచుండ । మరణమొందిన యాతడు,
మనుజులందు । బుట్టుచున్నాడు, మరియు తమోగుణంబు । వృద్ధి
బొందుచునుండగ విలయమొందు । వాడు, మూఢయోసులయందు

బ్రభవమొందు ॥ ౧౫ ॥ పలుకదురు మకర్తమునకు ఫలముసాక్షి,
కంబునిర్మలమైనదిగాను మఱియు । నలరజోగుణకర్మంబు ఫలమదుః
ఖ । ముగ, దమకర్తమునకును, ముఖ్యఫలము । నోయి కాంతేయ!
యజ్ఞానమేయటందు ॥ ౧౬ ॥ సత్వమున బుట్టుచున్నది జ్ఞానమరయ!
ప్రబలును రజోగుణమున, లోభంతె; మఱియు । మోహమును ప్రమా
దంబు తమోగుణంబు । నలన నజ్ఞానయుతముగ గలుగుచుండు ॥ ౧౭ ॥
ఊర్ధ్వలోకంబులకు బోవుచున్నవారు । సాక్షికులు, రజోగుణవృత్తి
సహితులెపుడు । మధ్యమస్మృతలంబున మనికిగాంతు । పోవుచుండు
రథోగతి పొంది తాను । సులును, పశ్చాదియోనుల గలుగుచుండి ॥
౧౮ ॥ ఎప్పుడు వివేకి, గుణములకితరమైన । కర్తనొక్కని జూడహో,
కర్మసాక్షి । యా గుణాతీతునెరుగునో, యపుడువాడు । నాస్వరూ
పంబు బొందుచున్నాడు పార్థ ॥ ౧౯ ॥ దేహములు బుట్టిఁజ్ఞి యీ
త్రిగుణములను । దేహియెప్పుడు తానునతిక్రమించు । జన్మమృత్యుజ
రాదుఃఖనముదయముల । నలన, నవ్వడె విడువంగబడుచువాడు ।
పొందుచున్నాడు, నమృతత్వమును కిరీటి! ॥ ౨౦ ॥

అర్జున—త్రిగుణములనిష్ఠుడాటిన దేహి దేవ! । యెట్టిచిహ్నముల్ గల్గు
వాడీశ! మఱియు । నెట్టియాచారవంతుడో? నెట్లుదాటు । చున్న
వాడీగుణంబుల? సుభగచరిత! ॥ ౨౧ ॥

శ్రీభగ—పాండవా! నాడు తనకు సంప్రాప్తమైన । సత్వగుణకార్యము
ను బ్రకాశంబునైన । యలరజోగుణకార్యంబునగు త్రవృత్తి । నైన,
తామసంబైన మోహంబునైన । తాను ద్వేషింపడెప్పుడు, తలగియు
న్న । యట్టికార్యములనుగూర్చి యానవడడు ॥ ౨౨ ॥ పక్షపాతము
లేనట్టి వానివలెను । నున్నయెవడు గుణములచే, నూపబడహో ।
యుండు గుణములే వర్తించుచున్నవనుచు । దలది, యెవ్వఁకపొందహో

చలనమెందు ॥ ౨౩ ॥ ఎవడు సుఖదుఃఖములయందు నెపుడు సము
దో. మరియునాత్మావలోకన పరుడెవండో. సమముగాజూచు, రా
య, కాంచనము, మంటి. గడ్డయును, ప్రియాప్రియములగడసముం
డు. తైగ్యవంతుడు, సముడు నిందాస్తుతులను ॥ ౨౪ ॥ మానకుండు
ను మరియుమానకుండు. సముడు, సముకు మిత్రారిపక్షములయం
డు నన్నయారభముల పీడునట్టివాడు. నట్టివాడు గుణాతీతుడనగ
బరగు ॥ ౨౫ ॥ కడుతిరంబైన భక్తియోగమున, నన్ను. నెడు సే
విండుచున్నాడో, యీగుణముల. వాడు దాటుచు, బ్రహ్మభావంబు
కొరకు. సతమమిగుల సకళుడేయగునుపాథా. ॥ ౨౬ ॥ అట్టులే
లన, నేనె బ్రహ్మంబునకును. స్థానభూతుడు, నవ్యయస్థానమైన. య
న్మృతపదమున కాశ్రయమగుచు, నిత్య. మైనధర్మంబునకు నాశ్ర
యంబు నేను. నగుచు, నేకాంతసుఖమున కాశ్రయుండ ॥ ౨౭ ॥

ఇది గుణాత్రయవిభాగయోగమున చతుర్దశాధ్యాయము.

—::0::—

పంచదశాధ్యాయము.

శ్రీభగ—ఎగువ బ్రహ్మాంబె మూలంబు, దిగువనల్ల. మహదహంకార
ములును కొమ్మలుగగల్గి. నట్టి, సంసారవృక్షంబు, నవ్యయంబు. నై
న యశ్వత్థమనబడు; నట్టిదాని. యాకులగును, వేదంబులు, నట్టిదైన
వృక్షమెరిగినవాడెపో వేదవిదుడు ॥ ౧ ॥ దానికొమ్మలు స్థూలీకృతం
బులగుచు. త్రిగుణములచేత, శబ్దమాదిగనునున్న. విషయములునను
పల్లవవితతిగల్గి. మిగులవ్యాపించె, దిగువున మీదగూడ. దానిహాక

టి వేరులు మనుజులలోక । మందు కర్మంబు వెన్నంటి యరిగించుచు ।
 చుండు, క్రిందికి నవ్విధి నూర్చుమునకు ॥ ౨ ॥ ఇచ్చటనుదీని యాకా
 రమెరుగబడదు । ఆదిమథ్యాంశములుగూడ నట్లే తెలియ । బడవు,
 దృఢమూలయుతమున శ్వేతమిదియు । దృఢవిరక్తియశ్చస్తాన దీనివృం
 చి ॥ ౩ ॥ అవలనేపదమును బొందినట్టివారు । తిరిగి మళ్ళరొ, మరీప్ర
 వర్తింపబడునొ । యెవనిచేత ననాదియో నీవ్రవృత్తి । మూలకారణ
 మైన యాపురుషులకణు । బొందుచుంటినటంచు, ముముక్షు వెవుడు ।
 తగును వెమకంగ, మోక్షపదంబు తాను ॥ ౪ ॥ మానమును మరీమో
 హంబు లేనివారు । సంగదోషంబులను గెల్చి జరుగువారు । నిరతము
 ను నాత్మయందున నిల్చువారు । తొలగియుండిన యిచ్చలుగలుగువా
 రు । మరియు సుఖదుఃఖసంజ్ఞలవరలునట్టి । ద్వంద్వములబాఱుజ్ఞాను
 లవ్యయమునైన । పదము, దానిని బొందెడువారుచూ వె ॥ ౫ ॥ ఆ
 పదము వెలిగింప లేరరుగడశశి । పావకుండును, నేభవ్యపదముబొంది
 తిరిగి మళ్ళరొ, యదియనాదివ్యపదము ॥ ౬ ॥ అదిలేనట్టి నాయొక్క
 యంశ మేను । జీవలోకంబునంచున, జీవభూత । మైప్రకృత్యయంచు
 నుండి యారవదియైన । మనముతో, నింద్రియంబులదనవశముగ । జే
 రలానుచునున్నది, జీవుడుగుచు ॥ ౭ ॥ ఏకరీరముపొందునో యీశ్వ
 రుండు । నేకరీరమువిడుచునో, యాయెడలను । స్థానములనుండి వా
 యువుసౌరభంబు । దీయువిధమున, దానునింద్రియములను, గ్ర ।
 హించుకొనిపోవుచున్నవాడీశ్వరుండు । కనులు, చెవులును, స్పర్శం
 బు, స్పృహ, రసన । మనెడు నైదింద్రియములను, మనమునందు ।
 తానధిష్ఠించి, యితకుశబ్దాదివిషయ । ములననుభవించుచున్నాడు,
 వలనుమెరయ ॥ ౮ ॥ తనువువిడిచెడు వానిగ, తనువునంచు । నున్న
 వానిగ, ననుభవ మొందుచున్న । వానిగను, గుణసహితుడౌ వానిగా

ను । చూడలేరు విమూఢులు, చూడగలరు । జ్ఞానదృష్టిని గలవారు
సవ్యసాచి ॥ ౧౦ ॥ యత్నమును చేయు యోగులీయాత్మను, తమ ।
యందునున్నట్లుజాతురు, యత్న మెంత । జేసినను, నవివేకులు చిత్త
శుద్ధి । లేనివారలు, చూడగలేరు, పాథా ॥ ౧౧ ॥ తీక్ష్ణకరగతమైన
ట్టి తేజమేది, యఖిలజగము ప్రకాశించునట్లుజేయు । చున్నదో,
చంచురునియందు సున్నతేజ । మేదియో, యగ్నియందలిదేదో, య
దియు । నాచుసంబంధమైనదిగా దెలియుము ॥ ౧౨ ॥ సమధనేనుబ్ర
వేశించి, బలముచేత । ప్రాణులనుధరియించెడి వాడనాడు । నలరసస్వ
రూపుడునగు, నబ్బుడనయి । యోషధులనన్నిటినీచేతు, పోషణంబు ॥
౧౩ ॥ పాథా । నేజరరాగ్నినై, ప్రాణికోట్ల । కాయములనాశ్రయించు
చు । వాయువులగు । ప్రాణమునపానమునుగూడి, భక్త్యముల, చ ।
తుర్విధంబుల, బదనంబు దొడగిచేతు ॥ ౧౪ ॥ అన్నిప్రాణుల హృద
యంబులందు నేను । జేరియుంటిని, గావున, స్వతీయు, మరియు ।
జ్ఞానమును, వానియపగమనంబు, గల్లు । చున్నయవి; సమస్తంబులొ
శ్రుతులచేత । తెలియదగువాడ, వేదంబు తెలిసినట్టి । వాడ, వేదాం
తమును జేసినాడ నేను ॥ ౧౫ ॥ తురుడు నత్తురుడని, యిరువురుపురు
షులు । లోకమున, సర్వభూతంబులును, తురుండు । మరియు కూట
స్థుడత్తురపురుషుడగును ॥ ౧౬ ॥ వీరలిద్దరికంటెను, నేరుపురుషుడు
త్తముడు, పరమాత్మయై యొప్పుచుండు । ఎవడు ముల్లోకిములు ప్ర
వేశించి తాను । వాని భరియింపుచున్నాడో వాడె యవ్య । యండు
నగు నీశ్వరుండునై యొప్పుపాథా ॥ ౧౭ ॥ తురునికంటె నతీతుడగాన,
నేను । నత్తురుకంటె శ్రేష్ఠుడనగుటవలన । వేదముల, లోకమందు
న, విమతిగాంతు । నేను పుగుషోత్తముడనని, నిరశ్లాగ్మి ॥ ౧౮ ॥
ఈప్రకారముగా మోహమెడలియెవడు । నన్నుదెలియుచున్నాడో

నాడెముగను । నాడు సర్వజ్ఞుడై, సర్వభావములను । భారతా! నను
భజియించు, నాడెమిగుల ॥ ౧౯ ॥ చాలగుహ్యతమమైన శాస్త్రమిది
యీ । చెప్పుబడియెను పాథక! నాకేతనశఘ! యిట్లులీ శాస్త్రమును
నరుడెరిగి, బుద్ధి మంతుడును, కృతకృత్యుడై మనుకీరీటి! ॥ ౨౦ ॥

ఇది పురుషోత్తమప్రప్తియోగమును పంచదశాధ్యాయము.

—::0::—

షోడశాధ్యాయము.

శ్రీభగ—భయము లేకుండుటయు, సత్త్వభావశుద్ధి । యుండుటయు ని
లగడగ జ్ఞానయోగమందు । దశము, దానము, మరయు వేదాధ్య
యనము । తపము, యజ్ఞంబు, మర ఋజుత్వమును, పాథక ॥ ౧ ॥
సత్యమును హింసలేకుంట, శాంతి, సిగ్గు । త్యాగమును, భూతముల
యందు దయయు, మార్ద । వంబు, పిశునత్వమునులేని వర్తనంబు ।
లేకయుండుట క్రోధంబు, లేకయుంట । విషయలోలత, చాపల్యవృత్తి
పాథక! ॥ ౨ ॥ క్షమయు, తేజంబు, ధృతియు, శౌచంబు, గర్వ! మె
డలియుండుటయును, ద్రోహమెప్పుడుసేయ । కుంట, యనునివి భార
తా! కుదిరియుండు । పాథక! యెవ్వడు దేవసంపదమగుర్చి । పుట్టు
నో, వానికెప్పుడు పాలుపుమీరి ॥ ౩ ॥ దంభమును, న భిమానంబు, ద
ర్పము, నవి । వరుషత్వము, విచముపాథక! । క్రోధమును, వేకము
ను, గల్లువానికి, కువలయమున । బుట్టునెవ్వడు నాసురభూతిగూర్చి ॥
౪ ॥ ముఖ్యముగ దేవసంపద మోక్షమనకు సన్నతంబగు, నాసుర
సంపదయును । బాలునిడియెడ, సంసారబంధమునకు । పొందకుము

శోకమును పొందుపుత్ర! యెళుడు । పుట్టితివినీవు, దేవతాభూతిగూర్చి ॥ ౫ ॥ పాథా! యీలోకమందున, ప్రాణికోట్ల । సృష్టిద్వవిధంబు నాసురసృష్టియనుచు । దైవసృష్టియనని, యందుదైవసృష్టి । ఔషధులు, విశదముగ, నాచేతనిపుడు । నాసురంబైన సృష్టియదంత యెనుము ॥ ౬ ॥ ఆసురస్వభావంబును, నందినట్టి । జనులు, ధర్మప్రవృత్తిని, తన్నివృత్తి । నేరరెరుగంగ, యుండమ, వారియందు । శుచియు, నాచారమును, సత్యరుదియునైన ॥ ౭ ॥ ఈజగమసత్య, మాశ్రయమేమి లేదు; । దగునియామకుడును లేనిననుచు, వార । లనుచునుండురు, మరియును, నాలుగుగల । కూడికనుబుట్టె, వేరేమి జూడగలదు? । కామమే దీనికంతకు కారణంబు ॥ ౮ ॥ ఈజనులు, నవలంబించి యిట్టి దృష్టి । యల్పబుద్ధులు, నష్టాత్ములగుచు, క్రూర । కర్మలయి, శత్రువృత్తి, లోకక్షయంబు । కొరకు, బుట్టుచునున్నారు, కురువరేణ్య! ॥ ౯ ॥ మరియు, నిండించరాని కామంబునాశ్ర । యించి, దంభమానమదంబులెపుడుగల్గి । పాపదంతల, నజ్ఞానవశత, దాన్ని । నిరతమును, నశాస్త్రియములౌ నియమములను । గల్గి, వర్తించుచుండురా కాపురుషులు ॥ ౧౦ ॥ అపరిమితమును, మరణమే యంతముగను । నమరియున్నట్టిచింతల, నాశ్రయించి । యిష్టకామోపభోగముతృప్తముగను । నరిసి, యిదియింతయని, నిశ్చయాత్ములగుచు ॥ ౧౧ ॥ పలువిధములగునాసలన్పాశములను । గట్టువడి, పరాయణతను, కామమునకు । కోధమునకును జిక్కుచు, కుల్కుమండి । కాంక్షసేతురు, కామభోగములకొరకు । నర్థనంచయములను, నన్యాయముగను ॥ ౧౨ ॥ ఇపుడు, నాచేత జిక్కినదీధనంబు । ముందు, నీమనోరథమును బొందగలను । కలదు నాకీధనం, చిక కలుగగలను । ముందు, నాకీధనంబది పొందుగాను ॥ ౧౩ ॥ చంపబడియె నాచేత నీశత్రు, వింక । నితరిశత్రువులను సంహరింపగలను । నేనె ప్రభుడను, భోగిని, నేనె ను

ఖని । బలముగలవాడ, పూర్ణసంపత్తునుండ ॥ ౧౪ ॥ ధనముగలవాడ, సత్కులముననుబుట్టి । నాడ, నాతోడతుల్యుడున్నాడె యొకడ ! । యజ్ఞములచేతు, నిచ్చెదనన్యులకును । సంతసించెద, ననుచు నజ్ఞానవశము । వలన, మోహింపబడినట్టివారలగుచు ॥ ౧౫ ॥ పలువిధంబుల, చిత్తవిభ్రాంతులగుచు । మోహజాలసమావృతబుద్ధులగుచు । కామభోగానురక్తులై, కరము, నశుది । యగు నరకములను, పతితులగుచు నుండు ॥ ౧౬ ॥ పూనితము దామెయెప్పుడు పొగడుకొనుచు । పెద్దలనిరాకరించుచు, తద్దయు, ధన । మానమదములతో, నానుమాత్రయజ్ఞ । ములను, విధ్యుక్తమైన ఓధులనువడిలి । చేయుచున్నారు దంభముచేత, వారు ॥ ౧౭ ॥ కామమును, క్రోధమును, నహంకారదర్ప । బలములను, నాశ్రయించి, స్వపరశరీర । ములను నున్నట్టి, నను, ద్వేషబుద్ధిజూచి । యెరులశ్రేయస్సునోర్వక, యుంచురెడెరు ॥ ౧౮ ॥ అశుభులును, ద్వేషులును, శ్రూరులయినయట్టి । యాసరాధములను, నేనిరంతరంబు । నల్లసంసారములయందు, ననురయోను । లంఘ, ద్రోయుచునున్నాడ నట్టివారి ॥ ౧౯ ॥ జన్మజన్మంబులందున, సన్యసాచి ! । మూఢలాసురయోనినిబొంది, పిదప । పొందుచురథోగతిని, నన్నుబొందకుండ ॥ ౨౦ ॥ పాథక ! కామము, క్రోధలోభంబుల నెడు । మూఢవిధములుగల, యిది, ముఖ్యముగను । నరకమునకును ద్వా రంబు, నాశకరము । నాశ్శు, కీమూఢకౌఠ్యంబులందుచేత ॥ ౨౧ ॥ పాథక ! మూఢగునీతిమోద్వారములను । ఓడివిననరుండు, తాజేయు విడువకెపుడు । తనకు శ్రేయస్కరంబగుదాని, నవల । పొందుచున్నాడు యాతడు మోక్షగతిని ॥ ౨౨ ॥ వినుమదే మనుష్యుడు శాస్త్ర విధినిఓడిచి । కామచోదనవర్తింపు, గడగివాడు । పొందనేరడుసిద్ధిని, పొందలేడు । భువిసుఖంబును, మోక్షంబు బొందలేడు ॥ ౨౩ ॥ చేయదగినదియిది, మరచేయరాని । దీనియు, నను ప్యవస్థితయందు నెపు

మనీకు. శాస్త్రమే ప్రమాణము, పాఠా! శాస్త్రవిధిని. జెప్పబడినట్టి కర్మంబు నొప్పుమీర. తెలిసికొని చేయదగుదువు, తివిరియిచట్ట!! ఇది దైవాసురసంపద్విభాగయోగంబను షోడశాధ్యాయము.

సప్తదశాధ్యాయము.

అన్యన—శాస్త్రవిధులను విడిచియు, శ్రద్ధతోడ. నెవరు యజ్ఞంబు చేయుదు, రిట్టివారి. శ్రద్ధయెట్టి? శ్రీకృష్ణ! సాత్వికంబా? తామసమో? రాజసమో? చెప్పనగుచువీవు || ౧ ||

శ్రీభగ—పాఠా! దేహధారులకు, స్వభావమునను. బుట్టినట్టి యాశ్రద్ధయు, మూఢునిధము. లగుచునున్నది, సాత్వికంబనియు, రాజసంబు, తామసమని, వానిసకరివియు || ౨ || పాఠా! ప్రాణులందరికి, సత్వానురూప. మైన శ్రద్ధయుగలును, నంచువలన. దలప పురుషుడు నగుచు శ్రద్ధావాయుడు. తాను సేశ్రద్ధగలవాడొ, తానునదియె|| ౩ || సాత్వికులు దేవతలను, రాజసులు యక్ష. రాక్షసుల, తామసులు ప్రేతలను, మరియును. భూతగణముల, పురాజిత్ర పాలుపుమీర|| ౪ || దంభమును సహంతారము దాల్చినట్టి. కామరాగభయంబులు గలిగినట్టి. యేనరులు శాస్త్రవిహితముగానియ్యి. ఘోరతపములజేయుచున్నారొ, వారు; || ౫ || అట్టిమవి వేకులీదేహమంచునున్న. భూతవర్గంబుతత్సాక్షిభూతమైన. నన్నును, కృశింపజేయుచున్నారు, వారి. నల్లనాసురనిశ్చయులనుచు, గనుము || ౬ || మూఢువిధములు గలిగినభోజనంబు. ప్రాణులందరికిని, ప్రియంబగుచునుండు; నట్లైదానంబు తపమును, యజ్ఞమును, ప్రియంబగును, తానిభేదము నరసి వినుము|| ౭ || ఆయురారోగ్యసత్వబలాభివృద్ధి. కరములును, ప్రీతిసుఖవృద్ధిగరములు, రస. యుక్తములు, చిరకాలసాయులును, చమురు. తోడ

గూడినూద్యంబులైదోచునట్టి । కష్టభోజనములు, సాత్త్విక ప్రియము
 లు ॥ ౮ ॥ మిగుల చేపను, పులుపును, మిగులనుష్ప । మిగులవే
 డియు, కారంబు మిగులగల్గి । ద్రవము లేక, విహాహకరంబులగు
 చు । గడగి, దుఃఖశోకముల రోగములనిచ్చు । చవులు, నాహార
 ములు, రాజసప్రియములు ॥ ౯ ॥ యామమేగిన, చల్లనై యమరు
 నదియు । గతిరసంబును, దుర్గంధకలితమైన । యట్టిదియుపక్వమై
 న రాత్ర్యంతరితము । నవలయపవిత్రమైన యాహారమేదో । య
 దియె, తానుసులకును ప్రయంబు, పాథకా ॥ ౧౦ ॥ విడిదిఫలకాం
 డ్లు, విశిష్టవిధులచేత । యజ్ఞమిది, చేయఁదగినదే, యనుచు మనసు
 నందు నిశ్చయింపరచుక, యాచరింప । బడినయజ్ఞంబు, సాత్త్వికఫలద
 మగును ॥ ౧౧ ॥ ఫలమపేక్షించి, దంభంబు పరిగణించి । యాచరిం
 పగలుచుండు యజ్ఞమేది । యదియు భారత! రాజసయజ్ఞమగును ॥
 ౧౨ ॥ విశివిధానముగానిది, విప్రులకును । నన్నదానములేనిది, య
 టులె, మంత్ర । దక్షిణలు లేనిదియును, శ్రద్ధావిరహిత । మైనయజ్ఞ
 ము, తానుసంబంధగబరగు ॥ ౧౩ ॥ చేపగురు వివ్రపండితసేవ, యార్హ
 వంబు, శౌచ, హహింసయు, బ్రహ్మచర్య । మును, శరీరప్రధానమా
 ముఃశ్శిరపము । గాను, చెప్పగబడియెను, కలుషఁహిత! ॥ ౧౪ ॥ ప్ర
 యము, సత్యంబు, హితము, సుద్యేగకరము । గాని వాక్యము; స్వా
 ధ్యాయమూనియభ్య । సింఘటయు, నేదియోయది, చెప్పబడును ।
 పాథకా! వాగ్రూపమైన తపంబుగాగ ॥ ౧౫ ॥ మనమునకు సమాధాన
 మా మందివృత్తి । మానమును, భావసంశుద్ధి, మనమునిగ్ర । హిం
 చుటయు, నను నిట్టివి యెపుడుచెప్ప । బడుచునుండు, మౌనసికతపం
 బుటంచు ॥ ౧౬ ॥ పరులసత్కృతికిని, బహుమానమునకు । పూజకొర
 కును, దంభముపూని, చేయ । బడు తపంబది, యీలాకోకమందుచం
 చ । లంబు, నశ్వవముగుటచే, రాజసంబు । ననుచు, చెప్పంగబడియె

ను, వినుతచరిత! || ౧౮ || మూఢనిశ్చయమున, దేహపీడచేత । పరుల
నాశంబుకొరకు, తపంబునేది, । యాచరింపగలడుచుండు నదియుచె
ప్పు । బడును తామసంబైన, తపంబటంచు || ౧౯ || ఇవ్వడిగినదియని,
దానమేది, ప్రత్యు । పకృతిజేయగయట్టి సత్పాత్రునకును । కడుఘ
నక్షేత్రమున, బుణ్యకాలమును । దానమిచ్చిన, సాక్షికదానమును
ను || ౨౦ || ఫలముగోరుచునైనను, ప్రత్యుపకృతి । కొరకునైన, మ
నోవ్యధగూరియైన । దానమిచ్చిన, రాజసదానమును || ౨౧ || టివి
రి యేదానము నికృష్టదేశకాల । ముల, నపాత్రులకొరకునై ముఖ్య
ముగను । నీయబడును, సత్కారరహితమును, నవ । మానయుక్తము
నైన యాదానమెపుడు । తామసరబని చెప్పుదగు కీరీటి! || ౨౨ ||
పినవె, ఓంతస్స ' తని మూడువిధములుగను । బ్రహ్మనిదేశమును
చెప్పబడియె, మరియు । దాని, సలబ్రాహ్మణులును, వేదములు,
యజ్ఞ । ములును, నిర్మింపబడినవి, మున్ను, పాథక! || ౨౩ || అందు
చే బ్రహ్మవాదుల, యాగమోక్త । యజ్ఞదానతపఃక్రియలన్నిపాథక!
సతతమోంకారపూర్వకోచ్ఛారణమున । బరగ, బ్రారంభమునుజేయ
బడుచునుండు || ౨౪ || మోక్షమును గోరువారలు ముందుగాను ।
తత్తనెడిదానిబలుకచు, దాముఫలము । కాంక్షసేయక పలువిధకర్మ
లైన । యజ్ఞదానతపంబుల, నాచరింతు; || ౨౫ || తగబ్రయోగింప
బడును సత్తనెడిపదము । కర్తనెడు సర్వమున, శ్రేష్ఠకరముననెడు,
నర్థమందున, సచ్చబ్రతుటలెచెప్ప । నగు, బ్రశస్తమా కర్మంబునందు
గూడ || ౨౬ || యజ్ఞదానతపంబులయందునిష్ఠ । పల్కబడుచుండు!
సత్తని; భగవదథక! మైన, యాకర్మమును, సత్తైయగును పాథక!
౨౭ || మరియు సత్రద్ధకేత హామంబునేది । చేయబడుచుండు,
తపమేదిచేయబడునో । యివ్వబడునేది దానంబు, నివియునన్ని । ప
ల్కబడును ససత్తని, ఫలకరంబు । గాదిహపరంబులకును, దాగాని
యదియు || ౨౮ ||

ఇది శ్రద్ధాత్రయవిభాగయోగమున సప్తమశాస్త్రాంతము.

అష్టాదశాధ్యాయము.

అర్జున—వేరువేరుగ దెలియంగగోరుచుంటి । త్యాగసంన్యాసములయొక్క తత్వమేను; కేశిమర్దన! యోహ్యష్టీశే! శౌరి! ॥ ౧ ॥

శ్రీభగ—అజ్ఞానా! తత్త్వవిదులు సంన్యాసమనగ । కామ్యకర్మవిడుచుటగాను, మరియు । కర్మలన్నియుజేసి తత్కర్మఫలము । నీశ్వరావృణజేయుటయే, కిరీటి! । త్యాగమనియును, బలిగిరి తత్త్వవిదులు ॥ ౨ ॥ సర్వకర్మయూ, పాథా! దోషంబువలెను । త్యాజ్యమందురు కొందరు తత్త్వవిదులు । యజ్ఞదానతపశ్శర్మలవియుపిడువ । గూడదని, వల్కుదురు మరికొందరను ॥ ౩ ॥ త్యాగమునుగూర్చి శానిశ్చితాథామీవు! వినుము, భారత! మునుపె నేవవరణముగ । దెల్పితినిగద, త్యాగంబు శ్రీవిభముగను ॥ ౪ ॥ యజ్ఞదానతపశ్శర్మమునను! విడువ । దగదు; చేయంగవలయు: నాదానయజ్ఞ । ములు, దపంబు బావనునిగ బుధునిజేయు ॥ ౫ ॥ పాథా! పూర్వోక్తకర్మముల్ ఫలముసంగ । మునువిడిచి చేయదగినవే, వినుమునాను । పరమసిద్ధాంతమిదియే నాపరమమతము ॥ ౬ ॥ నియతకర్మలవిడుచుట నీతిగాదు; వానినవివేకవశమున, వడలుటయును । తామసత్యాగమనబడు, ధరాణీయుండు ॥ ౭ ॥ బాధయనుచు, దేహక్షేత్రభయమువలన । వడలునో, కర్మమెవ్వడు, వానిత్యాగ । మనగబడు రాజసత్యాగమనుచు, దాని । ఫలము బొందగ నేరడువాడు పాథా! ॥ ౮ ॥ విధిగజేయగదగినదే విహితకర్మ । మమకు, నెవ్వడు కర్మంబునాచరించు । ఫలముగోరక, సంగంబువదలి, వాని । త్యాగమనబడు సాత్వికత్యాగమనుచు ॥ ౯ ॥ సాత్వికత్యాగి, తెలిససంశయములుగల । బుద్ధిమగతుడు, ద్వేషంబుపొందడెట్లు । ఉశుభకర్మమైనకర్మంబు ననుసరించి । కనకు ప్రీతిని సుఖదక్షా కర్మయందు ॥ ౧౦ ॥ పాథా! నిశ్చేషముగ కర్మనదలియుండ । గాయధారికి శక్యంబు కాదు, గాన । కర్మమును జేసియెవ్వడు కర్మఫలము । వడలునో, త్యాగి

యని వాడు పల్కబడును || ౧౧ || మించు, నిష్ట, మనిష్టంబు, మిశ్ర
మనుచు । కర్మఫలమును త్రివిధమై, కడగిదాని । గోరువానికి, నికమీ
దగోరకుండు । వాని, నెన్నడునంటవాఫలములరయ || ౧౨ || సర్వ
కర్మాంతమైన యాజ్ఞానమతము । నందు, కర్మంబులన్నిటికైదుకా
ర । ణములు, చెప్పగబడియెను, సుముఖుడవయి । వినుమి, యక్కారణ
ముల, జెప్పెదనునీకు || ౧౩ || వినుము దేహము, జీవుండు, వేరువేరు ।
విధములగు నిందియంబులు, వివిధములగు । భిన్నచేష్టలు, మరియు
ను పీనియందు । పంచమము నధిష్టానదేవతయనగును || ౧౪ || మనము
నను, శరీరమున, వాసున, నరుండు । కర్మమెయ్యదిదాజేయగడగు
నదియు । న్యాయమైనను, విపరీతమైనగాని । దానికి హేతువులునైదు
తప్పకగును || ౧౫ || ఇట్లుగుటచేత, నెవడనుసక్రాంతమునైన । బుద్ధిగల
వాడు, నగుటచే మూఢవృత్తి । నాత్మయే, కేవలము కర్తయనుచుద
లచు । నట్టిమర్మతి, తత్త్వంబు నరయలేడు || ౧౬ || ఎవడహంకారభా
వంబు నెడలియుండు । నెనినిబుద్ధిని నంటదో యేఫలాశ । జనుల, వీ
రిని నాతడు చంపియైన । కామ హంతయు, కర్మచేకట్టువడడు || ౧౭ ||
జ్ఞానమును జ్ఞేయమును పరిజ్ఞాతయనెడు । కర్మచోదనములు మూడు,
కర్తృకర్మ । కరణములు మూడు, కర్మసంగ్రహమునగును || ౧౮ || కపిలు
శాస్త్రమైన, గుణసంఖ్యానమనెడి । గ్రంథమున చెప్పబడియెను, గర్తృ
కర్మ । జ్ఞానమును త్రివిధంబుగ, సత్వమాది । యైన గుణభేదముంబట్టి,
యవియునీవు । వినుము శాస్త్రక్రమంబుగ, విమలచరిత || ౧౯ || ఎట్టి
జ్ఞానంబుచేతను, నెల్లభూత । ములనఖండము, నవ్యయమును, నొక
టియు । నైన, యాత్మస్వరూపంబు దానుజూచు । చుండు, సాజ్ఞాన
మునుదెలియుము, కిరీటి । సత్త్వగుణమున బుట్టిన జ్ఞానమనుచు || ౨౦ ||
సర్వభూతంబులందున, జ్ఞానమేది । భేదభావముచే భిన్నవిధములైన ।
పలువిధస్వరూపంబుల దెలియుచుండు । జ్ఞానమని, దెలియుము రాజ

సంబటంచు || ౨౦ || అవల, నొకకార్యమైన, దేహోదులందు | సక్తమై
 నయేజ్ఞానము సర్వహుదియె | యనుచు, హేతువులేనిది, యల్పఫల
 ద | మై, యథార్థముకానిది యైనయట్టి | జ్ఞానమది, చెప్పబడె, తా
 మసంబటంచు || ౨౧ || కర్మమేది, నియతము, సంకరహితంబు | నై
 నదై, ఫలాపేక్షలేనట్టివాని | చేత, రాగము ద్వేషంబుచేరనీక | స
 లుపబడుచుండు, నాకర్మసాక్షికంబు || ౨౨ || ఆలయహంకారయుక్తు
 డై, ఫలముగోరు | కర్తచేతను, బహువిధకష్టములను | గలిగియున్న
 ట్టి యేకర్మ సలుపబడునొ | యదియె, రాజసమా కర్మమనగబరగు ||
 ౨౩ || ముందుగలిగెడు ఫలమును, నందువలన | గలుగునాశంబు,
 హింసయు, కర్తయైన | తనదుసామర్థ్యమును, మదిదలపకుండ | మో
 హవశమున, నేకర్మమొదలుపెట్ట | బడునొ, యదితామసంబనివల
 బడుచు || ౨౪ || ముక్తనంగు, డహంకారమును ద్యజించి | పలుక
 వాడును, నుత్సాహపరుడు, ధైర్య | వంతుడును, ప్రాప్తియందు న
 ప్రాప్తియందు | నేపికారంబుబొందనియట్టి, కర్త | యజ్ఞానా యొ
 ట్టు సాక్ష్యుండనగబరగు || ౨౫ || ఎవడు నన్యరాగమునుగల్గి, యెపు
 డు, కర్మ | ఫలముగోరుచునుండు, ద్రవ్యంబుగోరి | పరునకును హిం
 సజేయు స్వభావపరుడు | శుద్ధివివర్జితుడై, హర్షశోకములను | గల్గి
 యుండునొ, రాజసకర్తవాడె || ౨౬ || అలమనోనిగ్రహములేని యట్టి
 వాడు, బుద్ధిహీనుడు, స్తబ్ధుండు, మోసగాడు | పరులనవమానము
 ను జేయువాడు, దుఃఖ | శీలు, దాలస్యముగ పనులేయువాడు | నల
 నుడొ కర్త, తామసుడనగబరగు || ౨౭ || పార్థ! సత్త్వాదిగుణము
 లవలన, స్రవిధ | ముగిను భేదంబునొందిన, బుద్ధిదైర్య | ములవిభేదం
 బు, నిశ్శేషముగను, వేరు | పరది, చెప్పగబడును, లెత్పరతవినుము ||
 ౨౮ || విను, ప్రపృత్తియు, మరియు నిష్పృత్తియటలే | తేయదగు
 కార్యమును, మరెచేయరాని | కార్యమును, భయభయముల, గడ

గిబంధ । మోక్షముల, గుర్రైరింగిన బుద్ధియేదో । పాథా! సాత్విక
బుద్ధినాబరగు నదియే ॥ 30 ॥ ధర్మము నధర్మమును, చేయదగినదాని
చేయదగనిది, యేబుద్ధిచేత, తత్వ । భిన్నముగ, దెలియునో, యట్టిభే
దబుద్ధి । యగుచునున్నది రాజసంబైనబుద్ధి ॥ 31 ॥ మరియు సేబుద్ధి
తలచు, తహస్సుచేత । కప్పబడి, యధర్మంబును నొప్పుమీర । ధర్మము
గ, నట్లే సర్వవదార్థములను । దలచు విరేపతముగ, నదితామసంబు ॥
32 ॥ పాథా! యోగంబుచేతను, వ్యభిచరించ । నట్టి యేధృతిచేత
ను, నలమనఃక్రి । యలును, మరియు, ప్రాణేంద్రియములక్రియలు ।
బాగుగను నియమింపగ, బడుచునుండు । నాధృతియెచూచే సాత్వి
కంబనగబరగు ॥ 33 ॥ పాథ! యాసక్తితోడను, ఫలముగోరు । మను
జు, డేధృతితోడ, ధర్మార్థకామ । ముల ధరించుచునున్నాడో, పలుక
బడియే । నదియే, రాజసమా ధృతియనుచు, పాథ! ॥ 34 ॥ కరముకు
త్పితబుద్ధినిగల, పురుషుడు । యేధృతినిబూని విశువడో యెపుడు, నిద్ర ।
సాధ్యసవిషాదమదచఃఖిసంభ్రమముల । నాధృతియే, తామసధృతియ
నగబరగు ॥ 35 ॥ భారత! ఓనుమిపుడు నావాక్కువలన । ద్రివిధ
మానుషమును నీవు, దేనియందు । నసయమురమించు, సభ్యాసమున
నరుండు । దేనదుఃఖాంతమునుబొందు, దానినిపుడు ॥ 36 ॥ తొలుత
సేయాసుఖము విషతుల్యమగుచు । నంతమందున నమృతతుల్యంబు
నగునో । యాత్మబుద్ధిప్రసాదజంబైనయట్టి । యాసుఖము, సాత్వికం
బైనదగుచుబరగు ॥ 37 ॥ పాథ! విషయేంద్రియముల సంబంధమున
ను । నాదినైయ్యది యమృతతుల్యంబునగుచు । నంతమందున విషతు
ల్యమగునో, యాసు! ఖంబు రాజసంబైన సుఖంబునగును ॥ 38 ॥ ఆ
దియందును నంతంబునంచు తనకు । సేసుఖము మోహకరమునై,
యెపుడు, నిద్ర । మత్తుచేత, నాలస్య ప్రమాదములను । బుట్టునో, దా
ని తామసంబుగనుగనుము ॥ 39 ॥ ప్రకృతిజన్యంబులైన, సత్వంబు
మొదలు । మూడుగుణములచేత విముక్తమైన । సత్వమొక్కిరటియు

నులేడు జగమునందు । నైన, దివియందు సురలందునైన, గాని ॥
 రం ॥ వారివారి స్వభావంబు వలనబుట్టు । నట్టి, గుణభేదముంబట్టి,
 యవనియందు । బ్రాహ్మణక్షత్రియులకును వైశ్యశూద్రు । లకును వి
 భజింపబడియె కర్మములు, పార్థ! ॥ రం ॥ దశమము, శమము, వార్జవ
 మును, తపము మరియు । ధౌంతి, శౌచము, జ్ఞాన, విజ్ఞానములును ।
 ఆస్తికత్వంబుననునివి, యన్నియును, స్వ । భావజంబులొ కర్మముల
 బ్రాహ్మణునకు ॥ ర౨ ॥ శౌర్యమును, ధృతి, తేజంబు, శక్తి, యు
 ధ్ధ । మందు పారిపోకుండుట, యవనిజనుల । నేలుటయు, దానమని
 యెడునివి స్వభావ । జంబులొ కర్మములునగు, క్షత్రియునకు ॥ ర౩ ॥
 భూమిచున్నట్ట, గోవులపోషణంబు । వర్తకము, స్వభావజములొ, వై
 శ్యకర్మ । ములునగును, పవితర్య, శూద్రులకును స్వ । భావజనకమా
 కర్మమై బరగు పార్థ! ॥ ర౪ ॥ అఖిరతుండయి తనకర్మయందునరుడు ।
 పొందుచున్నాడు సంసిద్ధి, పూనియెట్టు । లాస్వకర్మనిరతుడు కృతా
 ధ్ధుడగునొ । దానివిధిచేప్పెదనునీకు, దఱివినుము ॥ ర౫ ॥ పుట్టు, నె
 వ్వనివలన, నీభూతనంద । యంబు, నెవ్వనిచే వ్యాప్తమాయె, నీస ।
 మస్తలోకంబులును, వాని, మానవుండు । పూనితనకర్మచేతను పూ
 జిచేసి । పొందుచున్నాడు సంసిద్ధి పాలుపుమీర ॥ ర౬ ॥ బాగుగను
 నాచరింపగబడినయట్టి । పరుని ధర్మంబుకంటెను, విరసముగను । చే
 యబడిన స్వధర్మంబు శ్రేష్ఠమగును । పొందఁజెప్పుడు కిల్బిషమును,
 స్వభావ । నియతమా కర్మజేసెడు నియమమరుడు ॥ ర౭ ॥ ఓయికాం
 తేయ! వినుదోషయుక్తమైన । సహజమాకర్త విడువంగజనదునుష్టు ।
 కారణంబేమియన, సర్వకర్మములును । సర్వదా కప్పబడియె దోష
 ములచేత । నగ్ని పొగచేత నావృతంబైన పగిది ॥ ర౮ ॥ అంతటను
 సంగరహితంబునైనబుద్ధి । మరిజయింపగబడినట్టి మనము, నుడిగి ।
 నట్టి యాసలుగలవాడు, నన్నికర్త । ముల ఫలంబును ఓడుచుటవలన
 దాను । ఎరిమనైవర్త్యసిద్ధిని, బడయు వాడు ॥ ర౯ ॥ పార్థ! యిస్వి

ఖసిద్ధిని బడయునాత । డేవిధిని, బ్రహ్మమునుజేరు, నావిధంబు । నైన
 సర్వోత్తమంబైన, జ్ఞాననిష్ఠ । వినుము సంక్షేపముగనీకు, విశదపర
 తు ॥ ౫౦ ॥ అర్జునా! పరిశుద్ధమానట్టి బుద్ధి, తోడగూడుచు, తైర్వం
 బుతోడ, నాత్మ । వేగనియమించి శబ్దాదివిషయములను । వదలి, రా
 గము ద్వేషంబు పారదోలి ॥ ౫౧ ॥ నిర్జనప్రదేశమునొంది, నిరతము,
 లఘు । భోజయై, మనోవాకారయములను నిగ్ర । హించి, ధ్యాన
 యోగపరుండు నెప్పుడగుచు । నవల వైరాగ్యమునుదాను నాశ్రయిం
 చి ॥ ౫౨ ॥ తనయహంకారమును బలదర్శములను । కామమును,
 క్రోధమును, పరిగ్రహము, విడిచి । శాంతుడై, మమకారంబు సాగ
 దోలు । నాడునగు సమర్థుడు బ్రహ్మభావమునకు ॥ ౫౩ ॥ బ్రహ్మని
 స్థుడు, నిర్మలమనముగలిగి । శోక మొందడు సప్తవిస్తువునుగూర్చి । రా
 నివస్తువు కోరడు, ప్రాణివర్గ । మంచు సంతతి సముడయి, పొంచుచు
 న్ను । వాడు నాయంబు, నిచ్చలు, పరమభక్తి ॥ ౫౪ ॥ ఎంతవాడనొ
 వరియునే నెట్టివాడ । నగుచునో, భక్తిజేతను, నదియధార్థ । ముగ
 నెరింగెడు; నిష్కలముగ నెరింగి । తత్వముగనన్ను, నాయందుతాను
 జొచ్చు ॥ ౫౫ ॥ పూరినేనె ప్రాప్యస్థానముగనుగల్గి । సర్వకర్తల స
 ర్వదా నలుపుచుండి । యైన, నాయనుగ్రహమున, నందువాడు । న
 వ్యయంబును, శాశ్వతంబైన పరము ॥ ౫౬ ॥ కావున వివేకబుద్ధిచే
 కర్తలన్ని । నీవు నాయర్పణమెజేసి, నేనెవరచు । గతిగనెంచుచు, బు
 ద్ధియోగంబునాశ్ర । యించి, నాయందు నీచిత్తమెపుడు నిల్పు ॥ ౫౭ ॥
 చిత్తమునునీవు నాయందు జేర్చితేని । సర్వదుఃఖములను, మత్స్రస్థా
 దమునను । దాటగలవీవు, ఫల్గునా! దానినిడిచి । నీవహంకారవశమున
 నిలిచి, వినక । పోచువేనియు, విను, డెడీపోదువీవు ॥ ౫౮ ॥ అర్జునా!
 నీవహంకారమాశ్రయించి । జేయచుదురంబునని తలచితివయేని! య
 గును మిథ్యయై, నీనిశ్చయంబు నిదియు । కడగి వ్రక్కతియై నియమిం
 పగలదునిన్ను ॥ ౫౯ ॥ నీస్వభావజమైనట్టి నీమకర్త । జేత,బుద్ధుడ

వ్రై, యేదిచేయనిచ్చి । యింపవో, మోహవశమున, నదియెచేయ
 గలవు పరవశుడవువయి, కడగి పార్థ! ॥ ౬౦ ॥ ఈశ్వరుడు సర్వపా
 నుల హృదయసీమ । లందు, నివసించి, దేహంబులనెడు యత్ర ।
 ములనధిష్ఠించియున్న జీవులను, తనదు । మాయచేరిను, భ్రమియిం
 పజేయుచుండు ॥ ౬౧ ॥ పార్థ! యాతని సర్వాత్మభావమునను । శర
 ణుబొందుము, మరితప్తపాదమునను । పరమశాంతియు, శాశ్వతపర
 మవదము । బొందగలవీవు నందేహమిందువలదు ॥ ౬౨ ॥ గోప్య
 ములనెల్ల మిక్కిలి గోప్యమైన । జ్ఞానమిది, నీకు నాచేత, సాంత
 ముగను । చెప్పబడియెను, దీనిని శేషముగను । తివిమర్పించి,
 నీగుచ్చ దవులునెట్టు । లాభకారముగానె, నీవాచరింపు ॥ ౬౩ ॥
 గోప్యములలోన మిక్కిలి గోప్యతము । పరమయత్కృష్టమైన
 నావాక్యమీవు । తిరిగిచినుమయ్య! నాకతిద్ధముగాను, నిష్ఠుడ
 పుగాన చెప్పెద హితమునీకు ॥ ౬౪ ॥ నీవనంబును నామీదనిల్చు
 వాడ । వగుము, మధ్యకుడ వెకమ్ము, యహరహంబు, నన్నెల్లగాణిం
 పుచుండుము, నాకెనీవు । మొక్కుచుండుము, దానిచేబొందగలవు!
 నన్నె, యిష్టుడవైతివి నాకునీవు । తవిలిజేతు బ్రతిజ్ఞ యథార్థముగ
 ను ॥ ౬౫ ॥ సర్వధర్మబులనునీవు చక్కవిడిచి, యొకని నేనన్ను శ
 రణంబు నొందుమోయి; । పార్థ! విడిపింతుసర్వపాపములనుండి, ని
 న్ను, నే, దుఃఖివడకుమునీవు నెపుడు ॥ ౬౬ ॥ ఇదితపోరహితునకును
 మదినిభక్తి । లేనివానికి, చిననిచ్చ లేనివాని, కనయమునునన్ను దూ
 పించునట్టివాని, కీ, వొకవృథు నువదేశమియ్యదగదు ॥ ౬౭ ॥ పర
 మగోప్యంబు నగునిది, పార్థ! నాచు । భక్తులకు చెప్పునెవ్వకు, వా
 డునాకు । చాలయుత్కృష్టముగు భక్తిపర్వి, నన్నె । సంశయము లేక
 పొందగజాలువాడు ॥ ౬౮ ॥ అతనికంటెను మనుజులయందునాకు ।
 ప్రియముమిక్కిలికేసెను ప్రియుడులేడు; । ముందునెన్నడు నీభువి
 యొందు, వాని । కంటె నెక్కువయిష్టుండు కల్గబోడు ॥ ౬౯ ॥ ఏపురు

మొడిట్టి సంవాదరూపమైన | ధర్మయుక్తమా గ్రంథంబు దాబలిండు |
జ్ఞానయజ్ఞంబుజేతను, వానిజేత | జేనుపూజింపబడును నానిశ్చయ
మిది || 20 || ఏవ్వడనయందు, శ్రద్ధతో నిది, యసూయ | నదలివిను
పాపముకుడై వాడునొందు | పుణ్యకర్మలుజేసిన పురుషులొందు |
భవ్యలోకంబులనుతను, పార్థ! యెఱుఁగు || 21 || పార్థ! యేకాగ్రది
త్తంబువలన, నీకు, వినగబడియేనే శాస్త్రంబు విశదముగను? | పో
యేనేనీకు నజ్ఞానమునగలిగిన | యట్టియవివేకమంతయునణగి, పార్థ! ||
అర్జున—పోయె నివివేకమంతయు, బొడబడియె | నెరుక, నీయనుగ్ర
హమున నీశ! నేను | విగతసందేహుడనునైతి, విధిగోచరు | వాక్యము
ను జేయగలవాడ వరహపురుష! || 23 ||

సంజ—ఈవిధంబుగ, నే, వాసుదేవునకును | నామహానుభావుడనైన
యర్జునునకు | జరిగినట్టియు, నాశ్చర్యకరమునైన | పులకలెగయిండు
సంవాదమాలిపింటి || 24 || వ్యాసుని యనుగ్రహంబున, పరమమై
న | యారహస్యమునగు యోగమేనువింటి | దాని ప్రత్యక్షముగ
జెప్పి దనువుచున్న | కేవలము యోగవిభుడగు కృష్ణువలన || 25 ||
రాజ! యచ్ఛరణమును, పవిత్రంబునైన | వాసుదేవార్జునుల సుసంవా
దమిదియు | తలచితలచి యనారతిమలరుచుంటి || 26 || మరియు సత్య
ద్భుతంబయి వరలునట్టి | వాసుదేవుని విశ్వరూపంబు, రాజ! | చాల
స్మరియించి స్మరియించి సంతసింతు | మాటిమాటికి నిస్సయిమగుడు
నయి || 27 || ఉండునేపక్షగుండున, యోగమునకు | నీశ్వరుండగుకృ
ష్ణుండు, నెచటనుండు! నాధనుర్ధరుడైనట్టి యర్జునుండు | యచట
నుండును, సిరి, విజయంబు, భూతి | స్థితిమునగు నీతి యనుచు నా
పరమమతము || 28 ||

ఇది శ్రీమహాభారత, భీష్మపర్వాంతర్గతంబైన భగవద్గీతో

పనిషత్తునందలి మోక్షసన్న్యాస యోగంబును

నష్టాదశాధ్యాయంబు

సంకలంబు.

శ్రీభగవద్గీతామాహాత్మ్యము.

-:0:-

భర—ఉన్నుడైశ్వర్యసంపన్న! సర్వలోక ప్రభువ, ప్రారబ్ధకర్మఫలమున నుభ | నించువానికి, నీయందు నేటులగల్గు | నిశ్చలంబైనభక్తి, యోనిగమవిమత! || ౧ ||

విష్ణు—కడగియెవ్వకు ప్రారబ్ధకర్మఫలము | ననుభవించుచునున్నవాడైన గాని | నిచ్చలునుగీతాభ్యాసనిరతుడైన, వాడెముక్తుడు, గడుసుఖవంతుడవును | కర్మములచేతనెప్పుడు కట్టువడడు || ౨ || స్థిరతగీతలభ్యాసంబుజేయుచున్న | వాని, నెప్పుడికిని, మహాపాతకాదు | లంటకుండును, తామరయాగుమీది | యుక్తమద్దానిస్ఫులియింపకుండునట్లే || ౩ || ఈశుగీతలపుస్తకమెచటనుండు, నెచటపానిపారాయణంబెపుడుజరుగు, నాస్థలంబుండునుండు, బ్రయాగమొదలు | నవనిగలతీర్థరాణంబులన్నిగూడి || ౪ || సకలదేవతల, ఋషులును, సకలయోగి, ఋషులు, గోపాలగోపికల, పన్నగులును | నారమండుద్ధవుడు, హరిద్వారపాలకులు, సహాయముజేయుచుగూడియుండు | రెటబ్రహ్మర్షిండుగీతలు, నెపుడునచట || ౫ || సలువబడుచుండు, గీతావిచారవతన | పాతనంబులు శ్రవణంబు బరగనెచట | నేను భూదేవి! యటనిల్చు నిశ్చయముగ || ౬ || అవనినేనుంటి గీతలనాశ్రయించి | గీతలేనాకు నుత్తమగృహముదావె | అరయనేను గీతాజ్ఞానమాశ్రయించి | మించిముల్లోకములను పాలించుచుండు || ౭ || అరయనీభగవద్గీత పరమనిద్యు | యర్థమాత్రాక్షరానిత్యమైనదియును | యవల, నది, యనిర్వాచ్యవదాత్మికంబు | నగుట, బ్రహ్మవ్యరూపంబెయగు ద్రువంబు || ౮ || అలచిదానందరూపుడైనట్టి, కృష్ణు | ఉద్ధనునిగూర్చి, వేదశ్రేయస్వరూప | మును, పరానందమును, శ్రీకృష్ణుగను తత్వ | సారబోధకమైన

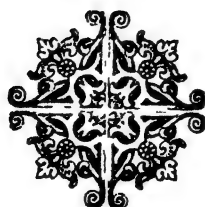
శాస్త్రమంత । స్వయముగానుపదేశించె, సకయుడగుచు ॥ ౯ ॥
 అనుదినమును సవ్యవధానాధ్యాయములను । మనుజుడెవ్వడు నిశ్చలమా
 ననమున । జపము సేయునో, వాడు విజ్ఞానసిద్ధి । బొంది, పరమపదం
 బును జేందగలడు ॥ ౧౦ ॥ నిత్యమునుపూర్తి పరిపవేరకన్న । సగ
 మునైనను పరిమింపజాలువాడు, పొందుగోదానమిచ్చి పుణ్యఫల
 ము । నెంతమాత్రము సందేహమింపు లేదు ॥ ౧౧ ॥ పరగ మూడవ
 భాగంబు, బ్రతనజేయు । వాడు పొందు గంగాస్నానఫలముతాను ।
 మరొకడంశంబు బలియించు నరుడు, పోను । యాగఫలమును బొం
 దెడు నవలదాను ॥ ౧౨ ॥ ఒక్కయధ్యాయమును భక్తియుక్తుడగుచు ।
 పరగవిత్యంబు బలియించువాడు, రుద్ర । లోకమును బొంది, ప్రమ
 ధులలోననొక్క । డగుచు చిరకాలము వసించునచటదాను ॥ ౧౩ ॥
 అనుదినము నెవ్వడధ్యాయమందు నొక్క । పాపమైనను బలియించు
 వాడు నిలచు । ధరను, మన్వంతరముదాక, పురుషుడగుచు ॥ ౧౪ ॥
 ఏనరుడుతాను గీతలలోన, పదియు । క్షేడు, నైదైన, నాల్గైన, మూ
 డునైన । రెండుశ్లోకములైనను, లేకనొక్క, శ్లోక మైనను, మరియర్థ
 శ్లోక మైన । భక్తితోడను పరియించువాడు నవల ॥ ౧౫ ॥ చంద్రలో
 కముజేరి యాస్థలమునందు । నుండు పదివేలవర్షంబు లాప్సమీర ।
 తపిలి గీతల జడువుచు, తనువుబాయు । నరెడు దేవర్షిమొందును,
 నవలదాను ॥ ౧౬ ॥ గీతలను నభ్యసించెడు, పూతమనుజు । మత్త
 మంచైన ముక్తి, దానొంచునవల, । మరయు గీతలస్మరియించి మర
 ణమొందు । శుద్ధమానసు, దావల నొగతినొందు ॥ ౧౭ ॥ ఎవడు వి
 నుచుండు గీతార్థమెపుడుదలి । యతడు వైకుంఠపవమొంది యచ
 టదాను । దేలునానందమున, విష్ణుదేవుతోడ ॥ ౧౮ ॥ కర్మలన్నియు
 జేయుచు కడగియెపుడు । ధ్యానమునుజేయుచుండు గీతార్థమెవడ ।

యతడు భువిని జీవన్ముక్తడౌచుబరిగి । వడయు దేహాంతనుంచు
 రనుపదము ॥ ౧౮ ॥ భూభుజులు జనకాదులు, పూర్వకాల । ముంద
 నెందరొ గీతలనాశ్రయించి । విగతపాపులై భువిలోనవినుతకేకీ
 పరనుపదమునుబొందిరి వారలంత ॥ ౨౦ ॥ ఈశుగీతలదాబరియిం
 చి యవల । నెవడు మాహాత్మ్యమును పరియింపకు డు । వానిపత
 నంబు వ్యర్థంబు ఫలము శ్రమయె ॥ ౨౧ ॥ తవిలిమాహాత్మ్యసహిత
 గీతలను నెవడు । తానుబారాయణముజేయు తప్పకతడు ; పొందు
 పూర్వోక్తఫలముల బొందున రియు । నట్టియాతడు దుష్టభంజనగ
 ణిని ॥ ౨౨ ॥

సూత—పరగనాచేత జెప్పగబడినయట్టి । యీసనాతనమహాత్మ్యమెవ
 డు తాను । గీశుగీతల బరియించి యిదియుఁజునువు । వాడు బొందు
 ను పూర్వోక్తఫలములన్ని ॥ ౨౩ ॥

ఇది వరాహపురాణమందలి గీతామాహాత్మ్యము

సంపూర్ణం.

పుట	పంక్తి	తప్పు	బ. తప్పు
3	24	సంఘంబు	సంఘంబు
4	5	బధులు	బధులు
18	19	మరియు నెవడె	మనుజుడాయె
,,	22	సలుపుచుండు	సలుపు నెవడు
19	7	ఫేద్రయ	ఫేద్రయ
23	13	రాత్మసుఖి	రాత్మసుగుఖి
,,	16	శిన్న	శిన్న
,,	17	ప్రహ్లా	ప్రహ్లా
31	3	అత్తుడు	అత్తుడు
,,	4	ఇజి	ఇజి
38	15	చుద్రా	..చుద్రా
41	20	యొక్క	యొక్క
44	6	వాపించి	వాపించి
47	7	మింట	మింట
48	7	యమునుజే	యముజే
55	14	లుగానె	లుగాని
56	10	నిండ్రయం	నిండ్రయం
6.	6	నన్నయారభి	నన్నియారభి
64	17	నవి. ౨	నవి. వేకమును
,,	18	క్రోధమును వేకమునుగల్గి	క్రోధమునుగల్గి
77	3	యందు	యందు
79	10	నిత్యంబు	నిత్యంబు
80	5	కుడు	కుండు

10320

